

Državni zakonik

za

kraljevine in dežele v državnem zboru zastopane.

Kos XLII. — Izdan in razposlan dne 30. junija 1873.

119.

Postava od 23. maja 1873,

s katero se vvaja kazenskopravdni red.

S privolitvijo obeh zbornic državnega zbora ukazujem tako :

Člen I.

Naslednji red kazenske pravde pride šest mesecev po razglasu pri vseh civilnih (grajanskih, nevojaških) sodiščih v moč kakor edini propis o postopku zaradi hudodelstev, pregreškov in vseh drugih kaznivih dejanj, katera so sodiščem v odsojanje odkazana.

Člen II.

Po tem ko pride v moč ta kazenskopravdni red, ne morejo se dozdanje postave o kazenskem postopanju uporabljati drugače nego samo po razmerji naslednjih členov.

Člen III.

Ako se je ustavilen ali obtožilen sklep ali končen razsod storil predno se je začela moč tega kazenskopravnega reda, ter se je kdo poprijel pravnega leka (pomočka) proti njemu, tedaj razločajo sodni dvori (zborna sodišča) druge stopinje in vrhovni sodni dvor o tem po dozdanjih postavah.

Člen IV.

Kadar ima biti končna razprava vsled obtožilnega sklepa, kateri se je pred omenjeno dobo storil po §. 200 kazenskopravnega reda od 29. julija 1853, to veljajo dozdanje postave za njo in za poslednji postopek.

Ali ako bi po §§. 220 in 251 reda kazenske pravde od 29. julija 1853 treba bilo novega obtožilnega sklepa, ravna se poslednji postopek po novi postavi.

V tiskovnih rečeh je tedaj, kadar je glavna razprava po §. 12 postave od 9. marcija 1869, Drž. zak. štev. 32, že zaukazana, dalje postopati po dozdanjih postavah, a sicer po pričujočem kazenskopravnem redu.

Člen V.

Kdaj je dopuščeno obnoviti kazensko pravdo in preganjati koga za novo kaznjivo dejanje, katero se dozvé, to naj se po tem kazenskopravnem redu sodi samo tedaj, kadar starejša postava, po kateri se je bila dognala prejšnja pravda, obdolžencu nij ugodnejša.

O obnovi razsojati pristojna so tista sodišča, katera pridejo na mesto dozdanjih kazenskih sodišč.

Ali obnovljena pravda naj se dokonča po tem kazenskopravdnem redu ter pristoji sodiščem, katera so po njem za-njo pristojna.

Člen VI.

Od časa, ko pride v moč pričujoči kazenskopravdni red, spada pred porote glavna razprava o vseh obtožbah:

A. zaradi hudodelstev in pregreškov, storjenih po vsebini kake tiskovine,

B. zaradi katerega izmed tu imenovanih hudodelstev ali pregreškov, namreč:

1. Velika izdaja (§§. 58—61 kazenske postave od 27. maja 1852, Drž. zak. št. 117 in čl. I postave od 17. decembra 1862, Drž. zak. od leta 1863 št. 8);

2. kaljenje javnega pokoja (§§. 65 in 66 kaz. p. in čl. II postave od 17. decembra 1862, Drž. zak. od l. 1863 št. 8);

3. vstaja in punt (§§. 68—73 in 75);

4. javno posilstvo:

a) s silovitim ravnanjem zoper zbor, katerega je vlada poklicala v razpravo javnih reči, zoper kako sodišče ali drugo javno oblastvo (§§. 76, 77 in 80);

b) s silovitim ravnanjem zoper postavno priznane korporacije ali zoper zbore, kateri zborujejo s sodelovanjem ali pod nadzorom javnega oblastva (§§. 78, 79, in 80);

c) s hudobnim poškodovanjem tuje lastnine (§§. 85 in 86), ali z drugimi hudobnimi dejanji ali opuščeni v posebno nevarnih okoliščinah (§§. 87 in 88); toda v vseh teh slučajih samo tedaj, če je ali pridružila se katera v §. 86, odst. 2 kaz. p. omenjenih okoliščin, ali kadar se v slučajih §. 85, b) in c) in §. 87 v obtožnici (obtožilnem listu) izrečno predlaga, da bi se z ozirom na velikost hudobije ali nevarnosti prisodila daljša nego petletna ječa;

d) z ljudograbstvom (ropstvom) (§§. 90 in 91);

e) pri nadaljevanem kupčevanju s sužniki (zadnji odstavek §. 95);

f) z unesenjem ženske i. dr. (§§. 96 in 97), vendar samo tedaj, kadar je po postavi v kazni prisoditi najmanj petletno ječo;

5. zlaraba uradne oblasti (§§. 101—103);

6. popačba javnih kreditnih (upnih) listov (§§. 106—117);

7. popačba denarjev (ali novcev) (§§. 118—121);

8. motenje vere (§§. 122 in 123), vendar samo tedaj, kadar se v obtožnici po §. 123 zaradi velike hudobnosti ali nevarnosti izrečno predlaga v kazni ječa čez pet let;

9. posiljenje ženske (§§. 125—127);

10. oskrumba (§. 128), kadar je kateri v §. 126 kaz. p. omenjenih nasledkov nastopil ali če se v obtožnici zaradi okoliščin zelo obtežujočih izrečno predlaga v kazni ječa čez pet let;

11. nečistost zoper naravo ali natoro (§. 129), ali samo v okoliščinah, katere §. 130, v odstavku 2, v misel jemlje;

12. umor in uboj (§§. 134—143);

13. odgnanje telesnega sadu proti vednosti in volji materini (§. 147 in 148), kadar je po postavi v kazni prisoditi ječo med petimi in desetimi leti;

14. odpoloženje otroka (§§. 149 in 150), ako je po postavi prisojati v kazni ječa med petimi in desetimi leti;

15. težka telesna poškodba (§§. 152 do 157), kadar je po postavi v kazen prisoditi ječo med petimi in desetimi leti;

16. dvoboj (§§. 158—162), kadar je po postavi v kazen prisojati najmanj petletno ječo;

17. zažig (§§. 166—169), kadar je po postavi v kazen prisojati najmanj petletno ječo;

18. tatvina (§§. 171—176), kadar je po §. 179 v kazen prisojati ječo med petimi in desetimi leti;

19. nezvestoba (ponezvestje) (§§. 181—184), kadar je po postavi v kazen prisojati najmanj petletno ječo, ali kadar obtožnica po §. 184 kaz. post. zaradi okolišnosti posebno obtežujočih v kazen predlaga ječo na več nego pet let;

20. razboj ali rop (§§. 190—195);

21. prevara ali goljufija (§§. 170, 197 do 204), kadar je po postavi prisoditi najmanj petletno ječo;

22. obrekovanje (§§. 209 in 210), ako se v obtožnici katera v §. 210, lit. a)—c) omenjenih okolišnosti navaja in za to v kazen ječa čez pet let predlaga;

23. hudodelnikom dana potuha (podpomoč), ali samo tedaj, kadar je po §. 218 komu v kazen prisoditi ječa med petimi in desetimi leti;

24. v nič devanje naredeb ali ukazov, izhajajočih od oblastev, in podšuntovanje (§. 300 kaz. post. in člena III in IV postave od 17. decembra 1861, Drž. zak. št. 8 od leta 1863);

25. draženje k sovražnostim (§. 302 kaz. post.).

Zaradi tistih hudodelstev, za katera po zgornjih določilih porote niso pristojne, ne sme sodeče jih sodišče nikdar nikomur prisojati v kazen čez pet let ječe.

Člen VII.

Ako se v določenem okoliših tako, kakor je po ustavi dopuščeno, porotam dejalnost začasno ustavi, tedaj veljajo, kar se tiče glavne razprave in pravnih lekov zoper sodbe v njej izrečene, določila XVIII. poglavja, po tem §. 338, odst. 2 in 3 in §§. 339 in 341 kazenskopravnega reda.

Člen VIII.

Pri vseh prestopkih, ki se jemljó v misel v kazenski postavi od 27. maja 1852, in tako tudi pri vseh drugih prestopkih, kateri se izrečno sodiščem odkazujejo v odsodbo, pristoji postopek in sodba okrajnim sodiščem.

Člen IX.

Zvršitev te postave je naročena ministru pravosodja. On naj po dogovoru z ministrom notranjih reči izdá ukaze v to potrebne.

Na Dunaji, dne 23. meseca maja 1873.

Franc Jožef s. r.

Auersperg s. r.

Glaser s. r.

Kazenskopravdni red.

Poglavje I.

Splošna določila.

§. 1.

Nikdo ne more biti kaznjen zaradi dejanj sodiščem v odsojanje odkazanih, ako se nij poprej po kazenskopravdnem redu opravil kazenski postopek in če nij pristojni sodnik storil sodbe.

§. 2.

Kaznjiva dejanja se sodno ne preganjajo nego če obtožitelj tako predlaga.

Za dejanja, katera se po kazenskih postavah samo tedaj preganjajo, kadar udeležen človek tako zahteva, pristoji temu pognati zasebno (privatno) obtožbo.

Vsa druga kaznjiva dejanja so predmet javne obtožbe, katere napeti v prvi vrsti pristoji državnemu pravdniku, a namesto njega jo lahko, kolikor dopušča ta kazenskopravdni red (§. 48), napne zasebni udeleženec.

Javna obtožba ugasne takoj, ko ukaže cesar, da zaradi kakega kaznjivega dejanja nij začenjati kazenskosednega postopka ali pa da se začeti postopek zopet ustavi.

§. 3.

Vsa oblastva, katera imajo opravilo v kazenskem postopku, naj z enako skrbnostjo jemljó v mar okolnosti, katere obdolženca obtežujejo ali zagovarjajo, ter so dolžna, tudi ondi, kjer nij izrečno zapovedano, poučiti obdolženca o njegovih pravicah.

§. 4.

Tirjatve zasebnopravne iz kaznivih dejanj je na predlog poškodovanega ob enem rešiti v kazenskem postopku, ako se ne pokaže neogibna potreba napotiti jih pred civilna sodišča za to, da se stvar bolje dožene.

§. 5.

Kazenskosedno preiskovanje in presojanje sega tudi na zasebnopravna predhodna vprašanja (predvprašanja).

Razsodek civilnega sodnika, izdan o takem vprašanji, ne veže kazenskega sodnika, kolikor ide za to, je li obdolženec kazni vreden ali ne.

Samo tedaj, kadar se predhodno vprašanje tiče veljavnosti zakona (ženetve), treba razsodek pristojnega za to civilnega sodnika vzeti za podlogo kazenskosedni razsodbi. Ako se tak razsodek še nij storil, a razprava že teče, ali če jo je kazenski sodnik sam sprožil, zasledivši dejanske reči, ki imajo v sebi tak zakonsk zadržek, na katerega je uradoma ozirati se: tedaj naj se počaka razsodba pristojnega civilnega sodnika in ako treba, naj se sili na to, da se reč hitreje dožene.

§. 6.

Roki, ki jih določuje ta postava, ne morejo se podaljšati, razen kjer bi nasprotno bilo izrekoma zapovedano. Kadar naj ti roki tekó od določenega dneva, računati jih je takó, da se ne všteva ta dan. Vštevajo se nedelje in prazniki in tako tudi tisti dnevi, v katerih je kako sodišču namenjeno pisanje bilo na poti.

§. 7.

V tej postavi izrečene globe (kazni v denarjih), katerih od kaznjencea nij moči potirati, naj se premené v zaporne kazni po en dan za vsakih pet goldinarjev. Po istem merilu je globo na kaznjencevo prošnjo tedaj premeniti v zapor, kadar bi njegovemu imetku ali zaslužku v občutno škodo bila. Vse globe naj se uporabljajo v podporo potrebnih jetnikov, ko se izpuščajo iz zapora, zlasti v ta namen, da se pripravijo k poštenemu zaslužku. Ta uporaba se ukazoma uredi.

Poglavje II.**O sodiščih.**

§. 8.

V kazenskih rečéh imajo sodno oblast:

1. okrajna sodišča;
2. sodni dvori (zborna sodišča) prve stopinje;
3. porote;
4. sodni dvori druge stopinje;
5. vrhovni sodni dvor kot kasacijski (ometni) dvor.

Sodna oblast vsacega sodišča obseza ves njegov okraj ter vse osebe, kar jih je v njem, ako nij o kateri s pričujočo postavo izrečno ukazan izimek. Vsakdo je dolžan, ko mu pride povabilo, staviti se pred kazensko sodišče, dajati mu na vse odgovor ter pokoren biti njegovim naredbam.

I. Okrajna sodišča.

§. 9.

Dolžnost okrajnih kot edinoosobnih sodišč je:

1. opravljati kazenski postopek gledé prestopkov, kateri so z vjavalno postavo njim v odsojanje odkazani;
2. sodelovati po meri tega kazenskopravnega reda pri vvodnih pozvedbah in vvodnih preiskavah zaradi hudodelstev in pregreškov.

Ako je v enem mestu postavljenih več okrajnih sodišč, pristoji sodna oblast v kazenskih stvareh edino tistemu ali tistim izmed njih, ki jih v to posebni ukazi določajo.

II. Sodni dvorovi prve stopinje.

§. 10.

Sodni dvori prve stopinje izvršujejo svojo sodno oblast:

1. kakor preiskovalna sodišča (§. 11);
2. kakor svetovalstvene zbornice o vvodnih pozvedbah in vvodnih preiskavah (§. 12);
3. kakor sodeča sodišča (§. 13, št. 1);
4. kakor vzklicna (pozovna) sodišča gledé prestopkov (§. 13, št. 2).

§. 11.

Pri vsakem sodnem dvoru prve stopinje postavi se eden ali več njegovih udov za preiskovalne sodnike.

Vvodno preiskavanje zaradi vseh hudodelstev in pregreškov je delo preiskovalnega sodnika.

§. 12.

Oddelek sodnega dvora prve stopinje nadzoruje kakor svetovalstvena zbornica vse vvodne preiskave in pozvedbe, katere po §. 9, št. 2, in §. 11 segajo v njegov okoliš, ter ima na-nje vpliv, katerega mu ta kazenskopravni red odkazuje.

Zbornica svetovalstvena sme v posameznih slučajih, poslušavši obtožitelja, vvodne pozvedbe, pristoječe preiskovalnemu sodniku ali vvodno preiskavo zaradi hudodelstev in pregreškov, in to bodi celoma ali deloma, izročiti okrajnemu sodišču, katero je v okoliši sodnega dvora. Sme pa ono ta opravila vsak čas zopet nase vzeti ter je dolžno to storiti, brž kakor obtožitelj ali obdolženec tako predloži.

Zbornica svetovalstvena sklépa v zborih iz treh sodnikov.

§. 13.

Delo sodnih dvorov prve stopinje je:

1. glavna razprava in rzsodba o vseh hudodelstvih in pregreških, ki ne gredó pred porote;

2. razprava in rzsodba o pravnih lekih (pomočkih), katerih se kdo poprime proti rzsodilom in naredbam okrajnih sodišč v slučajih prestopkov.

V obeh slučajih (1 in 2) delujejo v zborih iz štirih sodnikov.

V vseh slučajih, kjer je po tem kazenskopravnem redu sodnemu dvoru prve stopinje v postopku zaradi hudodelstva ali prestopka storiti kak sklep zunaj glavne razprave, stori se ta sklep, če nij izrečno drugače propisano, v zboru treh sodnikov.

III. Porote.

§. 14.

Porotam, katere je sestavljati, kakor piše XIX. poglavje, pristoji glavna razprava in rzsodba o hudodelstvih in pregreških, ki jim jih vvajalna postava odkazuje.

IV. Sodni dvorovi druge stopinje.

§. 15.

Sodni dvori druge stopinje razsojajo o pritožbah proti sklepom svetovalstvene zbornice (§. 114), o ugovorih proti devanju pod obtožbo in o vzklicih (pozovih), dopuščenih po §§. 283 in 345; dalje imajo nadzor nad delovanjem kazenskih sodišč po svojem okoliši ter razsojajo o pritožbah proti njim, kjer nij pritožba ali izrečno prepovedana ali drugam napoltena. Sodni dvori druge stopinje sklepajo v zborih iz pet sodnikov.

V. Vrhovni sodni dvor kot kasacijski (ometni) dvor.

§. 16.

Vrhovni sodni dvor razsoja kakor kasacijski dvor o vseh pritožbah zaradi ničnosti, katere ta kazenskopravni red dopušča.

On sklepa v zborih iz sedem sodnikov.

VI. Kako se sestavljajo in kako glasujejo sodniški zbori.

§. 17.

Pri razsojanji v kazenskih rečéh ne sme število glasovalcev v sodniških zborih s prvosednikom vred biti ni večje ni manje nego je v §§. 12 do 16 ustanovljeno.

§. 18.

Tiste oddelke (senate) sodnih dvorov, kateri so določeni za razprave in rzsodbe, omenjene v §§. 12, 13, (št. 1 in 2) in 15, morajo načelniki teh sodišč o začetku vsacega leta sestaviti stalno za vse to leto, a vsacemu teh sodnih oddelkov treba stalno določiti namestnike tako prvosednikom kakor tudi udom in pa vrsto, po kateri naj nastopajo. Ako se je v osonbi so lnega dvora zgodila kaka prememba ter je vsled tega obstanek enega ali več

teh (stanovitnih) sodnih oddelkov postal nemogoč, dopuščeno je sodnemu načelniku, za ostanek tistega leta sestavo teh oddelkov predruščiti, kolikor bode neogibno potrebno.

§. 19.

Pri vseh sodniških zborih mora biti posvetovanje, predno se glasuje. Poročevalec, ako je kateri določen po postavi, odda svoj glas najprvi, a prvosednik, kateri se glasovanja deléži kakor vsak drug sodnik, glasuje poslednji. Razen tega glasujejo po službi stareji sodniki pred mlajimi.

§. 20.

Kjer postava izrečno ne velewa drugače, potrebna je k vsakemu sklepu nadpolovična (absolutna) večina glasov.

Kadar se glasovi cepijo na več nego dve različni mnenji tako, da nima nobeno teh mnenj potrebne večine za se, tedaj poskúša prvosednik, ne bi li se dala doseči nadpolovična večina s tem, da vprašanja razdeli in v zboru z nova oprašuje. Ostane-li ta poskus brez uspeha, prištevajo se glasovi, kateri so za obdolženca najhuji, onim, ki so prvi za njimi menj hudi, tako dolgo, da se pokaže nadpolovična večina glasov.

Pri enakem številu glasov je vsakakor sklep storiti po tistem mnenji, katero je obtožencu ugodnejše.

Ako se pokažejo različne misli o tem, katero izmed dveh mnenj je za obdolženca menj hudo, naj se posebej glasuje o tem kakor o predhodnem vprašanji. Če se pri tem glasovanji mnenja po enakem razidejo, tedaj določuje predhodno vprašanje prvosednikov glas.

§. 21.

O tem, je li sodišče pristojno ali ne, je li potreba postopek dopolniti, in o drugih predhodnih vprašanjih treba je vselej najpred glasovati. Ako večina glasov tako ukrene, da se je lotiti glavne rzsodbe, če tudi so se sprožile dvombe o predhodnem vprašanji, tedaj imajo tudi tisti sodniki, kateri so ostali v manjšini, dolžnost, vred glasovati o poglavitni stvari.

§. 22.

Pri razsoji o glavni stvari treba vselej vprašanje, je li obtoženec kriv dejanja, katerega je obdolžen, ločiti od vprašanja o kazni in tudi pred tem vprašanjem v glasovanje vzeti. Ako je obtoženec več kaznjivih dejanj obdolžen, mora se za vsako posamezno dejanje storiti poseben sklep, je li obtoženec kriv ali ne. Posvet o kazni naj obsega samo tista kaznjiva dejanja, za katera se je izreklo, da jih je obtoženec kriv. Tu je tistim sodnikom, kateri niso našli, da bi obtoženec bil kriv kakega kaznjivega dejanja, katerega je obdolžen, dano na voljo, ali na podlogi sklepa o krivnji storjenega svoj glas o kazni oddati ali pa zdržati se glasovanja. V poslednjem slučaju je njihove glasove tako šteti, kakor da bi bili pristali na tisto izmed izrečenih mnenj drugih glasovalcev, katero je obtožencu najugodniše.

VII. Pripomočne osebe pri sodiščih.

§. 23.

Pri vsaki sodni seji mora biti zapisovalec (zapisnikar), kateri piše o njej zapisnik. Ti zapisovalci in tako tudi osebe, katere pišejo zapisnike pri vvodnih pozvedbah in vvodnih preiskavah, morajo biti na pisanje zapisnikov zapriseženi.

VIII. Razmer kazenskih sodišč do drugih oblastev.

§. 24.

Oblastva varnostna, med katera spadajo tudi župani, dolžna so zasledovati vsa hudodelstva in vse pregreške, ki se ne preiskavajo edino na zahtevanje udeleženca, in kadar se ne

more narediti, da bi preiskovalni sodnik neutegoma jel delovati, naj ona dadó tiste neodložne pripravljalne ukaze, po katerih se dá stvar pojasniti ali pa ubraniti, da se sledi kaznjivega dejanja ne odpravijo ali pa da storitelj ne pobegne. Brez naročila hiše raziskovati in kakega človeka začasno pod stražo vzeti smejo varnostna oblastva in njih organi v ime kazenskega pravosodja samo v tistih slučajih, katere ta kazenskopravdni red v misel jemlje, in ona so dolžna, to kar so storila, in s kakim uspehom, neutegoma priobčiti pristojnemu državnemu pravdniku ali preiskovalnemu sodniku.

§. 25.

Varnostnim organom in vsem javnim uradnikom ter služabnikom je pod naj ostrejšo kaznijo prepovedano, na to, da bi dosegli kak razlog sumnje (osumljaj) ali dokaz zoper sumnega človeka, delovati s tem, da se on k početju, nadaljevanju ali dokončanju kaznjivega dejanja zavede (zapelje) ali da se mu po skrivaj najetih ljudéh izvabijo priznanja (izpovedi), ki se po tem sodišču ovadijo.

§. 26.

Kazenska sodišča imajo pravico v vsem, kar spada k njihovemu postopku, po zaprosilih na ravnost dogovarjati se z vsemi državnimi, deželnimi in občinskimi oblastvi dežel v državnem zboru zastopanih. Vsa državna, deželna in občinska oblastva imajo dolžnost, kazenskim sodiščem na pomoč biti in kolikor se dá hitro ustrezati zaprosilom, ki jih prejmejo od njih, ali pa neutegoma kazenskim sodiščem naznaniti nasprotujoče ovire. Tudi s kralj. ogerskimi oblastvi in z oblastvi tujih držav kazenska sodišča lahko neposredstveno obćijo, kjer o tem posebni propisi ne določajo drugače.

§. 27.

Ako katero kazensko sodišče zapazi nemarnost ali zakasnenje v izpolnjenji svoje zaprosbe napisane do drugega oblastva, naj to vedeti dá bodi oblastvu, pod katerim neposredstveno je zaproseno oblastvo, ali pa naznani sodnemu dvoru druge stopinje, v katerega okoliši je ono samo, da se po primernem potu napaka odpravi. Ako bi kazensko sodišče zanemarilo to dolžnost, ne more mu mudnost drugega oblastva biti v izgovor.

Zgornji propis veljá zlasti tudi tedaj, ako državno pravdništvo v tistih slučajih, kjer je po postavi dolžno, v določenem roku podati izrecilo ali predlog, té dolžnosti točno ne izpolni.

§. 28.

Kazenska sodišča imajo pravico, kjer je potrebno, oboroženo moč na ravnost, brez posredstva druge oblasti, na pomoč poklicati.

Poglavje III.

O državnem pravdništvu.

§. 29.

Postavi se pri vsakem sodnem dvoru prve stopinje po en državni pravdnik, pri vsakem sodnem dvoru druge stopinje po en višji državni pravdnik (nadpravdnik) in pri vrhovnem sodnem dvoru kot kasacijskem dvoru en glavni prokurator s potrebnim številom namestnikov. Namestniki državnih pravdnikov in višjih državnih pravdnikov, kakor tudi glavnega prokuratorja imajo, delujoč za nje, po postavi pravico do vseh njihovih uradnih dejanj.

§. 30.

Udje državnega pravdnštva imajo to delo, da v odkazanem si področji pazijo na državno korist; v svojih uradnih opravkih so nezavisni od sodišč, pri katerih so postavljeni.

Državni pravdniki pri sodnih dvorih prve stopinje so neposredstveno podčinjeni višjim državnim pravdnikom pri sodnih dvorih druge stopinje, ti pa, kakor tudi glavni prokurator pri kasacijskem dvoru, ministru pravosodja.

§. 31.

Med opravila državnega pravdnika pri sodnem dvoru prve stopinje spada, deležiti se vseh vvodnih pozvedeb, vvodnih preiskav in glavnih razprav zaradi hudodelstev in pregreškov, pristojen tistemu sodnemu dvoru, in tako tudi razprav o vzklicu proti razsodilom okrajnih sodišč, ki se vrše pri sodnem dvoru prve stopinje, ter porotnih sej, kar jih je v okoliših sodnega dvora prve stopinje. On ima pravico, deležiti se osebno ali po namestniku tudi takih razprav, katere spadajo pred okrajna sodišča.

On mora vsak mesec višjemu državnemu pravdniku dati poročilo o rešenih in o še tekočih kazenskih rečeh ter o stanu poslednjih.

Njemu naj poroča tudi v dvomnih slučajih, kjer ide za pogon ali ustavo kake preiskave ali tudi samo za posamezna važna preiskovalna dela, ter naj se drži njegovih napotil.

§. 32.

Višji državni pravdnik pri sodnem dvoru druge stopinje izvršuje svoj urad pri razpravah, kar jih je pred tem sodiščem.

Vrhi tega pristoji mu nadzor nad vsemi organi državnega pravdnštva, ki so v okoliših tega sodišča pri sodnih dvorih prve stopinje in pri okrajnih sodiščih postavljeni. On ima pravico, vsake kazenske stvari, katera spada k njihovim opravilom, sam osebno ali po namestniku udeležiti se.

§. 33.

Razprave pred kasacijskim dvorom spadajo med opravila pri istem dvoru postavljenega glavnega prokuratorja ali njegovih namestnikov.

Glavni prokurator pri kasacijskem dvoru sme uradoma ali po naročilu pravosodnega ministra zoper take sodbe kazenskih sodišč, ki so postavi vprek ali ki izvirajo iz njene napačne uporabe, in zoper vsak postavi nasproten sklep ali čin kazenskega sodišča, za katerega zvé, vzdigniti pritožbo o ničnosti v obrano postave, in sicer tudi tedaj, ako bi se obtožene ali obtožitelj ne bil v postavnem roku poprijel pravnega leka pritožbe o ničnosti. Dolžnost državnih pravdnikov je, tiste slučaje, za katere menijo da se jim prilikuje taka pritožba ničnosti, položiti pred višje državne pravdnike, kateri presodijo, bode li naznaniti jih glavnemu prokuratorju pri kasacijskem dvoru.

§. 34.

Državni pravdniki naj vsa kaznjiva dejanja, za katera zvedó in katera niso taka, da bi se samo na zahtevanje udeleženega človeka preiskovala in kaznovala, uradoma preganjajo in torej napravljajo, česar je potreba, da jih pristojno sodišče preišče in pokazni.

Gledati jim je na to, da se prav porabijo vsi pomočki, s katerimi se dá najti resnica. Pravico imajo, vsak čas pozvedeti, kako stoji katera tekočih preiskav pogledavši v spise, ali zahtevati, da se jim priobčijo, ter predlagati, kar se jim vidi primerno, vendar tako, da se kazenski postopek s tem ne ovira. Ako zapazijo kako nepravilnost ali zakasnenje, naj po postavnem potu skrbé, da se odstrani.

Na izvršbo kazni imajo državni pravdniki tist vpliv, katerega jim ta kazensko pravdni red odkazuje.

§. 35.

Državni pravniki stavijo ustno ali pismeno svoje predloge, in o vsakem takem predlogu treba sodniške naredbe ali sklenitbe. Isto tako dajó izrecíla o kakem predlogu obdolženčevem ali o vprašanji sodišča.

Oni smejo biti pričujoči pri posvetovanji sodnega dvora, ako se ne posvetuje o taki razsodbi, katero je storiti v glavni razpravi ali na ročišči (sodbenem dnevi) postavljenem vsled vzklica ali pritožbe o ničnosti; a nimajo pravice, ostati vpríčo pri glasovanji in sklepanji.

§. 36.

Državni pravdniki smejo stopiti v neposredstveno zvezo z varnostnimi ali drugimi državnimi, deželnimi ali občinskimi oblastvi ter zahtevati njihovo podporo in kjer bi bilo potrebno, tudi oboroženo moč, brez posredstva druge oblasti, na pomoč poklicati. Oblastva varnostna in njim podložni služabniki naj izpolnjujejo njihove ukaze.

§. 37.

Glavni prokurator pri kasacijskem dvoru in višji državni pravdniki naj po izteku vsakega leta poročé pravosodnemu ministru o kazenskih rečéh, katere so bile v tistem letu rešene in katere še tekó, o stanu pravosodja in njega vršenji in tako tudi o zapaženih napakah v postavodavstvu in poslovanji.

Poglavje IV.

O obdolženci in njegovem zagovoru.

§. 38.

Onega, na kogar bje sum kaznjivega dejanja, moči je šteti za obdolženca še le potem, ko se je proti njemu vpoložila obtožnica ali postavil predlog, da se začne vvodna preiskava.

Za obtoženca imeti je onega, proti kateremu je zaukazana glavna razprava.

Toda katerikoli izmed propisov te postave tičóčih se obdolženca niso po svoji naravi utesnjeni na vvodno preiskavo, veljajo tudi za obtoženca in tistega, kateri je kot sumen kaznjivega dejanja bil zaslišan ali kakor tak k zasliševanju pozvan ali pod stražo ali v zapor dejan.

§. 39.

Obdolženec sme v vseh kazenskih rečéh imeti zagovornika (branitelja) in v to izvoliti si katerega koli izmed tistih, ki so vpisani v imenik zagovornikov katere v državnem zboru zastopanih dežel.

Nedoletniku ali človeku pod varstvom stoječemu sme oče, varuh ali skrbnik (kurator) postaviti zagovornika, tudi proti njegovi volji.

Vsak sodni dvor druge stopinje naj za svoj okoliš imenik zagovornikov napravi, o začetku vsacega leta obnoví in vročí vsem kazenskim sodiščem, pri katerih naj ostane odprt, da ga lahko vsakdo pregleda. V ta imenik je sprejeti najpred vse odvetnike (advokate), kateri v okoliši sodnega dvora druge stopinje res odvetništvo opravljajo. Na njih prošnjo naj se pa sprejemajo va-nj tudi pravniki (pravdoznanci), preskušeni za sodništvo, za odvetništvo ali beležništvo (notarstvo), in tako tudi vsi tisti doktorji pravdoznanstva, kateri so udje učiteljstva fakultete pravoslovne ali državoznanstvene, ako nij nikake tistih okolnosti, katere dotičniku po postavi sodništvo, odvetništvo ali beležništvo zapirajo. Kdor meni, da se mu je krivica zgodila, ker je bil izločen iz tega imenika, lahko se pritoži ministru pravosodja.

Državni uradniki smejo se samo tedaj sprejeti v imenik zagovornikov, ako prinesó dovoljenje svoje višje službene oblasti.

§. 40.

Izločeni so ter ne morejo biti zagovorniki v glavni razpravi tisti, kateri so za priče (svedoke) k njej pozvani. Svetovalstvena zbornica sodi, je li v predhodnem postopku nekim osebam zabraniti zagovorništvo zaradi tega, ker so bile zaslišane za pričo, ali ker je predloženo, da naj se pozovejo k glavni razpravi.

Dopuščeno je obdolžencu tudi vzeti si več zagovornikov; to da nasledek tega ne sme biti, da bi bilo več govorov za obtoženca o glavni razpravi, nego mu je dopuščeno.

§. 41.

Kadar se obdolžencu priobčuje obtožnica, poučiti ga je, da ima pravico, vzeti si zagovornika.

Za glavno razpravo pred poroto je obtožencu uradoma postaviti zagovornika, ako se ga sam neče poslužiti.

Ako obdolženec, po svojih sodišču znanih okolnostih, ne premore toliko, da bi iz svojega plačal troške za zagovor, naj mu sodišče, če tako prosi, zastopnika ubozih pridá, da mu izvede določne pravne leke, katere je zglasil, da mu dotrdi ugovor proti obtožnici, katerega je zglasil, in tako tudi za glavno razpravo.

§. 42.

V vseh slučajih, v katerih mora sodišče komu zagovornika postaviti, naj ga, če je moči, vzame izmed tistih zagovornikov, kateri v mestu sodišča stanujejo (§. 39).

V takih krajih, kjer je odvetniški odbor, pristojí temu odboru imenovati tiste zagovornike, katere je postaviti izmed odvetnikov in odvetništvenih kandidatov.

Za več v isti dobi obdolženih sme se postaviti en vkupen zagovornik; vendar naj se na predlog enega izmed obdolžencev ali zagovornika in tudi uradoma skrbí, da bodo posebej zastopani tisti, katerih interesi so si navskriž.

§. 43.

Vsak, kdor je vpisan v imenik zagovornikov, ima dolžnost, v svojem stanovališči prevzeti zagovore, ki mu se izročé, ako ne podpre svoje odpovedi z razlogi, ki jim svetovalstvena zbornica presodi veljavo.

Pri sodišči služeči, za sodništvo usposobljeni uradniki morajo zagovore, katere jim sodišča načelnik naročí, ker nij drugega zagovornika, tudi tedaj prevzeti, če niso vpisani v imenik zagovornikov.

§. 44.

Zagovornik, enkrat postavljen, ne potrebuje za posamezna pravdna dela nikacega posebnega pooblastila, niti za predlog na obnovo kazenskega postopka.

Obdolženec, kateri si je sam izvolil zagovornika, sme vsak čas komu drugemu preizročiti, da naj ga zagovarja. Tudi ugasne naročilo uradno postavljenega zagovornika brž kakor obdolžonec drugega zagovornika postavi. Vendar se v taci slučajih ne sme postopek (pravda) zavirati s premembo v zagovornikovej osebi.

§. 45.

Tudi med vvodnimi pozvedbami in dokler vvodna preiskava ide, sme obdolženec imeti pravnega pomočnika izmed zagovornikov, da mu pazi na njegove pravice pri tistih sodnih delih, katera se neposredstveno tičejo pozvedbe o obstanku dejanja ter se pozneje ne dadó ponavljati, ali pa da mu izvede določne pravne leke, katere je on zglasil, in se, če je zaprt,

z njim vpríčo osebe od sodišča pogovarja. Ako preiskovalni sodnik in, v slučaji pritožbe, svetovalstvena zbornica najde, da se to dá zediniti z namenom kazenskega postopka, lahko se pravnemu pomočniku tudi dopusti, da vse spise ali nekaj spisov pregleda; vsakakor pa mu je, če zahteva, dati prepis zapornega povelja in njegovih razlogov, in tako tudi tiste sodne naredbe, proti kateri je obdolženec zglasil pravni lek ali pomoček.

A kadar se mu je podala obtožnica, sme se obdolženec z zagovornikom pogovarjati, če tudi nij nobene osebe od sodišča pričujoče, ter imata oba pravico, pod nadzorom pregledati spise, razen zapisnikov o posvetovanji sodnega dvora, in vzeti si prepis od njih. Od oglednih zapisnikov, od mnenj zvedenih množ in od tacih izvirnih pisem, katera so predmet kaznjivega dejanja, naj se jima, če tako zahtevata, dadó prepisi brez plačila.

Poglavje V.

O zasebnem (privatnem) obtožitelji in zasebnem udeleženci.

§. 46.

Kadar gre za tak pregrešek, kateri se po kazenskih postavah sme samo tedaj kazensko-pravno preganjati, če tako zahteva tist, komur se je pravica ukratila ali razžalila, to ima leta pravico, kakor zasebni obtožitelj pri kazenskem sodišči pismeno ali ustno zahtevati kazenskosodno preganjanje.

Zasebni obtožitelj ima pravico, med vvodnimi pozvedbami in vvodno preiskavo sodišču na roko dati vse, kar bi njegovo obtožbo podpiralo, pregledavati spise in, da mu obtožba obveljá, sprožiti pri sodišči vse tisto, do česar ima sicer državni pravdnik pravico.

Ako zasebni obtožitelj v postavnem roku nij vpoložil obtožnice ali nij podal drugih za vzdržanje obtožbe potrebnih predlogov, ako nij prišel k glavni razpravi, ali če v glavni obravnavi nij podal končnih predlogov, tedaj se vzema, da je od pregona odstopil.

Ako zasebni obtožitelj želí, sme ga državni pravdnik zastopati.

§. 47.

Vsak, komur koli se je s hudodelstvom ali s pregreškom uradoma preganjanim pravica ukratila (povredila), sme do začetka glavne razprave, zaradi svojih zasebnopravnih zahtev pridružiti se kazenskemu postopku ter postane s tem sosebni udeleženec.

Zasebni udeleženec ima naslednje pravice:

1. On sme državnemu pravdniku in preiskovalnemu sodniku na roko dati vse, kar služi v dokaz obdolženčeve krivice ali v dotrdbo zahtevane odškodbe.

2. On sme pogledovati v spise, in to, če ne branijo posebni razlogi, že med vvodnimi pozvedbami in dokler teče vvodna preiskava.

3. K glavni razpravi se zasebni udeleženec vabi s tem pristavkom, da se bode, ako bi tudi on ne prišel, vendar razpravljalo, in da se njegovi predlogi iz spisov preberó. On sme staviti vprašanja obtožencu, pričam in zvedenim možém ali pa že v teku razprave dobiti besedo, da kaj drugega opomni. Na konci razprave dobode neposredstveno po tem, ko je državni pravdnik svoj končni predlog postavil in dotrdil, on besedo, da izvede svoje zahteve in jih z razlogi utrdi ter da postavi tiste predloge, o katerih želí, da bi se v glavnem razsodílu tudi določili.

§. 48.

Še ima zasebni udeleženeec pravico, po naslednjih določilih namesto državnega pravdnika vzdigniti in izvesti javno obtožbo:

1. Ako državni pravdnik naznanilo poškodovanega zavrne ter sodni pregon, bodi precej, bodi po opravljenih vvodnih pozvedbah (§. 90) odreče, mora to ónemu vedeti dati.

Poškodovanec ima v takem slučaju, če izreče voljo pristopiti kazenski pravdi, pravico vvodno preiskavo predložiti svetovalstveni zbornici, katera je dolžna o tem predlogu storiti sklep, pozvedevši poprej, kar bi se ji videlo potrebno.

2. Ako državni pravdnik popusti pregon kaznjivega dejanja, predno je obdolženec zaradi istega pravokrepno pod obtožbo dejan, mora se to na znanje dati zasebnemu vdeležencu, in on ima pravico, v treh dnevih po prejetem naznanilu ustno ali pismeno preiskovalnemu sodniku oddati izrecilo, da on vzdržuje pregon. Ako se temu, kdor je po kaznjivem dejanji v svojih pravicah oškodovan, nij uradno sporočilo, da je državni pravdnik odstopil, tedaj sme on to izrecilo v treh mesecih po ustavljenem postopku oddati.

V obeh slučajih je izrecilo, v katerem mora biti na tanko oznamenjan obdolženec in dejanje, katerega je obdolžen, z vsemi spisi vred položiti pred sodni dvor druge stopinje, kateri ukaže začeti ali obnoviti vvodno preiskavo, ako ne meni, da nij več vzroka, da se obdolženec dalje preganja. Ako je obdolženec bil že zaslišan o tem, česar ga krivé, sme sodni dvor druge stopinje tudi na podlogi izrecila zasebnega udeleženca precej pod obtožbo dejati obdolženca.

3. Ako državni pravdnik odstopi od obtožbe ta čas, ko je bila obtožba že pravokrepna, naj se to priobči zasebnemu udeležencu ter pové mu, da ima on pravico, poprijeti se obtožbe, a da mora to v treh dnevih pred sodnim dvorom prve stopinje izreči. Na poznejše izrecilo se ne more gledati.

§. 49.

Tudi kadar se zasebni udeleženeec kakor obtožitelj poprime pravde, dano je državnemu pravdniku na voljo, pozvedeti tek kazenskega postopka, ter ima on vsak čas pravico sodni pregon zopet prevzeti.

V drugem veljajo določila tega kazenskopravnega reda, katera se tičejo zasebnega obtožitelja, z naslednjimi ntesnitvami tudi za zasebnega udeleženca, kateri namesto državnega pravdnika koga obtožuje:

1. Nij pripuščeno njegovemu sprevidu, da bi brez poprejšnjega vvodnega preiskovanja vpložil obtožnico.

2. Proti sklepom svetovalstvene zbornice nima drugega pravnega leka razen edine pritožbe proti ustavitvi vvodne preiskave.

3. On nima pravice, poprijeti se pritožbe o ničnosti zoper sklepe sodnega dvora druge stopinje ali proti sodbi, ki se v glavni razpravi storí; proti tej sodbi sme se samo toliko vzklicavati, kolikor je to sploh pripuščeno zasebnemu vdeležencu (§§. 283, 345. 465). Nasvetovati obnovo kazenskega postopka nima pravice.

4. Zaradi pravice, po §. 48, št. 2, zasebnemu udeležencu pristoječe, naj se izpust obdolženca iz zavora nikakor ne ovira.

V slučaju §. 48, št. 3, bode svetovalstvena zbornica po svojem sprevidu razsojala, je li izpuščenje zaprtega obtoženca odlagati.

§. 50.

Zasebni obtožitelj in udeleženeec, kakor tudi obeh postavni zastopniki lahko se sami ali pa po pooblaščenici potezajo za svojo reč ter vzamejo si pravnega pomočnika izmed tistih, kateri so vpisani v imenik zagovornikov.

Sodišče sme, kadar se mu zdí primerno, zunaj mesta, kjer je sodišče, bivajočemu zasebnemu obtožitelju ali udeležencu naročiti, da imenuje kacega ondi stanujočega pooblaščenca, ter napotiti enega in drugega, da si izbere pravnega pomočnika iz med tistih, kateri so vpisani v imenik zagovornikov.

Poglavje VI.

O pristojnosti kazenskih sodišč in o zvezi več kazenskih reči.

I. Posamezna pristojna sodišča.

§. 51.

Kazenski postopek pristoji praviloma tistemu sodišču, v katerega okoliši je bilo kaznjivo dejanje storjeno, in to tudi tedaj, ako je uspeh, spadajoč k obstanku dejanja, v katerem drugem kraju nastopil.

Ako se je kaznjivo dejanje storilo v več okrajih, ali na meji dvéh sodnih okrajev, ali če je negotovo, v katerem izmed več določnih sodnih okrajev je bilo storjeno, tedaj je med dotičnimi sodišči pristojno tisto, katero druga prehití.

Tisto sodišče pa je prehitelo, katero se je prvo kacega preiskovalnega dela poprijelo.

Ako se negotovost o kraju, kjer je bilo dejanje storjeno, odpravi še predno pride obdolženec pod obtožbo, to pristoji nadaljevanje kazenskega postopka sodišču kraja, kjer je dejanje storjeno.

§. 52.

Ako se kaznjivo dejanje ovadi tistemu sodišču, v katerega okoliši obdolženec stanuje ali prebiva ali ga najdejo, pristojno je to sodišče, ako ga nij že prehitelo sodišče tistega okraja, kjer je bilo dejanje storjeno. Vendar naj se stvar temu sodišču oddá, ako tako zahteva državni pravdnik enega ali drugega okoliša, zasebni obtožitelj ali obdolženec, in če je več obdolžencev, tudi samo eden izmed njih.

Ako se kazenski postopek, sprožen zaradi hudodelstva ali pregreška proti zaprtemu obdolžencu, ustavi predno pride do glavne razprave, to je zastran drugih pred okrajno sodišče spadajočih kaznivih dejanj, katerih je še obdolžen, pristojno tisto okrajno sodišče, v katerega okraji je zaprt. Ali tudi v tem slučaju lahko obtožitelj in pa tudi obdolženec zahteva, da se reč odstopi sodišču tistega kraja, kjer je bilo dejanje storjeno.

§. 53.

Tistemu kazenskemu sodišču, katero je prvo zvedelo za kaznjivo dejanje, storjeno v kateri v državnem zboru zastopanih dežel, pristoji postopek zaradi njega dotle, dokler se ne dozvé kaka okolnost, katera po določitih §§. 51 in 52 pristojnost drugega sodišča do-
trjuje.

§. 54.

Ako je bilo kaznjivo dejanje storjeno zunaj dežel, zastopanih v državnem zboru, to je tisto izmed sodišč, postavljenih v kateri teh dežel, pristojno, v katerega okoliši obdolženec stanuje ali prebiva, in če tacega nij, tisto sodišče, v katerega okoliši ga zatekó.

Ako vnanja država ali oblastvo dežel pod ogersko krono ponudi, da hoče obdolženca izročiti, ali če je treba stoprv (še-le) zahtevati izročitev, ter nij že dognana pristojnost

tozemskega sodišča, tedaj postane pristojno tisto sodišče, katero v to določi kasacijski dvor, poslušavši glavnega prokuratorja.

§. 55.

Pristojnost kacega sodišča nad storiteljem potrjuje mu pristojnost tudi za vse sokrvice in deležnike.

§. 56.

Ako enega in istega obdolženca dolže več kaznivih dejanj, ali če se je enega kaznjivega dejanja udeležilo več oseb, ali če je kateri teh deležnikov storil tudi še v zvezi z drugimi osebami kaka kaznjiva dejanja: to treba praviloma kazenski postopek zoper vse te osebe in za vsa ta kaznjiva dejanja pri istem sodišči ob enem vršiti in o vseh kazenskih rečeh, katere so vkup zadele, izreči eno končno sodbo.

K temu postopku je pristojno izmed dotičnih sodišč tisto, katero je druga prehitelo. Toda če ena izmed skup naletevših kazenskih reči spada pred poroto, tedaj je tá za pristojnost določilna, če bi jo tudi bilo prehitelo sodišče pristojno za drugo kazensko reč. Takisto se tudi pristojnost ravná po hudodelstvu ali pregrešku spadajočem pred sodni dvor, če bi ga tudi že prehitelo kako okrajno sodišče zaradi kaznjivega dejanja, katero soditi je njegova reč.

§. 57.

Sodišče, po §. 56 za več skup naletevših kazenskih reči pristojno, sme na predlog ali uradoma narediti, da se zastran posameznih kaznivih dejanj ali za posamezne obdolžence kazenski postopek posebej vrši in dožene, kolikor kaže, da bi se s tem ubranile zakesnitve ali ovire postopka ali skrajšal obdolženčev zapor.

V vsakem tacem slučaju je obtožitelj dolžan, precej izreči, ali si pridržava pregon zastran drugih reči, katerih se isti obdolženec dolží. Ako si ga pridrží, naj se postopek o teh dolžitvah brez nepotrebne odloga nadaljuje in do konca dožene; v nasprotnem slučaju sme se obdolženec zaradi njih preganjati samo pod tistimi uveti, pod katerimi je dopuščena obnova kazenske pravde, ustavljene pred glavno razpravo.

Ako se to izrecilo ne dotakne kakega kaznjivega dejanja, katero je bilo predmet sodnih vvodnih pozvedeb ali vvodne preiskave, to sme obdolženec zahtevati, naj obtožitelj tudi o njem izreče, sicer bi se vzelo, da se je pregona odpovedal.

Ako gre za pregreške ali prestopke, kateri se ne preganjajo samo na zahtevanje udeleženega človeka, to je vsakakor tudi od državnega pravdnika zahtevati izrecilo.

§. 58.

Ako se je naredilo, da se katera skup idočih kazenskih reči posebej požene na glavno razpravo, ali da se za enega izmed obdolžencev vvodna preiskava posebej opravlja, sme se od drugih odločena kazenska stvar oddati na tisto sodišče, katero bi za-njo bilo pristojno, da nij skup zadela z drugimi kazenskimi rečmi.

§. 59.

Kadar je kacega obdolženca izročiti kraljevsko-ogerskemu ali vnanjemu oblastvu, tedaj pristoji presojanje stvari in pogajanje z ónim oblastvom tistemu sodnemu dvoru prve stopinje, v katerega okraji stanuje ali prebiva ta, kogar je izročiti, in če tacega sodišča nij, tistemu, v katerega okraji se on zateče. Ako pride taka zahteva izročitve ali če so izdani iskalni

(gonilni) listi, tedaj je napraviti kar je potreba, da obdolženec ne uide; ali izročitev sólo naj svetovalstvena zbornica, zaslišavši državnega pravdnika, samo tedaj predloži sodnemu dvoru druge stopinje, kadar oblastvo izočitev želeče precej ali v primernem razdobji podá take dokaze ali razloge suma (osumljaje), o katerih se obdolženec pri izpraševanju ne more pri tej priči opravičiti. Sodni dvor druge stopinje naj to, kar poslušavši višjega državnega pravdnika ukrene, vsegdar poprej položi pred pravosodnega ministra v odobrenje.

II. Posebna pristojna sodišča.

§. 60.

Kazenski postopek zoper take osebe, katere so po postavi v kazenskih rečéh podvržene vojaški sodni oblasti, ostane tudi poslej pridržan vojaškim sodiščem. Ali obstanek dejanja pri tacih kaznivih delih, katera je soditi po občnih kazenskih postavah, pozvedavajo vojaška sodišča samo tedaj, kadar obdolženec stoji očitno pod vojaško sodnjo oblastjo. Ako se to pokaže stoprv v teku preiskave pred civilnim (nevojaškim) kazenskim sodiščem začete, mora civilno kazensko sodišče popustiti obravnavanje in stvar vojaškemu sodišču oddati.

§. 61.

Vnanji poslaniki, poverjeni na avstrijsko-ogerskem dvoru, in njih pravo poslaniško osebje niso pod sodno oblastjo deželskih oblastev. Tudi domači ljudje in posli teh poslanikov in tujih vladarjev, bivajočih v Avstriji, ki so ob enem podložniki tiste države, v katero spada vladar ali poslanik, niso podvrženi avstrijskim sodiščem. Ako bi torej bilo s tacimi osebami opravljati kako uradovanje zaradi kaznjivega dejanja, to naj se oblastvo sicer po okolnostih obdolženčeve osebe zagotovi, a precej naznani to najvišjemu dvornemu maršalstvu, da se ono dalje obrne na vladarja ali poslanika zaradi prevzetja obdolženega človeka.

III. Pravica, preizročevati (delegovati) pravde.

§. 62.

Sodni dvori druge stopinje imajo pravico, poslušavši višjega državnega pravdnika, z ozirom na javno varnost, ali z drugih važnih vzrokov izimkoma pristojnemu sodišču nekatere kazenske reči odvzeti in odkazati jih drugemu sodišču iste vrste v svojem okoliši.

§. 63.

Isto pravico ima tudi kasacijski dvor za ves razsežaj dežel zastopanih v državnem zboru.

Ako sodni dvor druge stopinje po §. 62 kako stvar drugemu sodišču preizročí, sme proti temu obtožitelj in tako tudi obdolženec pritožiti se kasacijskemu dvoru. Pritožbo je v treh dneh po razodetji sklepa podati na znanje dajočemu sodišču.

IV. Prepiri o pristojnosti sodišč.

§. 64.

Ako se za pristojnost prepirajo okrajna sodišča, katera stojé pod istim sodnim dvorom prve stopinje, razsojuje svetovalstvena zbornica tega sodišča. Ako se dva sodna dvora prve stopinje ne moreta domeniti o svoji pristojnosti, ali o pristojnosti dveh pod njima stoječih sodišč, tedaj razsojuje sodni dvor druge stopinje. Kadar je v prepiru pristojnost med sodišči, ki niso pod istim sodnim dvorom druge stopinje, ali pa med dvema sodnima dvoroma druge stopinje, to razločuje kasacijski dvor. Take razsodbe delajo se samo po poslušanji državnega pravdnistva, in proti njim nij posebne (odločenega) pravnege leka ali pomočka.

V vmesnem časi naj vsako prepirajočih se sodišč opravi dela za pogon preiskave in potrdbno obstanka dejanja v svojem okraji potrebna, zlasti vsa tista preiskovalna dela, katera je nevarno odlagati.

V. Uradna dela nepristojnih sodišč.

§. 65.

Vsa, tudi nepristojna kazenska sodišča, v okraji katerih se najde sled hudodelstva ali pregreška, imajo, kadar je nevarnost v odlogu, pravico in dolžnost, opraviti tista dejanja, ki utegnejo pomoči, da se obstanek dejanja pozvé in obdolženec vjame. Ali ona morajo to pristojnim sodiščem ali državnim pravdnikom takoj na znanje dati ter poslati jim dotične spise.

§. 66.

Preiskovalna dela, katera je nepristojno kazensko sodišče zunaj slučaja poprejšnjega paragrafa opravilo, zgolj za to še niso neveljavna, ako se tičejo edino vvodne preiskave; vendar naj pristojno sodišče preudari, bi li bilo ta dela ponoviti ali dopolniti.

Poglavje VII.

O izločbi (izključbi) in odmetu sodnih oseb in državnih pravdnikov

I. Katere sodne osebe so izločene (izključene).

§. 67.

Vsak sodnik in zapisovalec je izločen ter ne sme sodnih dejanj v kazenskem postopku opravljati, če je on sam tist, ki je s kaznjivim delom poškodovan, ali če je obdolžena ali poškodovana oseba v zakonski zvezi z njim, ali kadar je obdolženec, poškodovanec, državni pravdnik, zasebni obtožitelj ali zagovornik z njim v rodu ali svaštvu v navgorni ali nizdolni vrsti, njegovega strica ali njegove tete otrok, ali še bliže z njim v rodu ali na enakem kolenu v svaštvu, ali če stoji z njim v razmeri posinovnika ali rednika, ali pa posinovljenca ali rejenca, varuha ali varovanja.

§. 68.

Izločen je dalje ter ne sme delovati kakor sodnik ali zapisovalec po vseh stopinjah, tist,

1. kateri je zunaj svojih službenih opravkov bil svedok (priča) dotičnega dejanja, ali je bil v tej reči za pričo ali zvedenca zasliševan;

2. kateri je v tej stvari sodeloval kakor zagovornik, kakor zastopnik zasebnega obtožitelja ali udeleženca ali kot državni pravdnik.

Od sodelovanja in razsojevanja pri glavni razpravi izločen je tist, kateri je v isti stvari bil za preiskovalnega sodnika, ali se je udeležil razsodbe o vgovoru proti dejanju pod obtožbo (§§. 211 do 214). Ako se mora katera glavna razprava vsled vzklica ali pritožbe o ničnosti ponavljati, to so od nove glavne razprave izločeni tisti sodniki, kateri so se udeležili prve.

§. 69.

Udje sodišč na višjih stopinjah so zlasti tudi izločeni:

1. od razpravljanja o vseh kazenskih rečeh, v katerih so kakor preiskovalni sodniki delali;

2. od razpravljanja o pravnih lekih zoper vse tiste razsodke, pri katerih so oni sami na nižji stopinji glasovali;

3. od poročevalstva in prvosedstva pri razpravi o takih kazenskih rečéh, v katerih je za preiskovalnega sodnika ali poročevalca (referenta) pri nižjem sodišči delal kdo takšen, ki je do njih v katerem v §. 67 povedanih razmérov.

§. 70.

Sodnik ima dolžnost, razmerje, katero ga izločuje, naznaniti brez odloga načelniku sodišča, katerega ud je. Izločen načelnik okrajnega sodišča naj naznani načelniku sodnega dvora prve stopinje.

Zapisovalec naj to naznani sodniku, pri katerem mu je pisati zapisnik.

§. 71.

Vsaka sodna oseba se mora od tistega časa, ko zvé kak izločilni razlog, zdrževati vseh sodnih dejanj, ker bi sicer bila nična. Samo če je nevarnost v odlogu ter se ne more precej postaviti drug sodnik ali zapisnikar, naj taka sodna oseba sama opravi silno potrebna sodna dejanja, razen ko bi bilo kaj storiti zoper sodnikovo ženo ali zoper take osebe, katere so ž njim v rodu ali svaščini (§. 67), kajti v takem slučaju je neutegama uradno dejanje odstopiti najbližjemu sodniku.

II. Odmet sodnih oseb.

§. 72.

Državni pravdnik, zasebni udeleženec, zasebni obtožitelj in obdolženec smejo odvreči (odkloniti) ude sodišča in zapisovalce, ako morejo zunaj slučajev v §§. 67—69 omenjenih povedati in izkazati druge razloge ali vzroke, kateri utegnejo obuditi dvombo o polni nepristranosti tega, kogar odmétajo.

§. 73.

Prošnjo, s katero hoče dotičnik odvreči kacega sodnika, je vpložiti ali na zapisnik dati vselej pri sodišči, kateremu pripada odmetani, in to, ako se odmeta kak ud sodečega sodišča, najpozneje štiri in dvajset ur pred začetkom razprave in kadar se odmeta cel soden dvor, najpozneje tri dni po pozivu k razpravi. V tej prošnji se morajo odmetni razlogi na tanko povedati in kolikor je mogoče posvedočiti.

§. 74.

Jeli dopuščen odmet sodne osebe, to razsoja praviloma načelnik tistega sodišča, kateremu ona pripada.

Ako se odméta okrajni sodnik, razsoja svetovalstvena zbornica sodnega dvora prve stopinje; kadar se odméta cel soden dvor prve stopinje ali njegov načelnik, tedaj razsoja sodni dvor druge stopinje, in če se odméta sodni dvor druge stopinje ali njega prezident, tedaj razsoja kasacijski (ometni) dvor.

Proti tem razsodkom nij pravnega leka. Načelnik, oziroma sodni dvor, ki razsoja o odmetu, naj ob enem, ako se dopušča odmet, določi tistega sodnika ali tisto sodišče, katere-mu je stvar izročiti.

III. Izločba državnih pravdnikov.

§. 75.

Izločeni so od delovanja v kazenskih rečéh tisti udje državnega pravdníštva, do katerih stoji obdolženec ali njegov zagovornik, ali s hudodelstvom ali pregreškom poškodovani, ali

zasebni obtožitelj v katerem v §. 67 omenjenih razmerov; po tem tisti, kateri so v tej reči bili zasliševani za priče ali zvedence, ali kateri so kakor zagovorniki, kakor zastopniki zasebnega obtožitelja ali udeleženca, ali kakor sodniki delovali.

§. 76.

Vsak ud državnega pravdnštva ima dolžnost, od časa, ko zvé za kak razlog, zdržavat se vsega opravila v tisti reči, za katero je izločen, prepustiti jo svojemu namestniku in naznaniti to svojemu neposredstvenemu višjemu. Pritožbe dotičnikov proti delovanju kakega državnega pravdnika, kateremu bi bilo po postavi zdržavati se delovanja, ne sméjo ustavljati postopka.

Poglavje VIII.

O naznanjanji sodnih naredeb in o dopušcanji pregledavati spise.

§. 77.

Sodne naredbe (sodni ukazi) se ali ustno pred sodiščem oznanujejo ali se pa vročajo v izvirniku (prvopisu) ali uradno potrjenem prepisu.

Ustno oznanilo mora biti po zapisniku izkazano. Tistemu, komur se kaka naredba ustno oznanja, dati je prepis od nje, ako želi.

§. 78.

Državnemu pravdnštvu se sodne naredbe vročajo s tem, da se mu priobčuje izvirnik. Uradnik državnega pravdnštva potrdi na izvirniku, da ga je pregledal, ter pristavi dan. Ako želi, naj se mu dá prepis.

§. 79.

Poziv k glavni razpravi na prvi stopinji mora se obdolžencu samemu vročiti.

Ta poziv do zasebnega obtožitelja in udeleženca, in tako tudi vse tiste spise, od katerih vročitve teče dotičniku rok za kak pravni lek ali za vgovor proti dejanju pod obtožbo, vročiti je ali stranki sami ali njenemu postavljenemu zastopniku.

Ako se dotičnik, da si je njegovo prebivališče znano, umika osebni vročitvi, naj se naredba, katero mu je vročiti, položi županu v roke in to vedeti dá dotičniku z oglasom na njegovem stanišči in na občinski hiši nabitim.

§. 80.

Ako je vročiti sodno naredbo zunaj slučajev v §. 79 omenjenih, in če se ta, na kogar je vročitev napotena, ne najde v svojem stanovanji, izročiti jo je kacemu doraslemu domačinu njegovemu. Ako bi takega ne bilo, dati je vročilo sosedu, ali če nij najti nikogar, kateri bi voljan bil pismo prevzeti, položiti ga je pri županu in oznanilo o tem v stanovanji na bolj očitnem mestu pustiti ali, če je stanišče zakleneno, na vratih pripeti.

Ako se ne more najti, kje stanuje on, komur je kaj vročiti, opravi se vročitev s tem, da se dotično oznanilo na občinski hiši nabije, in če se sodišču vidi primerno, po časnikih razglasí.

§. 81.

Ako biva dotičnik, komur je kaj vročiti, zunaj okraja tistega sodišča, od katerega izhaja naredba, tedaj se zaprosi okrajno sodišče tistega kraja, kjer je kaj vročiti, da ono to opravi. Isto se stori z naredbami sodnega dvora prve stopinje, katere je komu vročiti zunaj dosežaja okrajnega sodišča, bivajočega v mestu, kjer ima sodni dvor svoj sedež.

V teh slučajih je dotičniku na voljo, pri okrajnem sodišči, katero je za vročbo zaproseno, poprijeti se pravnih lekov po propisu tega kazenskopravnega reda.

§. 82.

Sodiščem se prepušča, da preudarijo, kaže li dopustiti stranki ali nje izkazanemu zastopniku, da tudi zunaj slučajev v tem kazenskopravnem redu posebej povedanih kazenskospisne spise pregleda, ali dati izročiti mu prepise od njih, ako te osebe verovno dokažejo, da jim je to za izvod zahtevane odškodbe ali za prošnjo pravnice obnove ali z drugih katic vzrokov potrebno.

§. 83.

O začetji in dovršbi kazenskega postopka proti vojaškim in brambovskim osebam, proti takim osebam, katere so v državnem ali drugem javnem, torej tudi deželskem ali občinskem uradu ali v taki službi, proti udom občinskega ali drugega v oskrbovanje javnih reči zvanega zastopstva, ali takim, katerim so podeljeni javni naslovi ali tozemski ali vnanji redi ali poslatilni znaki, podati je priobčilo njih višjemu oblastvu, oziroma načelniku zastopstva in dotičnim dvornim uradom ali redovnim pisarnicam.

Poglavje IX.

O zasledovanji kaznjivih dejanj in o vvodnih pozvedbah zastran hudodelstev in pregreškov.

§. 84.

Vsa javna oblastva in vsi javni uradi imajo dolžnost, kaznjiva dejanja, katera sami zapazijo ali sicer zvedó, precej naznaniti državnemu pravdniku pristojnega sodišča, ako niso taka, ki se edino na zahtevo udeleženca preiskujejo.

Kadar je nevarnost v odlogu, sme se storjeno kaznjivo dejanje naznaniti tudi tistemu okrajnemu sodišču, v katerega okoliši biva oblastvo.

§. 85.

Sodišče, katero izreče, da je konkurs odprt, ali pa razsodi, da se samo za to konkurs ne odpira, ker je imovina premajhna ali ker je samo en oseben dolžnik, dolžno je to precej dati na znanje državnemu pravdniku pri tistem sodnem dvoru prve stopinje, v katerega okoliši dolžnik stanuje; dalje ima civilno sodišče dolžnost, podeliti državnemu pravdniku in kazenskemu sodniku vsa potrebna pojasnila, in priobčiti spise, katere potrebujeta, bodi v izvirnem spisu, bodi v poverjenem prepisu.

§. 86.

Kdor koli zvé kaznjivo dejanje, katero je uradoma preganjati, ima pravico naznaniti (ovaditi) ga. Ovado sprejeti so dolžni ne samo državni pravdnik, nego tudi preiskovalni sodnik, okrajni sodnik in varnostno oblastvo, kateri naj jo priobčijo državnemu pravdniku.

§. 87.

Državnega pravdnika dolžnost je, vsa prejeta naznanila ali ovade o taci kaznjivih dejanjih, katera se uradoma preganjajo, pretehtati in iti za sledom taci kaznjivih dejanj, o

katerih mu pride znanje. Pripomaga naj tudi neznane storitelje najti, zasledujoč na to vodéče osumljaje.

Ako ovade, prihajajoče od osebe, ki svojega imena nij povedala, ali katera je popolnoma neznana, obsegajo določne, kaznjivo dejanje verjetno oznamenjujoče okoliščnosti, to treba sicer te okoliščnosti pozvedovati; vendar je v tem tako ravnati, da ne bode nikacega hrupa in da bode poštenje obdolženih oseb kolikor koli mogoče malo trpelo.

Ako pride do državnega pravdnika govorica ali glas o takem kaznjivem dejanji, katero se ne preiskuje samo na zahtevo udeleženca, to ima on dolžnost, dati izprašati osebe, po katerih se je govorica razširila, slediti s pripomočjo varnostnih oblastev za njó, dokler ji ne dojde do izvira, ter, kolikor je moči, preveriti se, ima li kaj resničnega ali ne.

§. 88.

Sploh ima državni pravdnik pravico, po preiskovalnem sodniku, po okrajnih sodiščih ali po varnostnih oblastvih dati opravljati vvodne pozvedbe za tega delj, da se dobodo potrebne opore, da se kazenskopravno postopa zoper določno osebo, ali pa da se zavrzé ovada.

Tudi pri teh vvodnih pozvedbah imajo preiskovalni in okrajni sodniki tiste pravice in dolžnosti, katere gredó preiskovalnemu sodniku v vvodni preiskavi.

Državni pravdnik lahko dá po varnostnih oblastvih zaslišati nezaprisežene take osebe, a ki bi utegnile kaj povedati v pojasnilo storjenih kaznivih dejanj, ter sme biti tudi sam pričujoč pri takem zasliševanju. Ogled in hišno raziskovanje sme po njih samo tedaj opraviti, kadar nij vpričo sodne osebe, zvane k temu uradnemu delu, ter je neogibna potreba, neutegama to storiti; on je lahko tudi sam pričujoč pri teh preiskovalnih dejanjih, pri katerih je treba izpolnjevati vse za sodna dela te vrste propisane formalnosti. Ali o njih nareje-zapisniki se pod ničnostjo smejo samo tedaj rabiti za dokazila, če so se brez odloga priobčili preiskovalnemu sodniku, katerega dolžnost je, njih obliko in vsebino pretehtati in ako b potrebno bilo, napraviti, da se obravnava ponoví ali dopolni.

§. 89.

Preiskovalni sodnik pri sodnem dvoru prve stopinje opravlja, dokler nij predloga od državnega pravdnika, samo tista uradna dela, katerih brez nevarnosti za namen ali brez prestopa postavnega roka nij moči odlagati. Kar je storil, naj dá državnemu pravdniku na znanje, ter naj počaka njegovih predlogov.

Okrajna sodišča nasproti dolžna so sicer tudi hudodelstva in uradoma preganjane pregreške, za katere zvedó, nemudoma naznaniti državnemu pravdniku, a ob enem, ne čakaje njegovih predlogov, opraviti vvodne pozvedbe (§. 88, odstavek 1 in 2). Ali taka preiskovalna dela, s katerimi bi se sled kaznjivega dejanja izbrisati utegnil ter bi ga ne bilo mogoče pozneje še ogledovati, naj opravljajo samo tedaj, kadar je nevarnost v odlogu; razen tega naj samo v naznanilu, katero dadó, potrebnost tacega preiskovalnega dela v misel vzamejo in za to skrbé, da se sled kaznjivega dejanja ohrani dotle, dokler ne pride preiskovalni sodnik, ali pa zaprosba njegova, da naj se ta preiskovalna dela opravijo.

Zapisnike narejene o vvodnih pozvedbah mora okrajno sodišče z največjim podvizanjem in, če je koga dalo zapreti, najpozneje v osmih dnevih poslati državnemu pravdniku, kateri je v poslednjem slučaju dolžan, najpozneje v treh dnevih po prejemu zapisnikov ali zaprtega

človeka iznebiti pregona ali pa preiskovalnemu sodniku podati svoje predloge, kar se tiče osebe in postopka (§. 27, odstavek 2).

§. 90.

Ako državni pravdnik, pregledavši naznanilo ali spise vvodnih pozvedeb, — katere, ako bi potrebno bilo, naj dopolniti dá, — najde dovoljno vzrokov, da napoti kazenski postopek zoper določno osebo, to podá ali predlog o vvodni preiskavi (§. 91) ali pa obtožnico. V nasprotnem slučaju zavrne prejeto naznanilo, zapiše ob kratkem razloge, nagnivše ga k temu, ter pošlje preiskovalnemu sodniku spise vvodnih pozvedeb z opomnjo, da ne vidi vzroka daljemu preganjanju. Preiskovalni sodnik naj v tem slučaju vvodne pozvedbe ustavi in obdolženca, ako bi kateri zaprt bil, precej izpusti.

Poglavje X.

O vvodnem preiskovanju hudodelstev in pregreškov sploh.

I. Kako začeti vvodno preiskavo, in káko mesto imá v njej preiskovalni sodnik.

§. 91.

Predno se kdo dene pod obtožbo (XVI. poglavje), mora se tedaj opraviti vvodna preiskava, kadar ide za tako hudodelstvo, katero odsoja porota, ali kadar se ima kazenski postopek proti nepričujočemu sprožiti. V vseh drugih slučajih je prepuščeno državnemu pravdniku, oziroma zasebnemu obtožitelju, da preudari, je li predlagati vvodno preiskavo.

Namen vvodne preiskave je, obdolžitev kaznjivega dejanja sproženo proti določni osebi vzeti v naprejšnji pretres ter stvar toliko pojasniti, kolikor je potreba, da se ustanové tisti momenti, po katerih se dá ali kazenski postopek ustaviti ali dejanje pod obtožbo in sprejem dokazov v glavni razpravi prirediti.

§. 92.

Preiskovalni sodnik sme vvodno preiskavo začeti samo zaradi taci kaznjivih dejanj in samo zoper tiste osebe, zastran katerih ima pred seboj dotični predlog upravičenega obtožitelja.

Ako državni pravdnik vvodno preiskavo predlaga, naj preiskovalnemu sodniku priobči naznanilo (ovado) in dokazila, katera je zvedel, ter uspeh vvodnih pozvedeb, ako bi bil katere ukazal.

Kadar se preiskovalni sodnik pomišlja, mu li je pristati na vvodno preiskavo, naj se obrne na svetovalstveno zbornico, da ona o tem ukrene. Preiskovalni sodnik se udeležuje posvetovanja, a ne sklepanja. O takih posvetih je treba vselej državnemu pravdniku popred vedeti dati, da lahko svoje misli pismeno ali ustno razloži.

§. 93.

Vvodno preiskavo opravlja praviloma preiskovalni sodnik sam in neposredstveno. Vendar sme on okrajna sodišča po okoliši in zunaj okoliša svojega sodnega dvora zaprositi, da posamezna sodna dela zvrše.

Okrajna sodišča naj ustrezajo zaprosbi, držéč se propisov za preiskovalnega sodnika veljavnih, in če iz tega nastane potreba še drugih preiskovalnih del v njihovem okoliši, dolžna so jih precej opraviti.

§. 94.

Preiskovalni sodnik poroča ustno svetovalstveni zbornici o stanji vseh tekočih vvodnih preiskav enkrat na mesec ali tudi med mesecem, kadar se mu zdi potrebno po važnosti kake stvari, ali kjer mu je iskati razsodka svetovalstvene zbornice. V tistih sejah, v katerih svetovalstvena zbornica sprejemlje ta poročila, pričujoč je državni pravdnik ter ima pravico, staviti predloge.

§. 95.

Ako svetovalstvena zbornica ukrene, kako vvodno preiskavo okrajnemu sodišču (§. 12) izročiti, naj to sodišče izpolnjuje vse propise, kateri veljajo za preiskovalnega sodnika. Mesečno poročilo o stanji vseh tekočih vvodnih preiskav okrajno sodišče daje pismeno; takisto prejemlje tudi razsodke od svetovalstvene zbornice. Ustno poročevanje v seji te zbornice se v takih slučajih izroča enemu njenih údov. Tudi v teh sejah je državni pravdnik pričujoč.

II. Poslovanje pri vvodni preiskavi.

§. 96.

Kadar je vvodna preiskava napotena, to se preiskovalni sodnik iz službene dolžnosti in ne čakaje drugih obtožiteljevih predlogov, poprime svojega dela, da pozvé obstanek dejanja, najde storiveca in dokazila bojujoča zoper obdolženca in za njega ugotoví toliko, kolikor zahteva namen vvodne preiskave.

§. 97.

Obtožitelj ima pravico, tudi zastran posameznih preiskovalnih déel preiskovalnemu sodniku staviti predloge, o katerih naj išče razsodka pri svetovalstveni zbornici (§. 94), kadar se pomišlja, ter se mu ne zdí pristati na-nje.

Preiskovalnih del državni pravdnik ne zvršuje, ker bi sicer delo bilo ničevno. Kadar preiskovalni sodnik obdolženca ali priče po pravem zaslišava, ne smeta biti pričujoča ni obtožitelj ni zagovornik. Ali pravico imata, biti vpričo pri ogledu, hišnem raziskovanji in raziskovanji pisanj ter povedati, na katere reči naj se raztegnejo ta preiskovalna dela. Za tega delj naj preiskovalni sodnik praviloma poprej vedeti dá obtožitelju, kdaj se opravijo ta dela, vendar jih tedaj, kadar je nevarnost v odlogu, lahko opravi, če mu jih tudi nij poprej naznanil.

§. 98.

Ako je za hudodelstvom ali pregreškom ostal kak sled, treba ga je primerno pozvedeti, zlasti z ogledom po določilih v sledečem poglavji obseženih.

Take stvari, na katerih ali s katerimi je bilo kaznjivo dejanje storjeno, ali katere je morebiti storivec pustil na mestu, kjer je dejanje storjeno, sploh vse take reči, katere bode pred obdolženca ali priče polagati v prispoznanje ali ki utegnejo kako drugače služiti v dokaz, naj se vzamejo, če je moči, pod sodno hrambo. One naj se ali denejo v ovitek, kateri se zapre s sodnim pečatom, ali pa naj se jim dá sodno oznamenilo, da ne bode moči izpremeniti jih ali kaj drugega podtakniti.

Ako so med najdenimi v božjo službo posvečene reči, naj sodišče skrbi za to, da se odločijo od vseh drugih stvari in da pridejo v primerno shrambo.

§. 99.

Ako se škoda, ki je komu s hudodelstvom ali pregreškom storjena, ali pa dobiček, ki mu je odšel, ne more zanesljivo pozvedeti iz poškodovančevih besed, ali če se dá po pravici misliti, da on svojo škodo previsoko ceni, tedaj naj se v tistih slučajih, kjer ima velikost

škode vpliv na to, more li se dejanje komu za hudodelstvo šteti, koliko kazni naj se odmeri ali odškodnine prisodi, priče ali zvedenci zaslišajo, da se najde, kolika je škoda.

§. 100.

Pisma, ki so pisana v jeziku pri sodišči nenavadnem ter so važna za preiskavo, naj preiskovalni sodnik dá po zapriseženem tolmači prevesti in s prevodom vred pridene spisom.

§. 101.

O vseh sodnih, k preiskavi spadajočih, delih narejati je zapisnike; razen uradnika, kateri delo vrši ali vodi, mora biti vseгда pričujoč prisežen zapisnikar.

§. 102.

Kadar je potrebno k preiskovalnemu delu privzeti sodne priče, morajo take priče biti možje polnoletni, neomadežani, v tisti reči neudeleženi, kateri so ali enkrat za vselej ali za posamezni slučaj podavši roko obljubili, da bodo na vse, kar se bode pred njimi godilo ali govorilo, dobro pazili, — da bi, ako bi trebalo, lahko pred sodiščem posvedočili, — da bodo nad zvestim zapisovanjem vsega tega čuli in do glavne razprave molčali o vsem, kar zvedó o preiskovanji.

§. 103.

Občna dolžnost vsacega državljana je, biti brezplačilno sodna priča pri preiskovalnih delih. Ta dolžnost zadeva pred vsemi stanovalce tiste občine, v kateri se preiskovalno delo opravlja.

Prosti te dolžnosti so :

1. dušni pastirji postavno priznanih verskih družeb;
2. vojaki in deželni brambovci v dejalni (aktivni) službi in zares služeči javni uradniki in služabniki;
3. javni učitelji, svoje zvanje res izvršujoče zdravstvene osebe, odvetniki (advokati), beležniki (notarji), pri železnocestnih voznjah in paroplovstvu delo imajoči, kakor tudi vsi tisti, katerih služba se brez škode za javno korist ne dá lahko ustaviti, zadnjič
4. ljudje živeči ob dnini ali tednini.

§. 104.

Zapisniki o sodnih razpravah se pišejo precej, ko se godé, in kjer se to lahko ne dá, neposredstveno po tem, ko so opravljene.

Na vsak zapisnik se zapiše, kje, katero leto in kateri dan se je pisal, in katere osebe so bile pričujoče.

Vprašanja naj se zapisujejo le toliko, kolikor je potrebno, da se odgovor razumé. Odgovore je praviloma samo po njih bistveni vsebini pripovedovalno zapisovati. Samo ondi, kjer je za presodbo stvari važno, ali kjer se dá misliti, da bode treba v glavni razpravi zapisnik na glas brati, naj se zapisuje, kakor bi zasliševani sam govoril.

Sodnik naj zapisnik narekuje na glas tako, da pričujoci slišijo. Vendar je zasliševanemu na voljo, da zapisnikarju sam narekuje svoje odgovore. Ako zasliševanec to pravico zlo rabi, sme mu jo sodnik odvzeti.

§. 105.

Vsak zapisnik je zaslišanim ali sicer privzetim osebam na glas prebrati, tudi če želé, položiti pred nje, da ga sami preberó, in pristaviti je na zapisnik opomnjo, da je bil prebran ali predložen in potrjen. Na to morajo zapisnik podpisati zaslišane osebe, pristavivši podpis ali ročno znamenje na vsako polo, a na konci pričujoči uradniki, zapisovalec in privzete sodne priče. Ako se zasliševanec neče podpisati, naj se v zapisnik pristavi opomnja, da se brani podpisati in za kaj se brani.

§. 106.

V tem, kar je enkrat zapisano, ne sme se nič važnega izbrisati, pristaviti ali predrugačiti. Kjer se kaj prečrta, naj se tako, da se dá še brati. Ako ima kateri zasliševanec kak važen pristavek ali popravek k zapisanim besedam svojim, naj se to opomni na kraji zapisnika ali pa v dostavku ter potrdi in podpiše, kakor je v §. 105 rečeno.

§. 107.

Ako je zapisnik iz več pol, morajo se vse pole z nitjo speti in nitni konci s sodnim pečatom na-nj pritrditi.

Preiskovalni sodnik naj si piše dnevnik, v katerega se na tanko zapisujejo vsi spisi vvodne preiskave.

§. 108.

Takim, kateri, če prav so bili poprej opominjani, pri kakem uradnem delu preiskovalnega sodnika razsajajo ali se razžaljivo vedejo, sme preiskovalni sodnik prisoditi do petdeset goldinarjev globe ali do osem dni zapor, a če je dotični človek že zaprt, trdo ležišče, posamski zapor, samotno zaprtje v temnico (vendar z utesnitvami, ki so ukazane v §§. 255—257 kazenske postave), ali pa gorko jed za en teden mu odtegniti. Sodnim pričam, zvedenim možém in pravnim pomočnikom katere stranke smejo se prisojati samo globe.

Vsako tako naredbo je poočititi v spisih in naznaniti precej svetovalstveni zbornici, katera ima oblast, te po preiskovalnem sodniku naložene kazni tudi uradoma ovreči ali zljajšati (§. 113).

III. Ustavljanje ali sklepanje vvodne preiskave.

§. 109.

Vvodno preiskavo je z ukazom preiskovalnega sodnika ustaviti, brž ko obtožitelj zahtevo kazensko-sodnega preganjanja nazaj vzame ali ustavitev vvodne preiskave predloži, ali če izreče, da ne vidi vzroka daljemu sodnemu pregonu (§. 112).

Razen tega se vvodna preiskava ne more ustaviti drugače nego po sklepu svetovalstvene zbornice ali pa sodnega dvora druge stopinje.

§. 110.

Kadar se vvodna preiskava ustavi, naj se to vedeti dá obtožitelju, zasebnemu udeležencu in obdolžencu in obdolženec naj se takoj izpusti, ako je bil zaprt.

Če tako želi, dati mu je uradno svedočbo (izpričevalo) o tem, da proti njemu nij nikacega vzroka daljemu sodnemu preganjanju.

Ako se ta, katerega pravica je bila s hudodelstvom ali pogreškom poškodovana, nij pridružil pravdi, naj se mu, če za to prosi, izdá potrjenje o ustavitvi.

§. 111.

Vvodna preiskava se sklene, brž kakor je dovolj pozvedeno, da je moči na podlogi teh pozvedeb zaukazati glavno razpravo in ob enem pregledati dokazila, kar jih je najti, da se vsa spravijo na glavno razpravo.

§. 112.

Po skleneni vvodni preiskavi priobči preiskovalni sodnik spise državnemu pravdniku. Ta ima dolžnost (§. 27), v osmih dneh po prejetji spisov ali obtožnico podati preiskovalnemu sodniku ali pa vrniti mu spise z izrecilom, da ne nahaja nikacega razloga daljemu sodnemu preganjanju.

Zasebnemu obtožitelju je sklep vvodne preiskave na znanje dati z opominom, naj v štirinajstih dneh podá obtožnico, in s poukom, da ako tega roka ne bi dostal, bode to veljalo toliko, kakor da je odstopil od obtožbe (§. 109).

V tistem roku, ki je določen za obtožnico, sme se tudi podati predlog o dopolnitvi vvodne preiskave. Ako se ta predlog zavrne, teče novi rok za obtožnico od časa, ko se dotični sklep svetovalstvene zbornice na znanje dá.

IV. Pravni leki (pomočki) proti naredbam preiskovalnega sodnika in svetovalstvene zbornice.

§. 113.

Vsi tisti, ki menijo, da se jim je med vvodnim pozvedovanjem, vvodno preiskavo ali v postopku, ki prihaja za podano obtožnico, s kako naredbo ali zakesnitvijo preiskovalnega sodnika krivica storila, imajo pravico, zahtevati, da o tem svetovalstvena zbornica razsodi, in svojo zahtevo pismeno ali ustno preiskovalnemu sodniku ali pa na ravnost tej zbornici podati. Takšna pritožba ovira izvršitev naredbe preiskovalnega sodnika samo v slučajih, omenjenih v §. 108.

Zbornica razsoja v nejavni seji, poslušavši preiskovalnega sodnika in državnega pravdnika.

§. 114.

Proti temu zborničnemu razsodilu praviloma nij dalje pravnega leka. Vendar se sme proti njemu državni pravdnik in zasebni obtožitelj kakor tudi obdolženec tedaj pritožiti pri sodnem dvoru druge stopinje, kadar se tiče odločitve posameznih kazenskih reči iz vkupnega kazenskega postopka, zaprtja ali izpuščenja obdolženega človeka ali pa določila zavarovalne vsote. Tudi sme državni pravdnik ali zasebni obtožitelj pritožiti se sodnemu dvoru druge stopinje zoper tista razsodila, s katerimi se predlog vvodne preiskave zavrača ali ustavi-tev te preiskave izrekuje.

Ta pritožba praviloma (§. 197) nima odložne moči. Podati jo je svetovalstveni zbornici v treh dnevih po oznanilu sklepa, proti kateremu je namerjena. Sodni dvor druge stopinje razsoja o pritožbi v nejavni seji, poslušavši višjega državnega pravdnika.

Razsojaje takšne pritožbe sodni dvor ne more nikdar obdolžencu v škodo predrugačiti naredeb in sklepov, proti katerim nij bilo pritožbe; v drugem pa ima pravico, tudi tedaj ukazati, da se zapážene napake v postopku odpravijo, kadar se zoper nje nij mogla podati ali nij podala pritožba.

Ako najde, da pritožba proti ustavitvi vvodne preiskave nij brez podslombe, sme zarad tacih dejanj, katerih preganjanje je upravičen obtožitelj zahteval (§. 92), in zarad katerih je obdolženec že bil zaslišán, precej izreči, da je dejan pod obtožbo.

§. 115.

Kolikor je moči, naj se skrbi za to, da se tek postopka ne zadržuje s predlaganjem spisov vsled poprijetega pravnega leka; ako nij drugače, naj se dadó prepisati taki spisi, brez katerih se pravda ne more nadaljevati.

Poglavje XI.

O ogledu in zvedenih možéh (veščakih).

I. O ogledu in privzemanji zvedenih môž sploh.

§. 116.

Ogled je napraviti, kadarkoli se zdí potrebno, da se z njim za preiskovanje važna okolnost razjasni. Vselej je privzeti dve sodni priči in če se zaradi prispoznavanja preiskovanih reči ali zaradi kakih pojasnil koristno vidi, tudi obdolženca. Obdolženčevemu zagovorniku se ne more odreči, da bi se ne udeležil ogleda; tudi naj se že postavljenemu zagovorniku vedeti dá, kdaj bode ogled, ako nij proti temu posebnega pomisleka.

§. 117.

Zapisnik o ogledu naj se tako določno in obširno spiše, da bode dajal popolno in zvesto podobo ogledovanih reči. Ako je k temu treba, pridejati mu je nariske, črteže ali očrte; mere, teže, količine in razmeri krajev naj se oznamenjajo po znanih in nedvomnih določilih.

§. 118.

Ako je pri kakem ogledu treba zvedenih môž, naj preiskovalni sodnik praviloma njih dva pokliče.

Kadar je slučaj manj važen, ali kadar bi utegnilo biti namenu preiskave nevarno čakati na prihod drugega zvedenca, tedaj je zadosti, če se privzame samo en zveden môž.

§. 119.

Zvedene može izbira preiskovalni sodnik. Ako je taciš kaj pri sodišči v stanovitni službi za določeno stroko, naj samo tedaj druge pokliče, kadar je nevarnost v odlogu, ali če óne zadržuje kaka posebna okolnost, ali kadar bi morebiti ne kazalo rabiti jih v posameznem slučaju.

Ako kak zvedenec na prejet poziv ne pride, ali se brani pri ogledu sodelovati, sme mu preiskovalni sodnik naložiti od petih do sto goldinarjev globe.

§. 120.

Take osebe, katere bi se v kaki preiskavi ne smele za priče zaslišati ali v prisego vzeti, ali katere do obdolženca ali poškodovanega stojé v katerem v §. 152, št. 1, omenjenih razmerov, naj se ne jemljó za zvedence, ker bi sicer delo bilo nično. Izbrane zvedence je praviloma na znanje dati, predno bode ogled, obtožitelju in obdolžencu; ako se kaj važnega proti njim vgovarja ter nij nevarnosti v odlogu, tedaj naj se privzamejo drugi zvedenci.

§. 121.

Tiste zvedence, kateri so zaradi svoje stanovitne službe že sploh zapriseženi, naj preiskovalni sodnik, predno se začne uradovanje, opomni svetosti njihove prisage.

Drugi zvedenci se morajo pred ogledom s prisego zavezati, da hočejo ogledni predmet skrbno preiskati, kar zapazijo, zvesto in popolnoma povedati ter najdenje in mnenje svoje po najbolji vednosti in vesti in po pravilih svoje znanosti ali umetelnosti oddati.

§. 122.

Zvedeni môžje morajo ogledne stvari vpričo sodnih oseb pregledati in preiskati, razen ko bi sodne osebe zarad spodobnosti raje odstopile, ali kadar se potrebne dozvedbe,

kakor pri preiskovanju strupov, morejo samo po nadaljevanem opazovanju ali po dalj trpečih skušnjah storiti.

Kadarkoli pa se sodne osebe, kakor je tukaj rečeno, od ogleda umaknejo, naj se primerno poskrbi za to, da bode pozvedbam zvedenih mož zagotovljena verovnost.

Kadar si je misliti, da zvedenci po svojem ravnanju preiskovano stvar razderejo ali predručajo, naj se kos te stvari, ako se dá, v sodno hrambo spravi.

§. 123.

Ogled vodi preiskovalni sodnik. On določuje — kolikor je mogoče, z ozirom na to, kar obtožitelj in obdolženec ali njegov zagovornik predlaga, — tiste reči, na katere je zvedencem paziti, in stavi vprašanja, na katera je po njegovih mislih potreba odgovora. Zvedenci smejo določno povedati tiste točke, katere se jim zdé potrebne za dotično mnenje, ter zahtevati, da se jim, bodi iz spisov bodi po zasliševanju prič, pojasnijo.

Kadar bi zvedenci menili, da jim je za korenito mnenje neogibna potreba v preiskovalne spise pogledati, smejo se jim tudi spisi sami v roke dati, če nij proti temu posebnih pomislov.

§. 124.

Kar zvedenci povedó o svojih opazkih (najdenje), naj zapisovalec precej zapiše. Mnenje z razlogi vred smejo ali precej na zapisnik povedati ali pa pridržati si, da oddadó pismeno mnenje, za kar jim je določiti primeren rok.

§. 125.

Ako se izrecila zvedencev o zapaženih rečeh znatno razlikujejo eno od drugega, ali kadar je njihovo najdenje temno, nedoločno, nasprotujoč samo sebi ali pozvedenim rečem, ter se pomisleki ne dadó odstraniti s tem, da se zvedenci še enkrat zaslišijo, to naj se ogled, če je moči, ponovi ter privzamejo tisti ali drugi zvedeni možje.

§. 126.

Kadar je mnenje tako sebi samemu nasprotno ali pomanjkljivo, ali če se najde, da obsega sklepe, ki iz podanih prednjakov niso dosledno izvedeni ter se take dvomljivosti ne dadó odpraviti s tem, da se zvedenci še enkrat zaslišijo, tedaj je iskati mnenja od drugega ali več drugih zvedencev.

Če so zvedeni možje zdravniki ali kemiki, moči se je v takih slučajih na zdraviteljsko fakulteto katere v državnem zboru zastopanih dežel obrniti za mnenje. Enako je ravnati, kadar se svetovalstveni zbornici zarad važnosti ali težavnosti slučaja vzvidi potrebno, iskati fakultetnega mnenja.

II. Postopek pri preiskovanju zaradi usmrtnitve in telesne poškodbe posebej.

§. 127.

Ako se pri smrti kacega človeka pokaže sum, da je nje krivo hudodelstvo ali pregrešek, mora se pred pogrebom mrlič ogledati in truplo razparati.

Če je mrlič že pokopan, treba ga za tega delj zopet izkopati, ako se po okolišnih dá še znamenit uspeh pričakovati, ter nij silne nevarnosti za zdravje tistih, kateri se morajo mrliškega ogleda udeležiti.

Predno se začne mrlič parati, treba ga je na tanko popisati, in da mu se ugotovi istost, zaslišati je tiste osebe, katere so pokojnika poznale. Ako je potrebno, naj se od teh ljudi pred priznavanjem zahteva, da pokojnika na tanko popišejo, kakšen je bil. Ako je pa mrtvi celo neznan, naj se natančen popis mrliča po časniki razglasí.

Pri ogledu mrliča je preiskovalnemu sodniku gledati na to, da se na tanko omeni, kako je mrlič ležal, kakšen je, kje in v kaki obleki je bil najden, ter da se skrbno pazi na vse, kar bi po okolnostih utegnilo biti pomenljivo za preiskavo. Sosebno je rane in druge vnanje sledove storjene mu sile na tanko popisati, koliko jih je in kakšne so, sredstva in orodje, s katerimi so bile po vsi podobi storjene, povedati in ako se najde kaj orodja, — ki se je utegnilo rabiti, — z vidnimi poškodbami primerjati ga.

§. 128.

Mrliški ogled in razparanje trupla opravljata po posebnih za to danih propisih dva zdravnika, katerih eden sme tudi samo ranocelnik (kirurg) biti.

Ako je pokojnik pred svojo smrtjo imel kako bolezen ter ga je kak zdravnik ozdravljaj, treba tudi tega povabiti k mrliškemu ogledu, ako utegne to kaj zdati za pojasnjenje stvari ter se mora brez odloga zgoditi.

§. 129.

Mnenje mora izreči, kaj je bilo v tem slučaju najbližji vzrok, po katerem je smrt nastopila, in kje je izvir temu vzroku.

Kadar se zapazijo poškodbe, pretehtati je sosebno :

1. ali so bile pokojniku po dejanji drugega človeka zadane, in če se to vprašanje potrdi,

2. ali je to dejanje bilo smrti krivo

a) že po svoji naturi sploh,

b) vsled tega, ker je poškodovani osebno bil take lastne naravi ali v kakem posebnem stanu,

c) zaradi naključbenih okolnosti, v katerih je bilo storjeno, ali

d) po vmesnih vzrokih, ki so se po naključbi pritaknili, katerim je pa vendar óno dejanje povod ali izvir dalo, in ali bi se zadnjič

e) smrt bila dala s pravočasno in primerno pomočjo odvrniti.

Ako mnenje ne jemlje v misel vseh za razsodbo važnjih okolnosti, naj preiskovalni sodnik o tem posebna vprašanja zvedenim možem postavi.

§. 130.

Kadar je sumnja, da je bil kak otrok usmrten, treba razen pozvedeb, ki jih je opraviti po prejšnjih propisih, še tudi preiskovati, ali je bil otrok živ rojen.

§. 131.

Kadar je sumnja zavdaje (otrovanja), naj se k pozvedbi o obstanku dejanja razen zdravnikov, če je mogoče, privzameta še dva kemika. Strupovino samo pa smeta po okolnostih tudi sama kemika v prostoru za to pripravnem preiskovati.

§. 132.

Tudi pri telesnih poškodbah morata poškodovanega ogledati dva zvedenca, ki naj po natančnem opisu poškodb zlasti tudi izrečeta, katere izmed najdenih telesnih poškodb ali pokvár na zdravji je ali same na sebi, ali po njih vkupni moči, brezuvetno ali v posebnih okolnostih danega slučaja šteti za lahke, težke ali življenju nevarne poškodbe, kake nasledke

takšne poškodbe po navadi imevajo, in katere nasledke so v danem posameznem slučaju res imele, kakor tudi, s katerimi pomočki ali s kakim orodjem in kako so bile prizadejane.

§. 133.

Kadar je treba kako žensko na telesu ogledati, sme se to po okolišnih naročiti tudi porodnim pomočnikom, ali v manj važnih slučajih porodnim pomočnicam (bubicam) namesto zdravnikov ali ranocelnikov.

III. Postopanje pri dvomih o dušni zmotenosti ali o zmožnosti obdolženca, da mu se prišteva dejanje.

§. 134.

Kadar vstane dvomba o tem, je li obdolženec pri pameti, ali če je kako zmotenega uma, da bi mu se ne moglo prištevati dejanje, napravi naj se vselej, da dva zdravnika obdolženčev dušni stan preiščeta.

Ona morata poročiti, kaj sta pri svojem opazovanji našla, sestaviti vse znamenite reči, po katerih se sodi obdolženčev dušni stan, pretehtati jih, kako pomembo imajo vsaka za se in vse v svoji zvezi, in če sta te misli, da je tu zmotenost duha, določiti, katere narave, katere vrste in v kateri stopinji je bolezen, ter izreči po spisih kakor tudi po svojem opazovanji, kateri vpliv ali katero moč je bolezen imela in še ima na obdolženčeve misli, nagone in dejanja, in ali je ta zmotenost že bila in v kateri meri je bila ta čas, ko se je dejanje storilo.

IV. Preskušnja rokopisov.

§. 135.

Kadar nastane dvomba o pristnosti (pravosti) kacega pisma, ali kadar je najti, čegave roke je katero določno pisanje, lahko se napravi, da ga zvedenci primerjajo z drugimi nedvomno pravimi pismi.

V. Postopanje v preiskavah zaradi popačbe ali ponareje javnih upnih listov in kovanih novcev (denarjev).

§. 136.

V slučajih ponareje ali popačbe javnih upnih (kreditnih) listov naj preiskovalni sodnik tiste liste, kateri so predmet preiskovanja, praviloma pošlje finančnemu ministerstvu, da zadobi od njega najdenje ali izrek, so-li pravi ali nepravi, in pa pojasnilo o tem, kako se je popačba zvršila, če se je rabilo v to pripravljeno orodje, ki pomnožbo olajšuje, zadnjič če se je že zasledilo kaj taci popačenih listov in kje.

Tjekaj je poslati tudi, ko je kazensko-sodna pravda popolnoma dokončana, falsifikate in vse orodje in vso stvarino, ki izvira od kaznjivega dejanja, ter druge dotične stvari. Ako bi se te reči za novo kazensko-sodno uradovanje potrebovale, naj se zahtevajo nazaj.

Kadar ide za popačbo bankovcev (not) ali upnih listov privilegirane avstrijske narodne banke, naj se preiskovalni sodniki obračajo na ravnost na-njo, pri popačbi tozemskega kovanega denarja pa na kovnico v to določeno in tjekaj po dokončanem postopku tudi falsifikate pošiljajo.

Da se dobode najdenje o popačenih vnanjih denarjih ali upnih listih, obrniti se je preiskovalnemu sodniku na ravnost na pravosodno ministerstvo.

VI. Postopanje pri preiskavah zaradi zažiga.

§. 137.

Pri zažigih je zlasti pozvedeti, kako je bilo zažgano, ali se je v to rabilo kako netilo in katero; dalje, kje in kdaj je bil ogenj podtaknen, po dnevi ali po noči, in ali se je to zgodilo v takih okolištinah, da je iz tega res na tuji lasti požar vnel se ali vsaj vstala nevarnost požara, ali da je življenje kacega človeka v nevarnost prišlo, in če bi se bil ogenj, enkrat vnevti se, lahko razširil; zadnjič, ako se je požar res vnel, pozvedeti je, kolika je škoda, ki jo je storil.

VII. Postopanje pri preiskavah zaradi drugih poškodb.

§. 138.

Pri hudodelstvih ali pregreških, s katerimi je kako drugače nego se je tu omenilo, bilo življenje ali imenje poškodovano ali v nevarnost pripravljeno, pozvedeti je po ogledu sosebnosti, kakšna je bila rabljena sila ali zvižaja, s kakimi pomočki ali kakim orodjem se je delalo, in koliko se je storilo ali namérjalo storiti škode in koliko je s tem dobička poškodovancu odšlo, ali kolika je nevarnost, ki je bila za življenje, zdravje ali telesno varnost ljudi in za tujo svojino ali last.

Poglavje XII.

O hišni in osebni raziskavi in o zasegi (konfiskaciji).

I. Hišna in osebna raziskava.

§. 139.

Hiša, to je stanišče in druge k hišnemu gospodarstvu spadajoče prostorine smejo se samo tedaj raziskavati, kadar biva utrjen sum, da se v njih skriva hudodelstva ali pregreška sumen človek, ali da se tam nahajajo take reči, katere v roke dobiti ali ogledati utegne biti važno za neko preiskavo.

Takim, o katerih je močno verjetno, da imajo takšne reči, ali kateri so kacega hudodelstva ali pregreška sumni ali sicer na slabem glasu, lahko se razišče tudi oseba in obleka.

§. 140.

Raziskovanje biva praviloma samo po tem, ko je bil zaslišan tist, pri komer ali kdor se raziskuje, in samo tedaj, kadar zasliševanje nij imelo tega uspeha, da bi dotični človek dobrovoljno izročil, kar se išče, niti so po njem odpali vzroki, zaradi katerih ima biti raziskava.

To zasliševanje se sme opustiti pri ljudéh slabega glasa, in pa tedaj, kadar je nevarnost v odlogu, ali če se raziskujejo občinstvu odprti prostori.

Po pravilu se sme raziskovati samo vsled sodniškega z razlogi podprtega povelja. To povelje je dotičniku pri tej priči ali vsaj v prvih štiriindvajsetih urah potem vročiti.

Hišne raziskave zaradi hudodelstev ali pregreškov, zastran katerih utegne javna varnost zahtevati daljna policijska zasledovanja ali druge naredbe, naj se, — ako je to brez zakesnitve mogoče, — poprej naznanijo najbližjemu varnostnemu oblastvu, da hode njega odbranec lahko pri njih pričujoč ter da, ne vtikaje se v preiskovalno delo, — dobode znanje o stvari potrebno mu za dalje naredbe.

Kadar je hišno preiskovanje opravljati v vojaškem ali takem poslopji, v katerem biva vojaščina (deželna bramba), naj se to naznani poveljniku in privzame vojaška (brambovska) oseba, katero on pridodá.

§. 141.

V namen kazenskega pravosodja smejo, kadar je nevarnost v odlogu, sodni uradniki ali uradniki varnostnih oblastev tudi brez sodniškega povelja ukazati hišno raziskovanje. Na raziskovanje poslanemu dati je pismeno pooblastilo, katero pokaže dotičniku.

V isti namen smejo tudi varnostni organi samooblastno raziskovati hišo, kadar ide za človeka, zoper katerega je že izdano privodno ali zaporno povelje, ali če je človek bil pri samem (gorkem) dejanji prijet, ali če ga javna potira ali javna govorica stavi v sum kaznjivega dejanja, ali če ga zatekó, da ima take reči, ki kažejo na deležnost tacega dejanja.

V obojem slučaju je dotičniku, ako zahteva, takoj ali vsaj v prvih štiri in dvajsetih urah po tem vročiti list potrjujoč opravljeno hišno raziskovanje s pristavljenimi vzroki, zakaj se je to zgodilo.

§. 142.

Hiše in osebe naj se vselej tako raziskujejo, da ne bode nobenega nepotrebnega hrupa, da se dotični ljudje ne nadlegujejo ali motijo čez neogibno potrebo; tudi je, kolikor je moči, varovati jim dobro ime in zasebne skrivnosti, ki niso v nikaki zvezi s predmetom preiskovanja, in z največjo skrbnostjo paziti, da se v vsem spodobno in pristojno dela.

Imetnika prostorine, katera se hoče raziskati, je povabiti, da bode pri raziskovanji; če mu kaka ovira brani ali če ga nij doma, mora se k temu povabiti odrasel ud njegove rodovine ali če takega nij, kdo domačih ali kak sosed.

Razen tega je k raziskovanju vsegdar privzeti enega zapisnikarja in dve sodni priči.

Zapisnik, ki se naredí o raziskavi, morajo vsi pričujoči podpisati. Ako se nij našlo nič sumnega, naj se dotičniku, če želí, izdá potrdilo o tem.

II. Zasega.

§. 143.

Ako se najdejo reči, ki utegnejo biti važne za preiskavo, naj se vse spišejo na kazalo in v sodno hrambo ali vsaj pod sodno pažnjo vzamejo ali zasežejo (§. 98).

Vsakdo ima dolžnost, ako se zahteva, izročiti take reči, zlasti tudi pisma. Ako se kdo brani izročiti stvar, za katero je sam priznal ali je sicer izkazano, da jo ima, ter mu je nij moči pri hišnem raziskovanji odvzeti, sme se imetnik, ako nij sam kaznjivega dejanja sumen niti je postavno odvezan dolžnosti pričevanja, z globo do petdeset goldinarjev in, če se še dalje brani, v važnejših slučajih z zaporom do šest mesecev k temu primorati.

§. 144.

Ako se pri hišnem ali osebnem raziskovanji najdejo take reči, iz katerih se dá sklepati, da se je storilo kako drugo kaznjivo dejanje, zaradi katerega se ne vrši raziskovanje, to se one, ako je kaznjivo dejanje uradoma preganjati, sicer zasežejo; ali o tem se mora spisati poseben zapisnik in precej državnemu pravdniku priobčiti. Ako ta ne predlaga kazenskega postopka, morajo se zasežene stvari neutegoma nazaj dati.

III. Raziskovanje in zasega (konfiskacija) papirjev.

§. 145.

Pri raziskovanju papirjev je skrbeti za to, da za njih vsebino ne zvedó ljudje, kateri nimajo nobene pravice do tega.

Ako ta, kateri ima papirje, ne dopusti raziskovati jih, to jih je zapečaten shraniti pri sodišči, ter je dobiti razsodilo svetovalstvene zbornice o tem, če jih gre raziskati ali nazaj dati.

Tudi razen tega naj se papirji, kateri so se v sodno hrambo vzeli pa se ne morejo precej spisati v kazalo, denejo pod zavitek, zapečaten s sodnim pečatom. Tudi udeležencu, ako bi bil pri raziskovanju, naj se dopusti, da pritisne svoj pečat na zavitek. Kadar jih je treba razpečatiti, naj se udeleženec povabi, da pride k temu delu. Ako, tako povabljen, ne pride, ali če ga nij domá ter mu se povabilo ne more vročiti, naj se papirji vendar razpečatijo.

IV. Zasezanje in odpiranje pisem in drugih poslatcev.

§. 146.

Ako je obdolženec že v zaporu zaradi hudodelstva ali pregreška, ali če je zaradi tacega dejanja proti njemu že izdano privodno ali zaporno povelje, sme preiskovalni sodnik telegrame, pisma ali druge poslatve, katere obdolženec kam odpravi, ali ki na-nj dohajajo, zaseči (pod prepoved dejati) in od poštnih ali telegrafskih uradov in drugih odpravljalnih zavodov zahtevati, da mu jih izročé.

Ti so dolžni dalje, če državni pravdnik zahteva, take poslatve zadržavati dotle, dokler jim ne dojde ukaz od sodišča; ali če nij ukaza od preiskovalnega sodnika v treh dneh, odprave ne smejo dalje odlagati.

§. 147.

Zasežene poslatve sme samo preiskovalni sodnik odpreti in to na ravnost, če obdolženec privoli. A če ne privoli, naj se preiskovalni sodnik, ako nij nevarnosti v odlogu, poprej obrne na svetovalstveno zbornico, da ona pritrdi.

Ob odpiranju je narediti zapisnik in poslatev naj se odpre tako, da se pečati ne pokvari; zavitke in nadpise je shraniti.

§. 148.

Zasego kacij poslatcev je obdolžencu, ali, če je on z doma, kateremu njegovih ljud precej, ali najpozneje v štiri in dvajsetih urah na znanje dati. Kadar so se poslatve odprle, naj se pisma in telegrami, — ako se nij bati, da bi naznanilo njih vsebine bilo v škodo preiskavi, — obdolžencu ali tistemu, na kogar so nadpisani, v prvopisu ali prepisu, celoma ali v posnetku priobčijo. Ako obdolženec nij pričujoč, priobčijo se kateremu izmed njegovih. Če nij obdolženčevih svojcev, naj se pošiljatelju ali pismo, — kadar sodnik meni, da mu je to v korist, — nazaj pošlje, ali pa, ako mora pismo ali telegram med spisi ostati, zasega na znanje dá.

§. 149.

Zasežene poslatve, katerih odpreti se nij videlo potrebno, naj se brez odlaganja izročé tistemu, komur so namenjene, ali nazaj dadó odpravljalnici.

Poglavje XIII.

O zasliševanju prič ali svedokov.

§. 150.

Praviloma je dolžnost vsacega, kateri je za pričo pozvan, na poziv priti in o tem, kar mu je znano o predmetu preiskovanja, pred sodiščem pričevati.

§. 151.

Za priče se ne smejo zašlišavati, ker bi sicer njih izustilo bilo nično :

1. Duhovni o tem, kar jim je bilo pri spovedi ali sicer pod pečatom duhovske uradne zamolkljivosti zaupano ;
2. državni uradniki, ako bi s svojim pričevanjem prelomili dolžnost uradne zamolkljivosti, če niso po svojih višjih te dolžnosti odvezani ;
3. osebe, katerim ta čas, ko jim je pričevati, po svojem telesnem ali dušnem stanu nij mogoče resnice povedati.

§. 152.

Dolžnosti pričevanja so prosti :

1. Sorodniki in vsaki obdolženčevi v navgorni in nizdolni vrsti, njegov zakonski družec in tega bratje in sestre, njegovi bratje in sestre s svojimi zakonskimi vred, bratje in sestre njegovih roditeljev (staršev) in pa dedov, bratovi ali sestrični otroci, bratranci, posinovniki in redniki, posinovljenci in rejenci, njegov varuh in varovanec ;

2. zagovorniki o tem, kar jim je kakor svojim zagovornikom zaupal obdolženec.

Kadar oseba za pričo poklicana stoji v katerem zgoraj omenjenih razmerov samo do enega izmed več obdolžencev, to se ona sme pričevanju o drugih samo tedaj umakniti, kadar nij mogoče odločiti izustil, katera se tičejo drugih.

Preiskovalni sodnik je dolžan pod 1. omenjene osebe, če jih pozove za priče, pred zasliševanjem ali vsaj brž, kakor zvé za njihov razmer do obdolženca, poučiti o njih pravici, da lahko pričevanje odrekó, in postaviti v zapisnik njih izrečilo o tem. Ako se priča nij izrečno odpovedala svoje pravice, odreči pričevanje, nično je njeno izustilo.

§. 153.

Ako bi iz pričevanja ali iz odgovora na kako vprašanje izhajala priči sami neposredstvena in znamenita škoda na imenji ali izvirala sramota njej sami ali kateremu njenih svojcev (§. 152, št. 1), ter se ona za to brani pričevati, naj se samo v posebno važnih slučajih k temu primora.

§. 154.

Take osebe, katerim bolezen ali slabost pred sodišče priti brani, smejo v svojem stanovanjski zaslišavati se.

§. 155.

Ude cesarske hiše zaslišava za priče v njih stanovanjski najvišje dvorno maršalstvo ali zunaj Dunaja prezident sodnega dvora prve stopinje tistega kraja, kjer bivajo.

§. 156.

Ako katera priča prebiva zunaj okoliša tistega okrajnega sodišča, katero je ondi, kjer ima preiskovalni sodnik svoj sedež, dati jo je praviloma zaslišati po tistem okrajnem sodišči, v katerega okraji biva priča. Ako se pa preiskovalnemu sodniku, bodi za to, da bi dovolj obsežno izustilo dobil ali da bi reč hitreje dognal, potrebno vidi, da pričo sam izprašuje, sme jo ali neposredstveno ali po okrajnem sodišči, kateremu je priča podložna, pozvati, da sama pred njega pride. Kadar bi prihod pred preiskovalnega sodnika priči nalagal prevelike težave ali preveliko troškov, sme jo tudi v njenem prebivaljski on sam zaslišati, mora pa,

če priča ne prebiva v okoliši sodnega dvora, kateremu on pripada, to ob enem poročiti pristojnemu sodnemu dvoru.

§. 157.

Ako je zaslišati priče, katere bivajo zunaj dežel zastopanih v državnem zboru, treba praviloma zaprositi pristojnega tujega sodnika, da jo on zasliši. Temu sodniku se morajo priobčiti reči in vprašanja, o katerih bode pričo zaslišavati, in ob enem ga je poprositi, naj priči, če okoliščnosti tako nanese, stavi tudi taka druga vprašanja, katera bi se podala iz njenih pustil. Ako se pa izkaže potrebno, da takšna priča sama pride pred kazensko sodišče, tedaj naj se, ako bi priča dobrovoljno ne prišla, o tem poroči pravosodnemu ministru.

§. 158.

Ako je oseba, katero je zaslišati, v javnem uradu ali javni službi ter se ji za čas tega zadržka mora najti namestnik, da javna varnost ali drugi javni interesi škode ne trpé, naj se ob enem nje neposredstvenemu višjemu dá na znanje, da je bila pred sodnika pozvana.

Ta propis naj velja tudi tedaj, kadar je pozvati pri železnicah in ladijah parnicah službe ljudi, delalce v rudnikih, rudozdelnicah, plavežih in valjarnicah, zdravstvene osebe v državni ali občinski službi, osebe stoječe v javni ali zasebni gozdarski službi.

§. 159.

Ako katera priča na vročen ji poziv ne pride, pokliče se znova, ter se ji zapreči globa do sto goldinarjev za ta slučaj, ako bi ne prišla, s pristavljeno drugo pretnjo, da se dá povelje, privedi jo pred sodnika. Ako priča brez veljavnih izgovorov vendar ne pride, naj ji preiskovalni sodnik prisodi globo in naj izda privodno povelje. Kadar je sila, sme preiskovalni sodnik že po prvem, ne opravičenem neprihodu priče izdati privodno povelje. Troške tacega privoda mora priča povrniti.

§. 160.

Pride li priča pa se brez postavnega razloga brani pričevati ali na svoje pričevanje priseči, sme jo preiskovalni sodnik z globo do sto goldinarjev, in če se še dalje brani, v važnejših slučajih z zaporom do šest tednov k temu prisiliti, kar pa ne zadržuje nadaljevanja ali dokončanja vvodne preiskave.

§. 161.

Dokler vvodna preiskava teče, naj take priče, katere so podvržene vojaški sodni oblasti, kakor se preiskovalnemu sodniku pozdi, ali on sam zasliši kakor druge priče, ali naj jih zasliši tisto vojaško sodišče, kateremu pristoji sodna oblast do njih. V prvem slučaju se preiskovalni sodnik obrne na poveljstvo, kateremu podstoji priča, ali na najbližje poveljstvo vojaške postaje, da se ji poziv vroči, v poslednjem slučaju pa zaprosi vojaško sodišče, kateremu je priča podložna, da jo zasliši.

Z udi žandarstva, vojaško-policijske straže in varnostne straže je, kar se tiče zasliševanja za pričo, vsegdar tako ravnati kakor z osebami civilnega (nevojaškega) stanu. A pozivi naj se edinim samostalnim poveljnikom neposredstveno ali osebno vročajo, drugim udom teh krdel pa jih je vročati vselej po njih višjih, kateri so dolžni pozvancu ukazati, da pred civilno oblastvo ide.

Ako bi se priča vojaški sodni oblasti podvržena branila, priti pred preiskovalnega sodnika ali pričevati, o čemer se zahteva, ali priseči na svoje pričevanje, naj se preiskovalni sodnik obrne na ravnost na pričinega višjega, kateri je dolžan, primorati pričo, da bode postavi pokorna.

§. 162.

Preiskovalni sodnik zaslišava vsako pričo posamič ter niso pričujoči obtožitelj, zasebni udeleženec, obdolženec ali druge priče. Priči bode dopuščeno sedeti, ko je zaslišavana.

§. 163.

Če kaka priča sodnega jezika ne zna, sme se samo tedaj brez tolmača zaslišavati, kadar preiskovalni sodnik in zapisnikar dovoljno znata jezik, katerega priča govori; po potrebnosti je spisom priložiti poverjen prevod zapisnika v sodni jezik.

Razen tega slučaja pa se mora k zasliševanju poklicati zaprisežen tolmač ter je izpraševanje tako v jeziku, v katerem se priča zaslišava, kakor tudi prevedeno na sodni jezik zapisati v zapisnik. Tolmač sme ob enem tudi za zapisnikarja biti.

§. 164.

Kadar je priča gluha, položé se prednjo vprašanja napisana, in če je nema (mutasta), reče se ji, da pismeno odgovarja. Kadar je nij moči izpraševati po enem ali drugem načinu, mora se k zasliševanju priče privzeti ena ali več taci oseb, katere znajo njen jezik v znamenjih, kakoršnega je vajena, ali so sicer spretné v tem, da se z gluhonemimi lahko razumejo; a popred jih je za tolmače v prisego vzeti.

§. 165.

Pred zasliševanjem je pričo opominjati, naj na vprašanja, ki se je zastavijo, po svoji najbolji vednosti in vesti čisto resnico pové, ničesar ne zamolči in tako govori, da bode mogla, ako bi potrebno bilo, svoje izustilo s prisego potrditi.

§. 166.

Na to je poprašati pričo za nje ime in priimek, dobo (leta), rojstveni kraj, vero, stan, obrt ali posel, s katerim se bavi, stanovališče, in, če je potrebno, za druge osebne razmere, zlasti za nje razmer do obdolženca ali drugih oseb, katerih se preiskava dotiče.

Ako se preiskovalnemu sodniku po posebnih okolišnih slučaja vidi neogibno potrebno, sme se priča poprašati tudi za to, če je že bila kdaj pod kazensko-sodno preiskavo in kako se je ta iztekla.

§. 167.

Pri izpraševanju o sami stvari je najpred pričo napraviti, da prigodke ali reči, o katerih ima pričevati, zdržema pové, po tem pa da dopolni povedano in pojasni, kar je v njenih besedah temnega, ter odstrani, kar je navskrižnega. Zlasti je zahtevati od priče, da pové, odkod kaj vé. Taci vprašanj, s katerimi se priči na jezik dajo take okoliščnosti, katere se hočejo še le z njenim odgovorom na čisto dejati, ogibati se je kolikor je moči, in če se ji morajo zastaviti, naj se to v zapisniku poodi.

§. 168.

Kadar nastopi potreba, dobiti od priče izrečilo, če kako osebo ali kake reči pozna, na se primerno napravi, da oseba prednjo stopi ali da se stvar pred njo položi; ali poprej je od priče zahtevati, naj jih na tanko popiše ter pové razločilna znamenja.

Ako se izustila prič v važnih okolišnih med sabo ne vjemljejo, sme preiskovalni sodnik priče, soočiti (eno drugi nasproti postaviti).

Praviloma nij ob enem več nego dve priči soočevati. Soočene je o vsaki okoliščnosti, o kateri se v svojih besedah ločijo, posebej zaslišati ter je obojostranske odgovore zapisavati v zapisnik.

§. 169.

V prisego se sme priča pri vvodni preiskavi samo tedaj vzeti, kadar se je bati, da ne bode mogla biti pri glavni razpravi, ker je bolna, ker za delj časa z doma odide, ker nima stanovi-

tega prebivališča ali z drugih vzrokov; če obtožitelj ali obdolženec z važnih razlogov pri-sego kake priče predlaga, ali kadar je preiskovalni sodnik te misli, da utegne polno resnico le zvedeti, ako od priče zahteva, da svoje pričevanje s prisego potrdi.

§. 170.

Naslednje osebe se pod ničnostjo prisege ne smejo zaprisegati:

1. O katerih je dokazano ali ki so sumne, da so kaznjivo dejanje, o katerem se zaslišavajo, same storile ali da so se ga udeležile;
2. katere so zaradi hudodelstva pod preiskavo ali ki so zaradi hudodelstva obsojene v kazen na prostosti, katero jim je še prestat;
3. tiste, ki so že enkrat bile obsojene za krivo pričevanje ali krivo prisego;
4. ki o času, ko se zaslišavajo, še niso izpolnile štirinajstega leta svojega življenja;
5. katere so podvržene znameniti slabosti dušne zapaznosti ali pomljivosti;
6. katere z obdolžencem, zoper kogar pričujejo, živé v sovraštvu tako, da jim gledé na osebe in z ozirom na okolnosti nij moči polne vere dati;
7. katere so pri svoji zaslišbi povedale bistvene okolnosti, katerih neresničnost je dokazana, in o katerih ne morejo izkazati, da so se samo motile.

§. 171.

Pred preiskovalnim sodnikom se priča jemlje v prisego stoprv po tem ko je bila zaslišana, ravna je po postavi od 3. maja 1868, Drž. zak. št. 33.

§. 172.

Tistega, kateri je s hudodelstvom ali pregreškom na svoji pravici poškodovan, je takrat, ko se za pričo zaslišava, zlasti o tem povprašati, ali pristopa kazenski pravdi.

Tudi v tem slučaju, in kadar se poprime obtožbe, veljajo tudi za-nj vsi o zasliševanju prič dani propisi.

Poglavje XIV.

O pozivu, privodu, začasnem priporu in o zaporu obdolženca.

I. Poziv (klic pred sodnika).

§. 174.

Kjer postava drugače ne piše, poziva se obdolženec najpred samó k zasliševanju.

Ta poziv se opravi po vročitvi pismene in zapečatene pozivnice, katero podpiše preiskovalni sodnik in ki je napisana na zvanega človeka. Pozivnica mora obsegati ime sodišča in zvanega, splošno oznamenilo preiskovalnega predmeta, kam, kateri dan in katero uro mu je priti, in pristavek, da bode zvani zaslišan kakor obdolženec in da bode, ako bi ne prišel, osebno pred sodišče priveden.

II. Privod, začasni pripor in redni preiskovalni zapor.

§. 174.

Ako pozvani ne pride niti ni naznanil dovoljnega izgovora, naj se proti njemu izdá pismeno privodno povelje.

§. 175.

Preiskovalni sodnik sme tudi brez poprejšnjega poziva zoper človeka, na kogar bije sum hudodelstva ali pregreška, ukazati, da ga pred sodišče privedo in začasno pripró (pod stražo vzamejo), namreč:

1. Če ga zatekó na samem delu ali če se takoj po dejanji kakor hudodelstva ali pregreška sumen z uradno potiro ali očitnim glasom zaznamuje, ali če ga zalezejo, da ima orožje ali druge take reči, ki izvirajo od hudodelstva ali pregreška ali sicer na to kažejo, da se ga je on kako udeležil.

2. Ako se je napravljal k pobegu ali če je sumen, da bi utegnil pobegniti zaradi velike kazni, katera ga verjetno čaka, ali ker se okoli potepa, ker je človek v občini nepoznan, brez izkaza ali domovja, ali z drugih tehtnih vzrokov.

3. Ako je skušal priče, zvedence ali sookrivljenike tako nagibati, da bi se pozvedba resnice ubranila, ali pa sicer preiskavo zavirati s tem, da bi sled hudodelstva ali pregreška vničil, ali če se je za kaj bati, da se utegne to zgoditi.

4. Kadar se je zaradi posebnih okolnosti po pravici bati, da obdolženec dokončano dejanje ponoví ali dejanje, katero je storiti skušal ali s katerim je komu pretil, res izvrši.

A kadar ide za hudodelstvo, pri katerem je po postavi smrt ali najmanj desetletno ječo v kazen prisojati, naj preiskovalni sodnik proti človeku, kateri je tacega hudodelstva sumen, precej izdá zaporno povelje.

§. 176.

Preiskovalni sodnik naj v teh slučajih (§. 175) izdá pismo z razlogi podprto zaporno povelje, katero je obdolžencu précej, ko ga vjamejo ali vsaj v prvih štiri in dvajsetih urah po tem vročiti.

Ako se katera v §. 158 omenjenih oseb zapre, naj se to njenemu neposredstvenemu višjemu neutegama vedeti dá in sicer, ako ne branijo posebni pomisleki, še predno se zaporno povelje izvrši. Ako se dotičnik iz zopora izpustí, poročiti je tudi to precej.

§. 177.

Izinkoma smejo tudi za preiskovanje nepristojni sodniki in organi varnostnih oblastev brez pismenega ukaza koga s potiro preganjati in človeka, kateri je hudodelstva ali pregreška sumen, začasno pripreti, da se dostavi pred preiskovalnega sodnika:

1. v slučaji §. ^a 175, šte. 1 in

2. v slučajih §. ^a 175, št. 2, 3 in 4, ako zaradi nevarnosti v odlogu nij moči popred dobiti sodniškega povelja.

Priprtega naj nemudoma zasliši sodnik ali policijsko oblastvo, in če se pri tem pokaže, da nij vzroka, imeti ga dalje pod stražo, naj ga precej izpustí, sicer pa v štiri in dvajsetih urah izročí preiskovalnemu sodniku.

§. 178.

Za vvodne pozvede pristojni okrajni sodnik (§. 89) sme, ako obdolženec po zaslišanju ostane še sumljiv dejanja, katerega ga krivé, ter obstoji kateri v §. 175 omenjenih slučajev, ukreniti, da ostane obdolženec v priporu, dokler preiskovalni sodnik dalje ne določi.

Ta sklep z razlogi vred je obdolžencu ustno razodeti; in v zapisnik je postaviti opomnjo, da se je to storilo. Kadar pa obdolženec zahteva, da bi bil postavljen pred preiskovalnega sodnika, to ga je v osem in štiridesetih urah zadnji čas nanj izročiti.

§. 179.

Preiskovalni sodnik mora v štiri in dvajsetih urah zaslišati vsacega, kateri je sodišču izročen ali po povelji preiskovalnega sodnika priveden. Ako bi to ne bilo mogoče, sme se

obdolženec sicer ta čas v priporu držati, a napraviti je, da se brž kakor mogoče in to naj pozneje v treh dnevih zasliši, ter pristaviti v zapisnik opomnjo, zakaj to nij moglo prej biti.

Po zasliševanju naj preiskovalni sodnik precej ukrene, če je obdolženca zopet izpustiti iz pripora ali pa dejati ga v redni preiskovalni zapor.

§. 180.

Redni preiskovalni zapor se sme ukreniti samo proti tacemu obdolžencu, kateri, zaslišan po preiskovalnem sodniku, ostane še sumen hudodelstva ali pregreška, in sicer tedaj, kadar je katera v §. 175, št. 2, 3 in 4 omenjenih okolišnosti.

Preiskovalni zapor se mora izreči, kadar gre za tako hudodelstvo, pri katerem je po postavi prisojati v kazen smrt ali najmanj desetletno ječo.

Sklep preiskovalnega sodnika o preiskovalnem zaporu je z vzroki vred obdolžencu ustno razodeti, in da se je razodel, v zapisniku omeniti. Ako zahteva, naj se ta sklep z razlogi vred obdolžencu v štiri in dvajsetih urah tudi pismeno priobči.

Take vojaške (brambovske) osebe, katere so o miru poklicane na izučevanje novincev, ali na vaje pod orožjem, sme dotle, dokler so tako poklicane, civilno kazensko sodišče samo tedaj dejati v preiskovalni zapor, kadar gre za hudodelstvo, ter nastopi kateri v §. 175, št. 3 omenjenih slučajev. Ako je vojska napovedana ali vnela se, ima preiskovalni zapor, proti omenjenim osebam, če so poklicane v službo, samo tedaj mesto, kadar gre za hudodelstvo, na katero je smrtna kazen ali daljša nego petletna ječa postavljena.

§. 181.

Kadar ob vstaji ali puntu, pri javnem posilstvu ali drugem kaznjivem dejanji, katero je storilo veliko število ljudi, nij mogoče, takoj najti, kdo so krivci, smejo se začasno vjeti vsi, kateri so o dogodku pričujoči bili ter niso popolnoma prosti suma deležnosti.

A mora jih pristojni sodnik najpozneje v treh dnevih zaslišati ter ne smejo dalje zaprti ostati, razen teh, proti katerim se je že mogel izreči redni preiskovalni zapor.

§. 182.

Ako preiskovalni sodnik brž ko je storjeno hudodelstvo ali pregrešek, odide na samo mesto, pozvedovat obstanek dejanja, to sme vsakteremu, pri komer se mu vidi potrebno, zapovedati, da tist ali tudi še drugi dan ne zapusti svojega prebivališča. Kdor dela zoper to povelje, tega sme preiskovalni sodnik po okolišnostih obsoditi v globo do petdeset goldinarjev, in moči je proti njemu izdati zaporno povelje.

III. Ravnanje s preiskovalnimi jetniki.

§. 183.

Preiskovalni zapor, kakor tudi začasni pripor je tako zvrševati, da obdolženčeva oseba in poštenje (dobro ime) kar najmanj mogoče trpi. Jetnik naj se samo toliko utesnjuje, kolikor je potrebno, da ne uide in da se za preiskavo škodljivi dogovori ubranijo.

§. 184.

Jetniki naj se, kolikor je moči, vsak posamič zaprti imajo. Kjer nij mogoče vsacega jetnika poseboj zapirati naj sodišče skrbi za to, da se ne devajo skupaj v eno ječo osebe različnega spola, deležniki enega in istega hudodelstva ali pregreška, neizurjeni ali mladi

hudodelniki z izurjenimi ali odraslimi. Tudi je pri tem razdeljevanji preiskovalnih jetnikov gledati na stopinjo njih omike in na to, katere vrste hudodelstev ali pregreškov so obdolženi.

§. 185.

Zložnosti ali ugrade in opravila, ki se prilegajo jetnikovemu stanu in imenju, sme si on ob svojem trošku omišljati, ako se dadó združiti z namenom ječe ter ne motijo hišnega reda niti nasprotujejo varnosti.

§. 186.

Ako jetnik prosi, da bi ga obiskal zdravnik ali duhoven njegove vere, katerega si sam izvoli, ali če ga hočejo obiskati sorodniki ali taki ljudje, ki so z njim v opravijskih razmerih ali s katerimi bi se rad posvetoval, naj se dovolitev pod uveti, ki jih postavlja hišni red, ne odrekuje. Taki obiski bivajo samo vpričo kake sodne osebe in preiskovalni sodnik jih sme čisto prepovedati, ako bi se po okolnostih slučaja bilo odtod bati kake škode za preiskavo.

§. 187.

Samo z vednostjo preiskovalnega sodnika sme jetnik telegrame, pisma in podobne poslatve prejemati ali drugim pošiljati, in, — kadar se je bati kake škode za preiskavo, — samo po tem, ko je preiskovalni sodnik jih prebral in našel, da se brez pomisleka lahko pošljejo ali jetniku izročé. Dovolitev, pisma na višja pravosodna oblastva pošiljati, ne sme se jetniku nikdar odreči.

§. 188.

V okove se preiskovalni jetnik sme samo tedaj dejati, kadar se posebno uporno in silovito vede ali druge ščuje kakor tudi če je skušal uiti ali napravljati se k pobegu, in to samo časoma in nikdar ne dalje nego stroga potreba zahteva.

§. 189.

Okrajni sodniki, in načelniki sodnih dvorov prve stopinje imajo dolžnost, vsaj enkrat na teden, privzemši eno sodno osebo, podložne jim jetnišnice nenadoma obiskati, zaprte, ko jetničarjev nij vpričo, popraševati, kak živež se jim daje in kako se dela z njimi, ter potrebno narediti, da se najdene napake odpravijo.

IV. Dajanje varščine, konec začasnega pripora in preiskovalnega zapor.

§. 190.

Preiskovalnemu zoporu, kakor tudi začasnemu priporu storiti je konec, brž ko minejo vzroki, s katerih je bilo eno ali drugo ukazano. Vsa oblastva, katera se deležijo kazenskega postopka, imajo dolžnost, delati na to, da se tako zaprtje kolikor koli je mogoče skrajša.

Ako je obdolženec zaprt edino z vzroka v §. 175, št. 3, omenjenega, ne sme se zapor po pravilu raztegniti čez dva meseca. Izimek od tega, pa tudi ne za dalje nego na tri mesece največ, počenši od dne, katerega je bil obdolženec zaprt, sme po predlogu državnega pravdnika ali preiskovalnega sodnika sodni dvor druge stopinje z zelo tehtnih vzrokov in pri posebno raztegnjenih preiskavah dovoliti.

§. 191.

Kadar se obdolženec iz zaporu izpusti, ter se mu prostost dá, sme preiskovalni sodnik od njega zahtevati obljubo, da on, dotle, dokler se kazenska pravda pravokrepno ne dovrši, brez dovolitve preiskovalnega sodnika svojega prebivališča ne zapusti niti se hode skrival niti oviral preiskave. Ako obdolženec to obljubo prelomi, nakoplje si preiskovalni zapor.

§. 192.

Kadar ne gre za hudodelstvo, pri katerem je po postavi v kazen prisojati smrt ali najmanj petletno ječo, ter se je ukrenil komu zapor zaradi sumnje, da bi utegnil pobegniti, to je zapor na zahtevanje opustiti ali ustaviti, ako se podá kavecija ali poroštvo za vsoto (sumo), katero svetovalstvena zbornica z ozirom na nasledke kaznjivega dejanja, na osebne razmere zaprtega in na imenje varščino dajóčega določi, in če se stori obljuba v §. 191 omenjena.

§. 193.

Kavecijo ali poroštveno vsoto je ali pri sodišči položiti v gotovini ali v takih vrednostnih papirjih, kateri se po veljajočih postavah smejo uporabljati za nalaganje denarjev nedoletnih ali pod varstvom ali skrbstvom stoječih ljudi, po borsni tržni ceni vloženega dneva, ali pa zagotoviti z zastavo nepremičnine ali z dobrimi poroki (§. 1374 občnega državljskega zakonika), ki se ob enem zavežejo za plačnike.

Sodišče izreče, da je kavecija ali poroštvena vsota zapadla, če obdolženec brez dovolitve od svojega stanovališča odide ali na poslani mu poziv, — ki naj se, ako njega nij najti, nabije v njegovem stanovališči, — v treh dnevih pred sodišče ne pride.

To razsodilo je kakor vsaka druga sodba zvršljivo, brž ko bode pravokrepno. Zapadle varščine je oddati v državno blagajnico; vendar ima s kaznjivim dejanjem poškodovani pravico zahtevati, da se iz njih najpred izplača, kar zahteva odškodbe.

§. 194.

Sodni dvor druge stopinje ima oblast, držč se zgornjih propisov o kaveciji in poroštvu, tudi pri hudodelstvu, pri katerem se po postavi v kazen nalaga najmanj petletna ječa, dovoliti, da se obdolžencu pusti ali povrne prostost.

§. 195.

Ako se obdolženec, ko mu je prostost dopuščena, k pobegu napravlja, ali če se najdejo nove okoliščnosti, zaradi katerih ga je zapreti, naj se dene v zapor, dasi je dana varščina; ako se obdolženec v takih slučajih zapre, prosta je kavecija ali poroštvena vsota.

Isto biva, brž kakor je kazenska pravda po ustavljenji ali po končni sodbi pravokrepno dokončana.

§. 196.

Zunaj slučajev dane varščine in iztekle dobe, ki je v §. 190, odst. 2, ustanovljena, ukreplje preiskovalni sodnik s privolitvijo državnega pravdnika konec preiskovalnemu zaporu. Kadar sta preiskovalni sodnik in državni pravdnik različne misli o tem, tedaj razsoja svetovalstvena zbornica.

§. 197.

Pritožba državnega pravdnika proti sklepu svetovalstvene zbornice, s katerim se je ukrenenemu preiskovalnemu zaporu na dano varnost ali tudi brez nje konec storil, ima samo tedaj odložno moč, ako on brž pri oznanjanji tistega sklepa svojo pritožbo zgласí in v treh dnevih zadnji čas izvede.

Poglavje XV.**O zasliševanji obdolženca.****§. 198.**

V vvodni preiskavi naj preiskovalni sodnik obdolženca zasliši tako da nij vpričo ni obtožitelja ni drugih oseb, ki jih k temu postava ne zove. A zaslišavati ga je dostojno in mirno.

Zaslišavanje je praviloma ustno, vendar sme preiskovalni sodnik v zamotanih rečeh tudi dopustiti, da se pismeno odgovarja. Sodne priče je samo tedaj k zaslišavanju obdolženca privzeti, kadar se preiskovalnemu sodniku vidi potrebno, ali če to obdolženec zahteva.

Ako je jetnik vklenen, mora mu se pred zaslišbo železje sneti, ako se to brez nevarnosti zgoditi more. Tudi naj se vsakemu obdolžencu dopusti sedeti, dokler bode zaslišan.

Ako obdolženec sodnega jezika ne zna, ali če je gluha ali nem, to naj se dela po propisih §§.^{fov} 163 in 164.

§. 199.

Predno ga začne izpraševati, bode preiskovalni sodnik obdolženca opominjal, naj na vprašanja, ki mu se dadó, določno, jasno in po resnici odgovarja.

Zaslišavši obdolženca o osebnih razmerih naj mu preiskovalni sodnik splošno razodene, katerega hudodelstva ali pregreška je obdolžen, ter naj ga napravi k temu, da se o rečeh, katerih se obdolžba tiče, v zaporedoma idoči, obširni povesti izusti.

Daljnja vprašanja, v katerih se je ogibati vsake nepotrebne preobširnosti, naj merijo na to, da se povest dopolni, kar je temnega, pojasni in kar si je navzkriž, poravná, ter morajo biti zlasti takó postavljena, da obdolženec zvé vse osumljaje, kar jih je proti njemu, in dobode popolno priliko, odstraniti jih in opravičiti se. Ako pové kake dejanske reči ali dokazila, da bi se očistil, treba jih pozvedeti, razen ko bi jih bil očitno le za to povedal, da bi se preiskovanje zavleklo.

§. 200.

Vprašanja, ki se bodo obdolžencu dajala, ne smejo biti nedoločna, temna, dvoumna ali zvijačna; ona morajo enó iz drugega po naravnem redu izhajati. Torej se je zlasti ogibati taci vprašanj, v katerih bi se dejanska reč, ki je obdolženec še nij pripustil, vzela tako, kakor da jo je že bil pripustil.

Vprašanja, s katerimi se obdolžencu dajó na jezik take dejanske okolnosti, ki se hočejo še le po njegovem odgovoru ugotoviti, ali s katerimi se sokrivci, za katere bi se rado zvedelo, naznanjajo po imenu ali z drugimi znamenji, po katerih je koga lahko spoznati, smejo se še le tedaj postavljati, kadar nij drugače mogoče obdolženca k izrecilu o njih pripraviti. Ta vprašanja je v taci slučajih od besede do besede v zapisnik zapisavati.

§. 201.

Take stvari, ki se nanašajo na hudodelstvo ali pregrešek, ali ki služijo v dokaz obdolženčeve krivice, naj se po tem ko je obdolženi popisal, kakšne so, pred-nj položé v prispoznanje in če nij mogoče jih prednj položiti, naj se on k njim privede, da pové, ali jih pozná. Kadar se dvomi, je li pismo, njemu pripisovano, res njegove roke, smeti je, ako kaže, obdolženca napraviti, da nekoliko besed ali stavkov pred sodiščem napiše, vendar s silo se k temu naganjati ne sme.

§. 202.

Nij dopuščeno z obetovanjem ali mamljenjem, s pretnjami ali silo pripravljati obdolženca k izpovedi (priznanju) ali drugim določnim izrekam. Niti se sme vvodna preiskava zakasnovati po prizadetji, da bi se izpoved dosegla.

§. 203.

Ako se obdolženec celo brani odgovarjati ali na neka vprašanja odgovora dati neče, ali če se gluhega, nemega, blaznega ali bebastega dela ter je v teh poslednjih slučajih preiskovalni sodnik bodi si po svojem zapazovanji ali po zasliševanji prič ali zvedenih mož

preverjen, da se le samo tacega dela, upozoriti je obdolženca zgolj na to, da njegovo vedenje ne more preiskave ovirati, in da se on s tem utegne ob svoja zagovorila pripravi.

§. 204.

Ako obdolženec pozneje drugače govori nego je govoril poprej, ako zlasti oporeče, kar je prej izpovedal (priznal), povprašati ga je, odkod te razlike in zakaj svoje besede oporeka.

§. 205.

Ako se obdolženčeva izustila v znatnih točkah ločijo od besed proti njemu govorečega svedoka ali soudeleženca, naj se le-ta v teku vvodne preiskave samo tedaj z njim sooči, kadar preiskovalni sodnik za potrebno spožna, da se stvar pojasni. Pri taki soočbi je ravnanje, kakor piše §. 168, odstavek 3.

Osebe v §. 152, št. 1, našete smejo tedaj, kadar se dadó zaslišavati za priče, soočitev z obdolžencem odreči, razen če bi jo obdolženec sam zahteval.

§. 206.

Izpovedi obdolženčeve preiskovalnega sodnika ne odvezujejo dolžnosti, kolikor je mogoče, obstanek dejanja pozvedeti. Ako je izpoved obsežna ter jo podpira to, kar je vvodna preiskava drugega na dan spravila, tedaj je nadaljno pozvedovanje zavisno od posebnih obtožiteljevih predlogov.

Poglavje XVI.

O devanji pod obtožbo.

§. 207.

Obtožiteljeva reč je, podati obtožnico ter s tem sprožiti dejanje obdolženca pod obtožbo.

Obtožnica (obtožilni spis) naj obsega:

1. obdolženčevo ime;
2. kaznjivo dejanje ali kaznjiva dejanja, katerih ga obtožitelj dolží, po vseh njihovih postavnih znamenjih, po katerih se ravna uporaba določnega kazenskega stavka, ter posebne okolnosti kraja, časa, predmeta i. t. d. v toliko, kolikor jih je potreba omeniti k razločenemu oznamenilu dejanja;
3. postavno ime kaznjivega dejanja ali kaznjivih dejanj, kamor meri obtožba, ter navedbo tistih mest iz kazenskega zakona, katerih uporaba se predlaga, kakor tudi druge naznambe potrebne v dotrdbo stvarne pristojnosti;
4. ime sodišča, pred katerim naj bode glavna razprava.

Še je v obtožnici ob kratkem, vendar do dobrega razložiti vzroke, na katere je oprta obtožba, ter stikoma dopovedati stanje stvari, kakor se kaže iz ovade ali po spisih vvodnih pozved ali vvodne preiskave.

Vrhi tega je v obtožnico samo sprejeti ali priložiti ji spisek prič in zvedencev, katere bode pozvati, in drugih dokazil, katerih se obtožitelj misli poslužiti v glavni razpravi.

Obtožitelj sme v obtožnici tudi predložiti, da obdolženca zapró.

Od obtožnice je podati toliko izdatkov (spisov), da se lahko vsacemu izmed obtožencev vroči po en primerek (ekzemplar), en primerek pa pridrží pri preiskovalnem sodniku.

§. 208.

Obtožnico je vpoložiti pri tistem sodniku, kateri je imel vvodno preiskavo, a kadar vvodne preiskave nij bilo, pri prvosedniku svetovalstvene zbornice.

Kadar ima preiskovalni sodnik (prvosednik svetovalstvene zbornice) kak pomislek zoper predlog, da je obdolženca zapreti, obrne se na svetovalstveno zbornico, da ona ukrene. Kadar nij takega pomisleka, ali kadar ga je razsodilo zbornično odpravo, tedaj priobči preiskovalni sodnik obtožnico s prilogami vred obdolžencu ter ga pouči o tem, da sme vzdigniti vgovor zoper obtožnico ter zahtevati, naj sodni dvor druge stopinje razsodi, je-li sodišče imenovano v obtožnici pristojno in če je obtožbo dopustiti.

§. 209.

Ako je obdolženec že v zaporu, vročiti mu je obtožnico najpozneje v štiri in dvajsetih urah, a če se zapor ukaže na podlogi obtožnice, naj se mu vroči ob enem z zapornim poveljem.

Da zglaši vgovor, dano je jetniku štiri in dvajseti ur roka, kateri v poslednjem slučaju teči začne od časa, ko je bil sodišču priveden; izvod vgovora pa sme v sledečih osmih dnevih pri preiskovalnem sodniku ali na zapisnik dati ali pismo vpoložiti.

Ako se po njegovi želji obtožnica zagovorniku vroči, tedaj teče rok za izvod zglašenega vgovora od časa, te vročitve.

Ako obdolženec ostane na prostosti, vročiti mu je obtožnico s poukom, da sme proti njej v osmih dnevih pri preiskovalnem sodniku ustno ali pismo zglašiti in izvesti vgovor.

§. 210.

Ako se v postavnem roku nij zglašil vgovor ali če se ga je obdolženec izrečno odpovedal, položi preiskovalni sodnik spise pred sodni dvor prve stopinje, kateri naj takoj ukaže glavno razpravo.

V nasprotnem slučaju pošlje preiskovalni sodnik prejemši izvod vgovora ali po izteku roka za-nj odprtega spise sodnemu dvoru druge stopinje ter to ob enem naznani obtožitelju.

Sodni dvor druge stopinje, poslušavši državnega pravdnika, razsodi o vgovoru v nejavni seji.

Takisto je delati tudi kadar se obdolženec pritožuje samo zoper zapor, katerega mu je ukrenil preiskovalni sodnik ali pa zbornica svetovalstvena (§. 208); tudi v tem slučaju naj sodni dvor druge stopinje tako postopa, kakor da je podan vgovor proti obtožnici.

§. 211.

Sodni dvor druge stopinje zavrne za ta čas obtožnico, kadar se mu vzvidi potrebno, da se kaka napaka gledé oblike (forme) odpravi ali stvar bolj razjasni.

Na to naj obtožitelj v treh dnevih, kar bi imel, preiskovalnemu sodniku predloži ali obtožnico vnovič podá (§§. 27 in 46).

§. 212.

Kadar sodni dvor druge stopinje meni, da je za glavno razpravo drugo sodišče njegovega okoliša pristojno, odkaže jo temu ter razsodi ob enem v sami stvari. Ako pa spozná, da je pristojno tako sodišče, katero je v okoliši drugega sodnega dvora druge stopinje postavljeno, tedaj izreče, da je on sam nepristojen, ter pošlje spise v daljšo razsodbo pristojnemu sodnemu dvoru druge stopinje.

§. 213.

Ako sodni dvor druge stopinje meni, da obtožbi kak izmed naslednjih vzrokov (razlogov) nasprotuje, namreč:

1. da delo, katerega je kdo obdolžen, nij takšno kaznjivo dejanje, pri katerem so sodišča pristojna;
2. da nij dovoljnih vzrokov, s katerih bi obdolženec mogel biti sumen tistega dejanja;
3. da je kaj tacihi okolišnosti, katere dejanju kaznjivost odjemljó ali preganjanja zaradi njega ne dopuščajo; zadnjič
4. da manjka po postavi potrebne zahteve ali postavno zahtevane privolitve imajočega pravico do tega —,

tedaj razsodi sodni dvor druge stopinje: da obtožba nima mesta in da se postopek ustavlja.

Ako se ta izrek ne tiče vseh členov obtožbe, ukaže sodni dvor ob enem, da je tiste člene, o katerih je izdan, iz obtožnice izpustiti.

Kadar je vzrok, s katerega se obtožbi ne dá mesto, na korist tudi tacemu izmed soobtožencev, kateri nij bil vzdignil vgovora, to postopa sodni dvor tako, kakor da je tak vgovor storjen.

§. 214.

Kadar nij nobenega izmed slučajev omenjenih v §§. 211—213, tedaj slove razsodilo: da se obtožbi daje mesto (prostor).

V tem slučaju je ob enem storiti sklep o vseh predlogih, ki se tičejo zveze ali ločitve več obtožeb in poziva prič in zvedenih mož. Vrhi tega je tako v tem, kakor tudi v slučaju §§. 211—213, narediti potrebno o zaporu obdolženca, o njega izročitvi na drugo sodišče ali o njega izpuščenji iz zapore.

§. 215.

Ta razsodila (§§. 211—214) je tako z razlogi podpirati, da se z njimi ne predseza v razsodbo sodišča sodečega o glavni stvari.

V izdatku tega razsodila je povedati po imenu sodnike, kateri so se udeležili razprave.

§. 216.

Proti razsodilu izdanemu o vgovoru je odprta samo pritožba o ničnosti na vrhovni sodni dvor kot kasacijski dvor, in edino s katerega izmed naslednjih razlogov:

1. ako se pri vpologanji in priobčevanji obtožnice niso izpolnili propisi v §§. 207—209 dani;
2. ako sodni dvor druge stopinje nij bil pristojen, ali če, razsojajoč o vgovoru, nij bil sestavljen kakor treba, ali če se je razsodbe udeležil po postavi izločen ali z dobrim vzrokom odvzržen sodnik.

§. 217.

Pritožbe zaradi ničnosti morejo se poprijeti tako višji državni pravdnik pri sodnem dvoru druge stopinje in zasebni obtožitelj, kakor tudi obdolženec.

To pritožbo mora v treh dneh po vročitvi razsodila višji državni pravdnik pri sodnem dvoru druge stopinje, zasebni obtožitelj in obdolženec pa pri preiskovalnem sodniku (§. 208, odst. 1) podati. V pritožbi je na tanko povedati pritožbene točke.

Vrhovni sodni dvor kot kasacijski dvor razsoja o njih, poslušavši glavnega prokuratorja, v nejavni seji.

Kadar je kateri v §. 216 omenjenih vzrokov ničnosti, ovrže kasacijski dvor razsodilo sodnega dvora druge stopinje ter ukaže potrebno popravo postopka.

§. 218.

Kadar sodni dvor druge stopinje ukrene, da je kdo pod obtožbo dejan, ne imajoč obtožnice pred sabo (§. 48, št. 2, §. 114, odst. 4), izdā se njegov sklep, po propisu danem v §. 214, poslednjem odstavku, in v §. 215, ter zmislooma uporablja je, kar se v §. 207 o vsebini obtožnice veleva, in nadomestuje obtožnico v daljem postopku.

Tudi proti takim sklepom je mogoča pritožba o ničnosti po meri §§. 216 in 217.

§. 219.

Kadar je obdolženec pravokrepno dejan pod obtožbo (§§. 210, 214, 218), ne more se več izpodbijati pristojnost tistega sodišča, katero je k glavni razpravi pozvano po obtožnici ali po razsodilu, kateremu je povod dal vgovor, ter več nij moči poprijeti se vzrokov ničnosti, omenjenih v §. 216. V drugem pa ta okolnost, da nij bilo vgovora proti obtožnici, ali da se kak vzrok ničnosti nij porabil, nima vpliva na dalji postopek.

Poglavje XVII.

O priprava k glavni razpravi (obravnavi).

§. 220.

Vsak zaprti obtoženec se mora praviloma (§. 221, odstavek 2) v treh dnevih po tem, ko je pravokrepno pod obtožbo, odvesti v ječo sodnega dvora, pri katerem bode glavna razprava. Ko obtoženec v to ječo pride, mora ga — ako obtožba meri na katero poroti v odsodbo odkazanih hudodelstev, — najpozneje v štiri in dvajsetih urah prvosednik porotnega sodnega dvora ali njegov namestnik ali pa načelnik sodnega dvora prve stopinje zaslišati o tem, ima li svojim izustilom, storjenim v vvodni preiskavi, kaj dostaviti ali v njih kaj premeniti. Pri tej priliki ga je, če še nima zagovornika, nagovoriti, da si postavi zagovornika, in ako bi se ne okoristil te pravice, treba mu ga takoj uradoma imenovati (§§. 41, 42).

Če obtoženec nij v zaporu, sme ga prvosednik ali k tej zaslišbi pozvati ali zaslišati dati po tistem okrajnem sodniku, v čegar okoliši prebiva.

§. 221.

Dan glavne razprave določuje prvosednik takó, da obtožencu, — ako on sam v skrajšan rok ne privoli, — pod ničnostjo od vročitve poziva začeni ostane najmanj tri dni, in če gre za hudodelstvo poroti v odsodbo odkazano, osem dni roka, v katerem mu je moči pripravljati se za svoj zagovor. Dan glavne razprave je na znanje dati tako obtožencu in zagovorniku njegovemu, kakor tudi državnemu pravdniku, oziroma zasebnemu obtožitelju in udeležencu. Poziv obtoženca naj ima v sebi to pretnjo, da mu se je, ako ne pride, nadejati, da bode — po tem, kakor nanesó okolišnosti, — ali glavna razprava brez njega ali da ga s privodnim poveljem k razpravi dovedo, ali pa, — ako bi se to za časa ne moglo, — da se glavna razprava o njegovem trošku preloži na drug dan ter se on k nji dovede. Tudi priče in zvedence je k njej pozvati tako, da bode praviloma med vročitvijo poziva in dnevom glavne razprave tri dni dobe vmes.

Pravilno biva glavna razprava v mestu, kjer ima sodni dvor prve stopinje svoj sedež; ali njega načelnik sme, zunaj slučaja, omenjenega v §. 297, odst. 3, poslušavši obtožitelja narediti, da bode glavna razprava na sedeži tistega okrajnega sodišča, v katerega okoliši je bilo dejanje storjeno.

Ako bode glavna razprava, kakor je podoba, dalj časa trpela, naj se naredi tako, da bode eden ali dvojica namestnih sodnikov pri razpravi pričujoča, da ko bi kateri sodnik zadržan bil, lahko dobode namestnika.

§. 222.

Hoče-li obtožitelj, zasebni udeleženec ali obtoženec predložiti, da se pozovejo take priče ali zvedeni možje, ki jih nij že po obtožnici ali rzsodilu izdanem na vgovor proti obtožnici pozvati, naj to za časa naznani prvosedniku ter pové, o katerih dejanjskih rečéh in točkah bode povabljenega zaslišavati.

Imenik novih prič in zvedencev je nasprotniku vsaj tri dni pred glavno razpravo priobčiti; sicer se oni brez nasprotnikove privolitve ne smejo zasliševati, kar pa vendar ne krati moči, prvosedniku na to stran dodeljene (§. 254).

§. 223.

Za pozivanje in zasliševanje taci prič, katere stojé pod vojaško sodno oblastjo, veljajo sploh določila za priče dana.

Da se katera pod vojaško sodno oblastjo stoječa oseba pozove k glavni razpravi, to naj sodišče napravi, kakor pri vvodni preiskavi, namreč po katerem v §. 161 imenovanih vojaških poveljstev.

§. 224.

Ako bi obtoženec ali njegov zagovornik predlagal, da se katera v zagovor služeča okolnost še tanje preišče, naj prvosednik, če najde, da ima to zahtevanje svojo podstavo, brez potrate časa pozvedbo napravi, in ko je opravljena, vedeti dá obtožitelju in obtožencu ali njega zagovorniku, da morebiti spise pregledajo in kaj dalje predložé. Takisto se sme tudi po predlogu obtožitelja ali zasebnega udeleženca vvodna preiskava dopolniti.

Razgovor o uspehu taci poznejših pozved pridržava se praviloma (§. 227) za glavno razpravo.

§. 225.

Kadar meni prvosednik, da predloga, storjenega po §§. 222 in 224 nij dovoliti, tedaj rzsodi svetovalstvena zbornica. Takisto naj se tudi obrne na to zbornico za rzsod, kadar se v taci slučajih, kjer nij bilo vgovora proti obtožnici, pomišlja, hoče li vse v njej imenovane priče in zvedence pozvati.

Proti temu rzsodilu nij pravnega leka; vendar se tak predlog sme v glavni razpravi ponoviti.

§. 226.

Ako obtoženec izkaže, da ne more priti k glavni razpravi, ker mu bolezen ali kak drug neodvračen zadržek brani, ali če obtožitelj ali obtoženec z drugih tehtnih vzrokov predlaga, da se glavna razprava preloží na drug dan, rzsodi o tem svetovalstvena zbornica. Če zagovornika zadene kaka ovira, to se razprava samo tedaj preloží, če je ta ovira tako pozno obtožencu ali sodišču prišla na znanje, da nij bilo več mogoče postaviti drugega zagovornika.

§. 227.

Ako obtožitelj od obtožbe odstopi, predno se začne glavna razprava, naj zbornica svetovalstvena stori ustavilni sklep s tem pristavkom, da glavne razprave, — ako je že morebiti bila ukazana, — zdaj več ne bode.

Ako so se po tem, ko je kdo dejan pod obtožbo, imele še sodne pozvede, to ima obtožitelj pravico, predno se začne glavna razprava, svojo vploženo obtožnico nazaj vzeti ter ob enem novo podati. S poslednjo je po tem delati, kakor piše XVI. poglavje; a kar se tiče obtoženčevega zapora, naj svetovalstvena zbornica precej naredi, česar treba.

Poglavje XVIII.

O glavni razpravi pred sodnimi dvorovi prve stopinje in o pravnih lekkih ali pomočkih zoper njih sodbe.

1. Glavna razprava in sodba.

1. Javnost (glasnost) glavne razprave.

§. 228.

Glavna razprava je pod ničnostjo javna. Samo odraslim in neoboroženim osebam dopuščeno je priti k njej poslušat. Vendar se takim osebam, katere so po svojej javni službi dolžne orožje nositi, ne sme pristop zabraniti.

§. 229.

Javnost se sme glavni obravnavi samo z vzrokov npravnosti ali javnega reda odvzeti. Sodni dvor ukrene to uradoma ali na predlog obtožitelja ali obtoženca po dotičnem skrivnem razgovoru in posvetu s pismenim, na razloge oprtim razsodilom, proti kateremu nij pravnega leka.

§. 230.

Ko se je to razsodilo javno prebralo, morajo vsi poslušalci odstopiti.

Samo tisti, kateri so po kaznjivem dejanji v svojih pravicah oškodovani, res služeči sodniki, konceptni uradniki državnega pravdnštva in pravosodnega ministerstva in osebe v imenik zagovornikov vpisane se ne smejo nikdar izločiti. Obtoženec kakor tuli zasebni udeleženec ali zasebni obtožitelj sme zahtevati, da se trem osebam njegovega doverja (zaupanja) pristop dovoli.

§. 231.

Na podlogi §. 229 sme se po oklicu stvari v teku glavne razprave vsak čas zahtevati, da hodi skrivna seja. Javnost je moči odtegniti nekemu delu postopka ali celi razpravi. A sodba se mora vseгда javno oznaniti.

2. Uradna opravila prvosednika in sodnega dvora ob glavni razpravi.

§. 232.

Prvosednik vodi razpravo.

Njegova dolžnost je, prizadevati si za to, da se resnica najde, ter skrbeti, da ne bode taci razgovorov, kateri bi mudili glavno razpravo, ne pomagaje pojasniti stvari.

On zaslšava obtoženca in priče ter določuje, po kateri vrsti naj zaporedoma govoré tisti, kateri zahtevajo besedo.

Kadar ima obtožba več točk (členov), lahko naredi, da se bode o vsaki ali o nakaterih posebej razpravljalo.

§. 233.

Prvosednikov nalog je ohraniti v sodilnici pokoj in red ter spodobno vedenje, kakor je primerno dostojnosti sodišča.

Kogar sodišče izprašuje ali kdor sodišče ogovarja, dolžan je stojé govoriti; ali prvosednik sme vendar dopustiti izimek z ozirom na telesni stan govorečega, ali ker bode zasliševanje dalj časa trpelo.

Znamenja pohvale ali graje so prepovedana. Prvosednik ima pravico, osebe, ki sejo s takšnimi znamenji ali drugače motijo, posvariti, naj se vedejo, kakor je v redu, in če je potreba, dati nektare ali vse poslušalce iz sednice odpraviti. Ako se kdo njegovim poveljem upira ali kadar se motenje pokoja ponavlja, sme prvosednik upornike tudi prijeti dati in po okolnostih prisoditi jim v kazen do osem dní zapora. Ako je tist, ki razpravo moti, pod vojaško sodno oblastjo, sme prvosednik narediti, da se iz sednice odpravi, in oziroma pri najbližjem vojaškem oblastvu zahtevati, da bode pokaznjen.

§. 234.

Ako obtoženec z nespodobnim vedenjem razpravi red moti ter ne odjenja, da si ga je prvosednik posvaril, preteč mu, da ga iz seje odvedo, smeti je po sklepu sodnega dvora za nekaj časa ali za ves čas razprave iz sednice odpraviti ga, sejo brez njega nadaljevati ter oznaniti mu sodbo po enem udu sodnega dvora v pričo zapisovalca.

§. 235.

Prvosednik naj čuje nad tem, da nikdo nikogar ne grdi ali psuje niti dolží česa, kar očitno nima podloge ali k stvari ne spada. Ako si obtoženec, ali zasebni obtožitelj, zasebni udeleženec, kak svedok ali kak zvedenec dovoli take izraze, sme sodni dvor na predlog razžaljenega ali državnega pravdnika ali pa uradoma ukreniti mu do petdeset goldinarjev globe ali do osem dní zapora, a če je zaprt, primerno disciplinarно (vstrahovalno) kazen (§. 108).

§. 236.

Kadar se zagovornik ali pa zastopnik zasebnega obtožitelja ali udeleženca zakrivi takega prestopka, ali če žali sodišču dolžno spoštovanje, sme mu sodni dvor ukreniti posvarilo ali naložiti do sto goldinarjev globe.

Ako ne preстане nespodobno vesti se, sme prvosednik vzeti mu besedo ter stranki naročiti, naj si izbere drugega zastopnika, in ako treba, tudi uradoma obtožencu imenovati zagovornika.

V obtežujočih okolnostih sme na predlog sodnega dvora sodni dvor druge stopinje krivcu, ako nij odvetnik, tudi pravico, za zastopnika v kazenskih rečeh pred sodiščem biti, za čas od enega do na šest mesecev odtegniti. Ako je pa odvetnik, naj sodni dvor napoti stvar na krivčevo disciplinarно oblastvo, katero mu tudi lahko odvzame zagovorništvo v kazenskih rečeh za čas od enega do šest mesecev.

§. 237.

Na podlogi §§. 233—235 in 236, odstavek 1 in 2, storjene sklepe in razsodke je takoj izvrševati. Proti njim nij pravnega leka.

Kadar se z vedenjem, kakoršno omenjeni paragrafi v misel jemljó, storí kako v občni kazenski postavi prepovedano kaznjivo dejanje, delati je, kakor določuje §. 278.

Izrecílo razžaljenega ali poškodovanega, da si pridržava tožbeno pravico za kaznjivo dejanje, storjeno proti njemu, ali da se te pravice odrekúje, ne brani uporabljati kazenskih določil, obseženih v §§. 233—236.

§. 238.

Ako v teku glavne razprave stavijo stranke o posameznih točkah postopka nasprotno predloge, ali če se prvosedniku vzvidi ne privoliti v predlog ene stranke, da si ga nihče ne pobija, tedaj sodni dvor precej razsodi takšna vmesna vprašanja in zoper to nij dopuščen samostalen pravni lek, kateri bi daljo razpravo zadrževal.

Razsodilne vzroke je vselej oznaniti in v zapisniku poočititi.

3. Začetek glavne razprave.

§. 239.

Glavna razprava se začne s tem, da zapisovalec stvar okliče. Obtoženec vstopi nevklenen, vendar ga, — če je v preiskovalnem zaporu — straža spremlja. Tiste reči, ki bi jih utegnili biti potrebni k dokazovanju in katere bode položiti v prispoznanje pred obtoženo ali priče, morajo se prinesiti v sodilnico, predno se začne razprava.

§. 240.

Na to povpraša prvosednik obtoženca za ime in priimek, za leta njegove dobe, rojstveni kraj, občino, v katero je pristojen, vero, stan, obrt ali posel, s katerim se bavi, in za stanovanjsko, ter ga opominja, naj pazi na obtožbo, katera se razloži, in na tek razprave.

§. 241.

Potlej se po imenu zakličejo pozvane priče in zvedenci, in prvosednik, opomnivši jih svetosti prisege, katero prisežejo, reče jim oditi v izbo, njim namenjeno. Po okolištinah sme se tudi zasebnemu obtožitelju ali udeležencu, — ako ga je zaslišavati za pričo, — veleti, da iz sednice odstopi, kar mu ne krati pravice, da se dá po kom drugem zastopati na razpravi. Ako mu se vzvidi, prvosednik tudi naredi potrebno, da se pričam dogovarjanje ali pomenkovanje med sabo ubrani.

Kar se tiče zvedencev, sme prvosednik v vseh slučajih, v katerih se mu zdí primerno v pozvedbo resnice, ukazati, da ostanejo v sednici, ko se obtoženec in priče zaslišujejo.

§. 242.

Ako priče ali zvedenci, da si pozvani, h glavni razpravi ne pridejo, sme sodni dvor narediti, da se brez odloga prednj privedó.

Če to nij mogoče, tedaj sodni dvor poslušavši obtožitelja in obtoženca ali njegovega zagovornika, razloči, je li glavno razpravo preložiti ali nadaljevati in namesto ustnega zaslišavanja prič ali zvedenih mōž brati to, kar so v vvodni preiskavi izustili.

Kogar k razpravi nij bilo, prisoditi mu je od petih do petdeset goldinarjev globe. Če se je glavna razprava preložila, plača on vrhi tega še troške za sejo, za katero je njegov neprihod kriv, da je bila zastonj. Tudi se sme proti njemu izdati privodno povelje, da se zagotovi njega prihod k seji, vnovič postavljeni.

§. 243.

Zoper obsodbo po zgornjem paragrafu izrečeno sme priča ali zvedenec v osmih dnevih po vročitvi razsodila proti njemu storjenega vgovarjati pri sodečem sodnem dvoru.

Ako mu je moči izkazati, da mu pozivnica nij bila kakor treba vročena, ali da mu je priti branil nenaden in neodvračen zadržek, odveže se kazni, v katero je bil obsojen.

Prisojena kazen ali naloženi trošek mu se sme znižati, ako more dokazati, da ta kazen ali obsodba v troške nij v nikaki primeri z njegovo krivnjo ali z nasledki njegovega neprihoda.

Ako se vgovor vzdigne še le po končani glavni razpravi, to razsodi o njem sodni dvor prve stopinje v nejavni seji, v zboru treh sodnikov, katerih eden prvosestvuje.

Zoper razsodilo o vgovoru nij pravnega leka.

§. 244.

Ko so priče odstopile, prvosednik dá pod ničnostjo prebrati obtožnico, in če je kako razsodilo, vsled katerega je ta ali óna obtožbenih toček odpala, tudi to razsodilo.

4. Zasliševanje obtoženca.

§. 245.

Na to zaslišuje prvosednik obtoženca o vsebini obtožbe. Ako obtoženec na obtožbi odgovori rekoč, da nij kriv, naj mu prvosednik razodene, da ima pravico, upreti se obtožbo s povrstno razložbo, kako je stvar bila, ter omenivši vsako posamezno dokazilo povedati svoje opomnje o njem. Ako se obtoženčeva izustila razlikujejo od prejšnjih, vprašati ga je, zakaj zdaj drugače govori. Prvosednik lahko v tem slučaju, kakor tudi tedaj, kadar se obtoženec brani odgovarjati, dá ali ves zapisnik o prejšnjih izustilih ali samo nekoliko iz njega prebrati.

Obtoženca nij moči primorati, da bi dal odgovor na zastavljena mu vprašanja.

Obtožencu nij zabranjeno, tudi med glavno razpravo pogovarjati se s svojim zagovornikom; ali ne dopušča mu se, da bi se z njim neposredstveno posvetoval o odgovoru, katerega mu je dati na posamezna vprašanja, katera mu se stavijo.

5. Dokazovanje.

§. 246.

Po zasliševanju obtoženca naj pridejo na vrsto dokazi po redu, kakor prvosednik določi, in praviloma je najpred sprejeti dokaze, katere podaje obtožitelj.

Obtožitelj in obtoženec smeta v teku glavne razprave kaka dokazila popustiti, vendar samo tedaj, če nasprotnik privoli.

§. 247.

Priče in zvedenci se posamič poklicujejo ter se izprašujejo vpričo obtoženca. Predno se zaslišijo, opominjati jih je, naj resnico govoré. Zvedence, kateri so že prisegli, in tiste priče, ki so bile v vvodnem postopku zaprisežene, opomniti je svetosti prisege, katero so prisegli.

Razen tega slučaja je vsacega izmed njih, pod ničnostjo, po tem, ko je odgovoril na splošna vprašanja, in predno se dalje zaslišuje, v prisego vzeti držéc se postave od 3. maja 1868, Drž. zak. št. 33, ako ne brani kateri v §. 170 pod 1 do 6 omenjenih vzrokov.

Zaprisegovanje se sme opustiti ali do končanega zasliševanja priče odložiti,* če sta obtožitelj in obtoženec s tem zadovoljna.

§. 248.

Prvosednik naj zaslišujoč priče in zvedence, izpolnjuje propise za preiskovalnega sodnika v vvodni preiskavi dane, razen tistih, kateri se po svoji naravi ne prilegajo glavni razpravi. Njegova skrb bodi, da še ne zaslišana priča ne bode pri sprejemanji dokazov sploh, še ne zaslišan zvedenec pa da ne bode tedaj pričujoč, kadar se drug zvedenec o isti reči zaslišava.

Priče, katerih izustila se med sabo ne zlagajo, sme prvosednik soočiti,

Pričam in zvedencem je po tem, ko so zaslišani, v seji ostati dotle, dokler jih prvosednik ne odpusti ali jim odstopiti ne velj. Posamezne priče ne smejo druga od druge odgovora tirjati o svojih izustilih.

Vselej po tem, ko je katera priča, kak zvedenec ali soobtoženec bil zaslišan, vprašati je obtoženca, ima li kaj odvrniti na izustilo, katero je ravno kar slišal.

§. 249.

Razen prvosednika gre tudi drugim udom sodnega dvora, obtožitelju, obtožencu in zasebnemu udeležencu ter njih zastopnikom pravica, vsaki zasliševani osebi, dobivši za tega delj besedo od prvosednika, staviti vprašanja. Prvosednik sme zavračati vprašanja, katera se mu zdé neprimerna.

§. 250.

Prvosednik ima oblast, izimkoma ukazati, da obtoženec za ta čas, ko se kak svedok ali kak soobtoženec zaslišava, iz sednice odstopi. Mora mu pa brž kakor ga nazaj privedó ter ga je zaslišal o stvari brez njega razpravljanj, na znanje dati vse, kar se je godilo ta čas, ko njega vpričo nij bilo, zlasti izustila v tem času storjena.

Ako mu se to nij na znanje dalo, mora se vsakakor, pod ničnostjo, storiti pozneje, predno se sklene dokazovanje.

§. 251.

Tako obtoženec kakor obtožitelj smeta zahtevati, da priče, ko so bile zaslišane, iz sodilnice odstopijo in se pozneje zopet notri pokličejo ter vnovič ali posamezno ali vpričo drugih svedokov zaslišijo. Prvosednik lahko to tudi uradoma ukaže.

§. 252.

Zapisniki o zasliševanju soobdolžencev in prič, po tem mnenja zvedenih môž smejo se samo v naslednjih slučajih brati, namreč:

1. če so zaslišani med tem umrli; če se ne vé, kje prebivajo, ali če se pač nij dalo napraviti, da bi bili sami prišli, ker so prestari, bolni ali slabotni, ali ker predaleč prebivajo ali s katerega drugega tehtnega vzroka;

2. ako se izustila v glavni razpravi zaslišanih oseb v bistvenih točkah ločijo od tega, kar so prej govorile;

3. kadar se priče, ki nimajo te pravice, ali pa sokrivci, branijo odgovarjati; zadnjič

4. če stá obtožitelj in obtoženec ene misli v tem, naj se kaj bere.

Zapisniki ogledni in o mnenji zvedencev, kazenska razsodila zoper obtoženca prej izdana, in druge vrste pisma in pisanja, ki so pomenljiva za stvar, morajo se brati, ako se obe stranki tega ne odrečeta.

Po vsakem branji je povprašati obtoženca, ima li kaj opomniti o tem.

§. 253.

V teku ali na konci dokazovanja dá prvosednik položiti pred obtoženca in kolikor je potrebno, tudi pred priče in zvedene možé tiste reči, ki utegnejo razjasniti, kako je stvar bila, ter jim velj, naj izrekó, če jih poznajo.

§. 254.

Prvosednik ima oblast, brez obtožiteljevega ali obtoženčevega predloga, v teku postopka pozvati in če bi potrebno bilo, privedi dati in zaslišati take priče in zvedence,

od katerih se je — kakor se je obrnila razprava — nadejati, da utegnejo znamenite dejanske reči razjasniti.

Je li take nove priče ali zvedence vzeti v prisego, to razsojuje sodni dvor po njih izpraševanji in zaslišavši stranke.

Prvosednik sme tudi nova mnenja zahtevati ali druga dokazila pripraviti dati, s sodiščem ogled opraviti, ali v to iz sodišča odposlati kacega uda, kateri naj o tem poroča.

6. Govori pravnih strank.

§. 255.

Ko je prvosednik izrekel, da je dokazovanje skleneno, dobode najpopred obtožitelj besedo, da povzame, kar je dokazovanje na dan spravilo, in da postavi in z razlogi podpre svoje predloge o krivnji obtoženega in o kazenskih določilih, katera bi bilo na-nj uporabiti. Določnega predloga o tem, koliko kazni je med mejami postavnega stavka obtožencu odmeriti, naj obtožitelj ne stavi.

Zasebni udeleženec dobí besedo prvi za državnim pravnikom.

Obtoženec in njegov zagovornik imata pravico, na to odgovoriti. Ako se državnemu pravniku ali udeležencu vzvidi kaj odvrniti na ta odgovor, to pristojí vsakakor poslednji govor obtožencu in njegovemu zagovorniku.

§. 256.

Praviloma naj se v končnih govorih vsa vprašanja, katera je v sodbi razsoditi, neločena razpravljajo.

Vendar je na voljo prvosedniku ali sodnemu dvoru (§. 238) tako narediti, da se končni govori o vprašanji, je li obtoženec kriv, odločijo od govorov o kazenskih določilih, o zasebnopravnih zahtevkih in o pravnih troških. V teh slučajih se po tem, ko je sodni dvor razsodil, je li obtoženec kriv, ter svoj izrek oznanil, imajo vnovič končni govori, a ti naj se vendar sučejo edino o vprašanjih, katera je še razsoditi.

7. Sodba sodnega dvora.

§. 257.

Ko je prvosednik izrekel, da je razprava sklenena, umakne se sodni dvor v posvetovalnico sodbo delat. Obtoženca, ako je bil pod zaporom, odvedejo za ta čas iz sednice.

§. 258.

Deláje sodbo naj sodišče gleda samo na to, kar je prišlo v glavni razpravi na dan. Spisi utegnejo samo toliko biti za dokazila, ako in kolikor so bili v glavni razpravi brani.

Sodišče je dolžno dokazila po njih verovnosti in dokaznosti vsako posamič kakor tudi vsa v njihovi notranji zvezi skrbno in vestno pretehtati. O vprašanji, je li katero dejanjsko reč vzeti za dokazano, razsojajo sodniki ne po postavnih dokaznih pravilih, temuč samo po svojem svobodnem prepričanju, katero so zajeli iz vestnega preudarka vseh za ali zoper kaj prinesenih dokazil.

§. 259.

Obtoženec se s sodbo sodnega dvora obtožbe oprošče:

1. kadar se pokaže, da se je kazenski postopek brez predloga postavno upravičenega obtožitelja začel ali proti njegovi volji nadaljeval;

2. ako obtožitelj po odprti glavni razpravi in predno se sodni dvor umakne sodbo delat, od obtožbe odstopi;

3. kadar sodni dvor spozná, da dejanju, za podlogo obtožbe vzetemu, postava ne preti nikake kazni, ali da obstanek dejanja nij dotrjen, ali da nij izkazano, da je obtoženec storil

pripisavano mu dejanje, ali da je kaj tacih okolnosti, katere mu kaznjivost snemljejo ali preganjanja ne dopuščajo z drugih vzrokov, ki niso pod št. 1 in 2 povedani.

§. 260.

Ako se obtoženec spozná za krivega, mora kazenska sodba izrekati:

1. katerega dela je obtoženec bil kriv spoznan, in to z izrečnim oznamenilom dejanskih okolnosti, po katerih se ravna določen kazenski stavek;
2. katero kaznjivo dejanje ustanavljajo dejanske reči, vzete za dokazane, katerih je bil obtoženec kriv spoznan;
3. v katero kazen je obtoženec obsojen; — in sicer to troje pod ničnostjo; vrhi tega je še pristaviti;
4. katera določila kazenske postave so se na-nj uporabila;
5. razsod o zahtevani odškodbi, in o pravnih troških.

§. 261.

Kadar sodni dvor meni, da dejanske reči, katere so podloga obtožbi, same na sebi ali v zvezi z okolnostmi, katere so se v glavni razpravi pokazale, ustanavljajo hudodelstvo ali pregrešek, za katerega je pristojna porota, tedaj izreče svojo nepristojnost.

Kakor ta izrek postane pravokrepen, naj obtožitelj zadnji čas v treh dnevih (§§. 27 in 46) podá svoje predloge o napravi ali obnovi vvodne preiskave, ali — ko bi je ne bilo potreba — o zaukazu glavne razprave pred poroto. V prvem slučaju je vpložiti novo obtožnico; razen tega slučaja pa je ob novi glavni razpravi prebrati prvotno obtožnico in izrek sodnega dvora, storjen po pričujočem paragrafu.

§. 262.

Ako sodni dvor sprevidi, da dejanske reči, ki so podloga obtožbi, same za se ali v zvezi z okolnostmi, ki jih je še le glavna razprava na dan spravila, ustanavljajo drugo kaznjivo dejanje, nego je v obtožnici imenovano, katero pa ne spada pred poroto, tedaj stori — poslušavši o tem stranki ter razsodivši predlog o preložitvi, ko bi ga kdo stavil, — sodbo po svojem pravnem preverjenji, niti ga veže ime, katero je v obtožnici bilo dejanju dano.

§. 263.

Ako bode obtoženec pri glavni razpravi obdolžen še drugega dejanja razen tistega, zaradi katerega je obtožen, sme sodni dvor, — če je to delo uradoma preganjati, na predlog državnega pravdnika ali človeka s tem delom poškodovanega, a v drugih slučajih edino po zahtevi tega, kdor ima pravico zasebne obtožbe, — razpravo in sodbo raztegniti tudi na to dejanje. Obtoženčeva privolitev je samo tedaj potrebna, kadar bi ga, obsojenega za to dejanje, zadela kazenska postava ostrejša od óne, katero bi bilo uporabiti na kaznjivo dejanje, omenjeno v obtožnici.

Ako v takšnem slučaju obtoženec ne privoli v to, da bi bil takoj odsojen, ali če se to ne more zgoditi, ker je potreba skrbnejše priprave, ali ker sodni dvor nij pristojen za odsodbo novega kaznjivega dejanja, naj sodba govori samo o predmetu obtožbe, obtožitelju pak, — če zahteva — pridržati je samostalno preganjanje zaradi novega dejanja; razen tega slučaja ne bode več nikacega preganjanja zaradi poslednjič omenjenega dejanja.

Po okolnostih sme sodni dvor, ako ne odsodi takoj o novem delu, tudi glavno razpravo ustaviti ter razsodbo o vseh obtožencu pripisovanih kaznivih dejanjih novi glavni razpravi pridržati.

V obeh slučajih mora obtožitelj v treh dnevih (§§. 27 in 46) podati svoje predloge o postavnem postopku.

§. 264.

Ako se proti obtožencu izreče kazenska obsodba, ne brani izvršiti jo ta okolnost, da se še pridržuje pregon za drugo kaznjivo dejanje. Samo tedaj, ko bi na poslednje dejanje bila postavljena smrtna kazen, mora se z izvršilom po §. 263 storjene sodbe počakati dotle, dokler nij razsojeno o ónem dejanji.

Ako se obtožitelj poprime pridržka v §. 263 omenjenega, sme sodni dvor narediti, da se z izvršilom sodbe pod tem pridržkom izrečene počaka dotle, dokler ne bode razsojena nova obtožba. V tem slučaju je z obema sodbama, kar se tiče pravnih lekov, tako ravnati, kakor da sta istodobno storjeni.

§. 265.

Ako se najde, da je obtoženec, zoper katerega je že izrečena kazenska obsodba, kriv drugega pred ono kazensko sodbo storjenega kaznjivega dejanja, to naj se pri odmerjanji kazni za novo najdeno kaznjivo dejanje primerno gleda na kazen, krivic s prejšnjim razsodilom prisojeno, tako da se nikdar ne sme prestopiti najvišja kazen, katera je v postavi določena dejanju, podvrženemu hujši kazni.

§. 266.

Kadar se komu prisoja globa (kazen v denarjih), določiti je ob enem zapor, kateri stopi na nje mesto, ako bi se ne mogla iztirjati.

§. 267.

Obtožiteljevi predlogi sodni dvor samo v tem vežejo, da ne more izreči, da je obtoženec kriv dejanja, na katero obtožba nij bila ni izprva namerjena ni v glavni razpravi raztegnena.

8. Oznanilo in odpravek (izdatek) sodbe.

§. 268.

Neposredstveno po tem, ko je sodni dvor storil svoj sklep, naj se obtoženec zopet privede ali pokliče, ter naj prvosednik v javni seji oznani sodbo z bistvenimi nje razlogi, čitaje tudi uporabljena postavna določila. Ob enem pouči prvosednik obtoženca o pravnih lekkih ali pomočkih, katerih se lahko poprime.

§. 269.

Ako obtoženec nij prišel k oznanilu sodbe, sme prvosednik dati ga za tega delj privedi ali pa ukazati, da mu se sodba ali po odbranem v to. sodniku ustno razodene ali pa v prepisu vroči.

§. 270.

Vsaka sodba se mora v treh dnevih od tistega dne, katerega je bila oznanjena, pismeno odpraviti (izdati) in po prvosedniku in zapisovalcu podpisati.

Sodbeni odpravek mora obsegati:

1. oznamenilo sodišča in imena pričujočih údov sodnega dvora, kakor tudi državnega pravdnika (zasebnega obtožitelja) in zasebnega udeleženca;
2. ime in priimek obtoženčev, in tudi kako drugo ime, pod katerim utegne obtoženec še znan biti, njega leta, stan, obrt ali posel, s katerim se bavi; po tem ime njegovega zagovornika;
3. dan naredbe, glavno razpravo ukazujúče, in bistveno vsebino obtožnice;
4. dan glavne razprave in izrečene sodbe;
5. končne predloge obtožiteljeve in zasebnega udeleženca;

6. razsodilo sodnega dvora o vprašanji, je li obtoženi kriv, in to v slučaju kazenske obsodbe z vsemi v §. 260 naštetimi točkami; zadnjič

7. razsodilne nagibe ali vzroke. V teh mora biti ob kratkem, vendar s polno določenostjo povedano, katere dejanjske reči je sodni dvor vzel za izkazane ali neizkazane in zakaj; kateri preudarki so ga vodili pri razsojanji pravnih vprašanj in pri zavračanju prinesenih vgovorov, in kadar ide za obsodbo, katere obtežujoče in zlajšujoče okoliščnosti je našel. Kadar ide za oprostilno sodbo, naj razsodilni vzroki zlasti razločno naznanjajo, kateri izmed razlogov, omenjenih v §. 259 so sodni dvor nagnili k temu, da je obtoženca oprostil.

Kake pomote v pisanji in računu, po tem take napake v obliki in izpustke, ki se ne tičejo točk, omenjenih v §. 260, št. 1 do 3, naj sodni dvor vsak čas popravi, poslušavši morebiti stranke. Proti odvrčilu dotičnega predloga nij pravnega leka. Skleneni popravek je pristaviti sodbi na kraji in sicer na vseh odpravkih ali izdatkih.

9. Zapisovanje.

§. 271.

O glavni razpravi je pod ničnostjo pisati zapisnik (protokolj), katerega podpišeta prvosednik in zapisovalec. Zapisnik bode obsegal imena pričujočih údov sodnega dvora, strank in njihovih zastopnikov, posvedočeval vse bistvene formalnosti postopka, navajal zlasti, kateri svedoki (priče) in zvedenci so bili zaslišani, in kateri spisi prebrani, če so se priče in zvedenci zaprisegli, ali zakaj se je zaprisežba opustila; poslednjič bode omenjal vse predloge pravnih strank in dotična razsodila prvosednikova ali sodnega dvora. Strankam je prosto zahtevati v obrambo svojih pravic, da se posamezne točke po zapisniku ustanové.

Prvosodnik naj ondi, kjer veljá besede na gotovo postaviti, — ako katera stranka želi — takoj posamezna mesta prebrati dá.

Obtoženčevi odgovori in izustila prič ali zvedenih mož omenjajo se samo tedaj, ako se v čem ločijo od povedeb hranjenih v spisih ali jih kako spreminjajo ali jim kaj pristavljajo ali kadar se katera priča ali kak zvedenec v javni seji prvikrat zaslišuje.

Ako se prvosedniku ali sodnemu dvoru vzvidi primerno, lahko naredí, da se vsa izustila in govori po stenografu zapišejo; ako katera stranka o pravem času to zahteva in troške naprej založí, naj se to vselej ukaže. Ali stenografske zapiske je v osem in štiridesetih urah prevesti na navadno pisavo, pred prvosednika ali sodnika, kateremu on to naročí, položiti v pregled ter pridejati zapisniku.

V drugem je strankam prosto, v sklenen zapisnik in njegove priloge pogledati in prepisati si jih.

§. 272.

O posvetovanji in glasovanji v teku in na konci glavne razprave je pisati poseben zapisnik v tistih slučajih, kjer je sodišče odstopilo v posvetovalnico sklep delat.

10. Prelog glavne razprave.

§. 273.

Z glavno razpravo, ko je enkrat začeta, sme se samo toliko prejenjati, kolikor se prvosedniku zdí potrebno, da se osebe v njej vdeležene, kar treba, odpočijejo ali kaka dokazíla neutegoma v sednico pripravijo; ako se sodnemu dvoru vzvidi, lahko se v silnih slučajih tudi o nedelji ali prazniku nadaljuje.

§. 274.

Ako zagovornika nij k glavni razpravi, če tudi je bil prav povabljen, ali če je odšel, predno se je končala, ali kadar se primeri, o čemer govori §. 236, v odstavku 2, ter sploh nij moči postaviti zagovornika ali vsaj tako ne, da bi to ne kratilo obtožencu zagovora, tedaj je razpravo preložiti. Troške postavljanja drugega zastopnika in preložitve nosi tega krivi zagovornik.

§. 275.

Ako obtoženec med razpravo tako zbolí, da ne more dalje pri njej pričujoč biti, in če sam ne privoli, da bi se razprava brez njega nadaljevala in njegovo v vodni preiskavi odano izrecilo bralo, to je razpravo preložiti.

§. 276.

Ako se sodišču vzvidi, sme prelog glavne razprave ukreniti tudi tedaj, kadar sodni dvor s kakoršnega koli vzroka najde popred še nove pozvedbe ali preiskovalna dela ukazati ali pa narediti, da se pridobodo nova dokazila, ali kadar se zaradi vnanjih zadržkov pokaže potrebno ali koristno, razpravo za nekaj časa odložiti.

11. Vmesni prigodki.**§. 277.**

Ako se iz glavne razprave pokaže ter je verjetno, da je kaka priča vedoma krivo govorila, sme prvosednik dati zapisnik narediti o nje izustilu, in po prebranji in potrjenji položiti pred pričo, da ga podpiše; lahko tudi dá pričo zapreti in pred preiskovalnega sodnika privedi.

§. 278.

Ako se med glavno razpravo v sednici stori kako kaznjivo dejanje, ter storitelja zatekó na samem delu, tedaj sme zbrano sodišče, prenehavši z glavno razpravo ali konci nje, na predlog v to upravičenega obtožitelja in po zasliševanju obdolženca in prič, kar bi jih bilo, stvar takoj odsoditi. Pravni leki proti taki sodbi nimajo odložne moči.

Ako se ne dá stvar precej odsoditi, ali če je v dejanji pred poroto spadajoče hudo delstvo ali tak pregrešek, to prvosednik dá storitelja privedi pred preiskovalnega sodnika.

O takem prigodku je narediti poseben zapisnik.

§. 279.

Ako je obtoženec med glavno razpravo storil kako kaznjivo dejanje, ima zanj polno veljavo, kar določuje §. 263.

II. Pravni leki (pomočki) proti sodbi.**§. 280.**

Proti sodbam sodnih dvorov prve stopinje dopuščata se samo pravna leka pritožbe o ničnosti in vzklica. Prva ide na vrhovni sodni dvor kot kasacijski dvor, vzklic pa na sodni dvor druge stopinje.

§. 281.

Pritožba o ničnosti se more zoper oprostilno sodbo samo obtožencu v škodo, a zoper obsodilno sodbo more mu se tako na korist kakor v škodo sprožiti, ali vsegdar edino s katerega tu sledečih vzrokov ničnosti:

1. če sodni dvor nij bil prav posestavljen; če niso bili vsi sodniki pričujoči pri celi razpravi, ali če se je rzsodbe udeležil izločen sodnik (§§. 67 in 68); razen če je pritožnik za okolnost, katera je vzrok ničnosti, vedel že pred ali med glavno razpravo ter je nij očital brž o začetku glavne razprave, ali takoj po tem, ko mu je na znanje prišla;

2. ako je proti pritožnikovemu uporu spis o takem delu vvodnega pozvedovanja ali vvodne preiskave, ki je po postavi ničev, bil pri glavni razpravi bran;

3. če se je pri glavni razpravi prelomila ali zanemarila zapoved, katero izpolnjevati postava izrekoma pod ničnostjo veleva (§§. 120, 151, 152, 170, 221, 228, 244, 247, 250, 260, 271 in 427);

4. če se med glavno razpravo o katerem pritožnikovem predlogu nij razsodilo, ali če so se z vmesnim razsodilom, storjenim proti njegovemu predlogu ali uporu v nemar pustile ali napačno obrnile postave ali pravdna načela, katerih držati se veleva bistvo postopka, kakoršen zagotavlja i kazenskosodni pregon i zagovor;

5. če je izrek sodnega dvora o določujočih dejanskih rečéh (§. 270, št. 6 in 7) nejasen, nepopoln ali sam sebi nasproten; če za ta izrek niso navedeni nikakoršni razlogi ali če se to, kar razsodilni vzroki govoré o vsebini pisem, hranjenih v spisih, ali o sodnih izustilih, znatno loči od samih pisem ali zaslíševalnih in sejnih zapisnikov;

6. če je sodni dvor po krivem izrekel svojo nepristojnost (§. 261);

7. če storjena končna sodba obtožbe nij rešila, ali

8. če jo je prestopila proti temu, kar pišejo §§. 262, 263 in 267;

9. če se je katera postava prelomila ali napačno uporabila s storjenim izrekom o vprašanji:

a) je li dejanje, katerega se dolží obtoženec, hudodelstvo, pregrešek ali drugo tako kaznjivo dejanje, za katero so sodišča pristojna,

b) so li vmes take okoliščnosti, ki jemljó dejanju kaznivost ali ne dopuščajo preganjati ga, zadnjič

c) manjka li obtožbe po postavi potrebne;

10. če se je dejanje, katerega se tiče razsodba, po krivem razlaganji postave délo pod kazensko postavo, katera se na-nj obračati ne more;

11. če je sodni dvor, odmerjaje obtožencu kazen, prestopil svojo kaznilno oblast ali meje postavnega kazenskega stavka, kakoršen bi imel biti po obtežujočih ali zlajšujočih okoliščinah, v postavi z imenom naštetih, ali če je prestopil svojo pravico, ki jo ima gledé na izpreminjanje ali zmanjševanje kazni, ali če je prelomil ali napačno uporabil, kar določujeta §. 293, odstavek 3, in §. 359, odstavek 4.

Ničnostnih vzrokov omenjenih pod 2, 3 in 4 nij se moči poprijemati obtožencu na korist, kadar se dá brez dvombe spoznati, da pogrešek v obliki nij mogel imeti do razsodbe obtožencu škodljivega vpliva. Obtožencu na škodo se jih je moči samo tedaj poprijeti, kadar se dá spoznati, da je pogrešek v obliki lahko imel obtožbi škodljiv vpliv na razsodbo in če je vrhi tega obtožitelj temu pogrešku upiraje se zahteval razsodbe sodnega dvora, ter si je takoj, ko mu se je to razsodilo odreklo ali oznanilo, pridržal pritožbo zaradi ničnosti.

§. 282.

Obtožencu v prid se sme poprijeti pritožbe o ničnosti on sam in tako tudi njegov zakonski družé, kdo njegovih sorodnikov v navgorni in nizdoljni vrsti, njegov varuh in pa državni pravdnik, a proti njegovi volji se je smejo samo, ako je nedoleten, roditelji in varuh. Kolikor ide za preudarek navedenih ničnostnih vzrokov, naj se pritožba o ničnosti, katero je kdo drug obtožencu v korist pognal, čísla tako, kakor da jo je on sam vpoložil.

Obtožencu na kvar sme samo državni pravdnik ali zasebni obtožitelj poprijeti se pritožbe o ničnosti.

§. 283.

Vzklicavati se je moči edino proti izreku o kazni, kjer ne ide za ničnostni vzrok, omenjen v §. 281, št. 11, in proti izreku o zasebnopravnih zahtevkih. Zaradi izreka o kazni smejo se vzklica poprijeti vsi tisti, katerim gre pravica, pritožiti se zaradi ničnosti, in to obtožencu v škodo samo takrat, kadar mu je kazen bila preizredno zmanjšana ali če mu je bila premenjena; a obtožencu v prid samo tedaj, kadar se sodni dvor nij že tako poslužil te dane mu pravice.

Proti temu, kar se je razsodilo o zasebnopravnih zahtevkih, smejo se vzklicavati samo obtoženec in njegovi postavni zastopniki ter dediči.

1. Postopanje pri pritožbah o ničnosti.

§. 284.

Pritožbo o ničnosti je treba zglasti pri sodnem dvoru prve stopinje v treh dneh po tem, ko je sodba oznanjena. Če obtoženca nij bilo pri oznanjanju sodbe (§. 234), zglasti jo je v treh dneh po tem, ko mu se je na znanje dala (§. 269).

Obtoženčevim svojcem, omenjenim v §. 282, teče rok za zglastev pritožbe o ničnosti od tistega dneva, od katerega se obtožencu začena.

Zglasitev pritožbe o ničnosti ima odložno moč. Ali izpuščenje s sodbo oproščenega obtoženca iz zaporu se odlaga edino zaradi ničnostne pritožbe državnega pravdnika in to samo tedaj, če je pritožba bila precej pri oznanitvi sodbe zglašena.

§. 285.

Pritožnik ima pravico, najpozneje v osmih dneh po vročitvi sodbe, vpoložiti pri sodišči izvod svojih pritožbenih vzrokov ali razlogov. On mora ali v tem pismu ali pri zglastitvi svoje pritožbe ničnostne vzroke posamič in določno označiti; sicer naj mu se kasacijski dvor ne ozira na pritožbo. Ako je pritožilni spis v postavnem roku vpoložil, priobčiti ga je njegovemu nasprotniku s pristavkom, da v osmih dneh lahko svoj protiizvod vpoloži.

Ko se ta nasprotni izvod podá ali ko preteče za-nj določeni rok, poslati je vse spise kasacijskemu dvoru, kateri o tem razsoja.

§. 286.

Kasacijski dvor naj se najpoprej posvetuje v nejavni seji o ničnostni pritožbi, poslušavši glavnega prokuratorja. Če je pritožba prepozno zglašena ali če ničnostni vzroki niso posamič in določno označeni, ali če so že odstranjeni s prejšnjim razsodilom kasacijskega dvora, izdanim v isti stvari, ali če se pritožba ne opira na katerega v §. 281 naštetih ničnostnih vzrokov ali če ne izhaja od človeka v to upravičenega, tedaj naj se precej zavrne. Isto se zgodi, kadar gre edino za pritožbo o ničnosti oprto na §. 281, števil. 5, ter kasacijski dvor najde, da nima podstave. Razen teh slučajev je ali takoj ali po tem, ko se dobodo dejanska pojasnila o očitnem pogrešku v obliki (§. 281, števil. 1—4), — ako bi se potrebna videla, — postaviti ročišče (sodbeni dan) v javno razpravo stvari ter obtoženca in zasebnega obtožitelja, ako bi se kateri udeleževal, tako pozvati, da dobíta poziv najmanj osem dni pred ročiščem. Pri tem jima je razodeti, da se, ako ne bi prišla, nju pritožbe in izvodi preberó in po njih razsodba storí.

Ako je obtoženec v zaporu, naznani mu se ročišče s tem pristavkom, da sme samo zagovornika poslati.

Ako je že po imenu napovedal zagovornika ali pa prosil, da bi mu se kateri postavil, naj se poziv samo na zagovornika odpravi.

§. 287.

Razprava stvari pred kasacijskim dvorom na postavljenem ročišči je javna po propisih §§. 228—231.

Najpopred razloži ud kasacijskega dvora, katerega določi prezident tega sodišča, kot poročevalec dozdanji tek kazenskega postopka, ter označi ničnostne vzroke, katere je pritožnik postavil, in prepirne točke odtod izhajajoče, ne izrekši mnenja, kako bi bilo stvar razsoditi.

Na to dobode pritožnik besedo, da svojo pritožbo z vzroki dotrdi, a za njim njegov nasprotnik, da mu odgovori. Obtožencu ali njegovemu zagovorniku gre vsakakor pravica zadnje besede. Ako ena stranka nij prišla, prebere se nje pritožilni spis ali protiizvod. Po tem odstopi sodni dvor v svojo posvetovalnico.

§. 288.

Najde li kasacijski dvor, da pritožba o ničnosti nima podstave, naj jo zavrže, in če je očitno bila z objesti ali samo za to vpložena, da bi se stvar zavlekla, sme pritožniku ali po okolnostih njegovemu zastopniku prisoditi od desetih do sto goldinarjev globe.

Ako je pritožba o ničnosti utrjena, to je sodbo, kolikor se izpodbija ter jo zadeva ničnosti vzrok, ovreči in po različnosti ničnostnih vzrokov, držéč se naslednjih propisov, razsoditi in dalje postopati:

1. Kadar je kateri v §. 281 pod št. 1—5 navedenih ničnostnih vzrokov, naredí kasacijski dvor novo glavno razpravo ter odkaže stvar, kakor mu se vzvidi, ali tistemu ali drugemu kateremu sodnemu dvoru prve stopinje.

2. Ako je sodni dvor bil po krivem izrekel svojo nepristojnost ali če obtožbe nij rešil (§. 281, št. 6 in 7), naročí mu kasacijski dvor prevzeti razpravo in soditev, katera naj v poslednjem slučaju veljá edino nerešenim točkam obtožbe.

3. V vseh drugih slučajih razsodi kasacijski dvor o sami stvari, jemljóč za podlogo svoji razsodbi tiste dejanske reči, katere je sodni dvor prve stopinje, ne prestopivši obtožbe (§. 281, št. 8), ustanovil. Ako pa kasacijski dvor vidi, da v sodbi in razsodilnih vzrokih niso ustanovljene tiste dejanske reči, katere bi, postavo prav uporabljaše, bilo razsodilo vzeti v podlogo, tedaj odkaže stvar v novo razpravo in razsodbo tistemu ali kateremu drugemu sodnemu dvoru prve stopinje, a kadar slučaj tako nanese, tudi pristojnemu okrajnemu sodišču.

§. 289.

Ako je pritožba o ničnosti bila namerjena samo proti posameznim v sodbi obseženim naredbam, ter se kasacijskemu dvoru pozdí, da se one dadó odločiti od vsebine cele sodbe, prosto mu je tudi izpodbijano sodbo samó po nekih delih ovreči. Isto biva, kadar ima izpodbijana sodba več kaznivih dejanj za podlogo ter pritožba o ničnosti meri samo na postopek ali odsodbo o nekaterih izmed njih, pa se ob enem vidi, da je mogoče postopek, — kolikor bi trebalo, — deloma ponavljati ali tudi ne ponovivši ga nov razsod o tem posameznem kaznivem dejanji izreči.

§. 290.

Kasacijski dvor naj preudarja samo tiste ničnostne vzroke, na katere se pritožnik izrečno opira ali vsaj očitno na-nje kaže. Ako se pa o priliki pritožbe zaradi ničnosti, — naj jo

požene kdor si bodi — prepriča o tem, da se je kazenska postava obtožencu v škodo napačno uporabila (§. 281, št. 9—11), ali da isti vzroki, na katere se opira njegova naredba obtožencu v prid, govoré tudi za soobtoženca, kateri se nij poprijel pritožbe o ničnosti, naj iz službene dolžnosti dela tako, kakor da se je dotičnik tega ničnostnega vzroka poprijel.

Ako je pritožba zaradi ničnosti vpložena zgolj na korist obtožencu, to kasacijski dvor obtožencu ne more prisoditi hujše kazni, nego je bila v izpodbijani sodbi izrečena.

§. 291.

Sodbo kasacijskega dvora je po tem, ko se je v sodilnico povrnil, z razsodilnimi nagibi vred ustno oznaniti; ako obtoženca nij bilo pri razpravi kasacijskega dvora, to mu je brez odloga uradno poverjen prepis sodbe po sodnem dvoru prve stopinje vročiti. Kar se tiče izdatka sodbe in pisanja zapisnikov pri razpravah kasacijskega dvora, bode se držati propisov obseženih v §§. 260, 268 do 271.

§. 292.

Razprava o ničnostni pritožbi vploženi v bran postave se ravna sploh po propisih danih v §§. 287—291, vendar s to razliko, da se je obtoženec ne deléži ter da kasacijski dvor o njej v zboru enajsterih sodnikov razsoja. Ako kasacijski dvor najde, da pritožba postavi v bran pognana ima podstavo, naj razsodi, da se je v kazenski stvari, za katero gre, z izpodbijanim sklepom ali ravnanjem, z opravljenim postopkom ali z izdano sodbo postava prelomila (uvredila). Ta izrek praviloma nima moči do obtoženca. Ali če je obtoženec s tako ničévo sodbo bil obsojen v kako kazn, prosto je kasacijskemu dvoru, kakor mu se vzvidi, ali obtoženca obtožbe oprostiti, ali uporabiti na-nj lajši kazenski stavek ali po okolnostih ukazati obnovo proti njemu zvršenega postopka.

§. 293.

Sodišče, pred katero se stvar po §§. 288 in 292 v novo razpravo odkaže, naj ji za podlogo vzame prvotno obtožbo, ako nij kasacijski dvor drugače ukazal.

Veže ga v tem pravno mneuje, katerega se je kasacijski dvor držal v svoji razsodbi.

Določilo §. 290, v odstavku 2, merodavno je tudi za sodbo, katera se izreče na podlogi nove glavne razprave.

Proti tej poslednji sodbi moči se je poprijeti ničnostne pritožbe z vseh v §. 281 omenjenih vzrokov, kolikor niso že odstranjeni z razsodilom kasacijskega dvora, storjenim v isti stvari.

2. Postopanje pri vzklicih (apelacijah).

§. 294.

Vzklic je v roku, postavljenem v §. 284, pri sodnem dvoru prve stopinje zgglasiti. Odložno moč ima samo tedaj, kadar je namerjen zoper vrsto prisojene kazni, ali če obtoženec, kadar veljá vzklic meri prisojene kazni, ne izreče sam, da ga je volja med tem kazn nastopiti.

Pritožnik naj vzklicni izvod v osmih dnevih po zgglasitvi vploží.

Ko je izvod vpložen ali ko je iztekla za to določeni rok, položiti je vse spise pred sodni dvor druge stopinje, kateri o vzklici razsodi v nejavni seji, poslušávši višjega državnega pravdnika.

§. 295.

Sodni dvor druge stopinje naj razsoja edino o točkah, na katere je namerjen vzklic, ter jemlje za podlogo razsodbi izrek sodišča o krivnji obtoženega in o kazenski postavi, katero je uporabiti. Kadar v prid enemu ali več sokrivcem kazen zniža s taci vzrokov, kateri v korist idejo tudi drugim sokrivcem, naj uradoma tako postopa, kakor da so se tudi ti vzklicali.

Ako je vzklic podan zgolj na korist obtožencu, to mu sodni dvor druge stopinje ne more prisoditi ostrejšje kazni, nego je bila v prvi sodbi izrečena.

Proti njegovemu razsodilu nij pravnega leka.

§. 296.

Ako je razen vzklica pognana tudi pritožba o ničnosti bodi z ene ali z druge strani, to je pri polaganji spisov pred kasacijski dvor pridejati tudi tiste spise, kateri se tičejo vzklica. V tem slučaju razsoja kasacijski dvor po rešitvi ničnostne pritožbe ali ob enem tudi o vzklicu, in to vselej v nejavni seji, poslušavši glavnega prokuratorja.

Poglavje XIX.

O porotah.

I. O poroti sploh.

§. 297.

V mestu vsakega sodnega dvora prve stopinje bivajo vsake tri mesece redne porotne seje, in sicer pri sodiščih stoječih pod istim sodnim dvorom druge stopinje po tisti vrsti, katero le-ta določi. Na Dunaji bivajo redne porotne seje vsak mesec, po drugih mestih, za katera se prezidentu sodnega dvora druge stopinje vzvidi potreba tako zaukazati, vsaka dva meseca.

Kadar je po številu ali važnosti podanih obtožeb potrebno, sme narediti tudi, da bode preizredna porotna seja.

Sodni dvor druge stopinje sme s posebno tehtnih razlogov ukreniti, da se porotna seja napravi v drugem kraju in ne ondi, kjer ima sodni dvor prve stopinje svoj sedež.

§. 298.

Redna porotna seja se ne sme prej skleniti, dokler niso razsojene vse tiste kazenske stvari, pri katerih je bilo o začetku seje detje pod obtožbo pravokrepno. Stvari, pri katerih o začetku porotne seje tega še nij bilo, smejo se v tisti seji z odobrenjem prvosednika porotnega sodnega dvora samo tedaj v glavno razpravo vzeti, kadar obtožitelj ali obtoženec tako predlaga in nasprotnik v to privoli.

Ali obtoženec je v obeh slučajih dolžan izrečno odpovedati se vgovora zoper detje pod obtožbo, do katerega ima pravico, pritožbe zaradi ničnosti proti razsodilu zavračujočemu ta vgovor in roka v §. 221 dopuščenega.

§. 299.

Kadar ima obtožitelj ali obtoženec važnih vzrokov, predlagati, da katera stvar ne pride pred prvo prihodno porotno sejo, to razsodi porotni sodni dvor, ali če bi ta še ne bil zbran, zbornica svetovalstvena (§. 225), je li tej zahtevi ugoditi.

Proti temu razsodilu nij pravnega leka.

§. 300.

Vsaka porota sestoji iz sodnega dvora in dvanajst porotnikov (porotniške klopi).

§. 301.

Porotni sodni dvor sestoji iz treh sodnikov, katerih eden je prvosednik, in iz zapisovalca. Za prvosednika imenuje prezident sodnega dvora druge stopinje praviloma prezidenta tistega sodnega dvora prve stopinje, pri katerem ima biti porota; sme pa vendar v ta urad pozvati tudi kacega uda tega sodnega dvora ali pa sodnega dvora druge stopinje. Vsakakor naj tudi enega uda iz sodnega dvora prve stopinje določi za prvosednikovega namestnika. Ta imenovanja je praviloma zvršiti šest tednov pred začetkom porotne seje, a pri preizrednih sejah vsaj štirinajst dni, predno se začne, ter s pristavkom dne in ure, kdaj se začne seja, po javnih listih in po oznanilu na sodnem poslopji nabitem razglasiti.

Druge ude porotnega sodnega dvora in dva namestna sodnika imenuje načelnik sodnega dvora prve stopinje izmed udov tega sodišča ali izmed okrajnih sodnikov, predno se začne porotna seja.

§. 302.

Za vsako porotno sejo se pokliče šest in trideset porotnikov in devet namestnih porotnikov, izmed katerih izhaja tistih v sestavo porotniške klopi za vsako posamezno razpravo določenih dvanajst porotnikov.

Kako se narejajo imeniki porotnikov, to določuje posebna postava.

§. 303.

Sodni dvor prve stopinje mora pod ničnostjo imena k poroti poklicanih udov sodnega dvora ter spisek glavnih in namestnih porotnikov priobčiti vsakemu obtožencu najpozneje tretji dan pred tistim dnem, katerega se začne glavna razprava.

II. Sestavljanje porotniške klopi.**§. 304.**

Pred samim začetkom glavne razprave sestavi se za vsak kazensk slučaj posebej porotniška klop v ne javni seji porotnega sodnega dvora in vpričo obtožitelja, zasebnega udeleženca, obtoženca in njegovega zagovornika ter pozvanih porotnikov. To se začne s tem, da zapisovalec šest in trideset glavnih porotnikov po imenu zakliče.

§. 305.

Če je prišlo manj nego trideset glavnih porotnikov, nadomestiti je, kar jih manjka, izmed devetih namestnih porotnikov po vrsti, kakor določi žreb (loz).

§. 306.

Brž ko je število vsaj tridesetih porotnikov polno, povpraša prvosednik pod ničnostjo obtožitelja, zasebnega udeleženca, obtoženca in porotnike, je li pri katerem porotniku kak zadržek, ki bi mu branil deležiti se te razprave. Taki zadržki so :

1. Ako je med porotnikom in strankami ali njih zastopniki tak razmer, kateri bi po §. 67 sodnika izločal od zvrševanja sodniškega urada;

2. če mu se je po oprostitvi ali obsodbi obtoženca koristi nadéjati ali škode bati;

3. če je bil v tej reči za sodno pričo, če je bil ovadnik, obtožitelj, zagovornik ali zasebnega udeleženca zastopnik, ali če je bil ali ima biti zaslišan za pričo ali zvedenca;

4. če je kakor porotnik deležen bil glavne razprave o isti kazenski reči, katera zdaj vnovič prihaja na glavno razpravo (§§. 332, 348, 350, odstavek 2).

O povedanih zadržkih razsoja sodni dvor; ako bi bilo potreba število porotnikov dopolniti, naj se to zgodi, kakor določuje prejšnji paragraf.

§. 307.

Sestavljanje porotniške klopi sme se pod ničnostjo samo tedaj začeti, kadar je pričujočih najmanj štiri in dvajset takih porotnikov, kateri niso bili po poprejšnjem paragrafu izločeni. Samo kadar vsi tisti, kateri imajo pravico porotnike odmetavati, izrečno privolijo, sme se porotniška klop sestavljati tudi če je manj porotnikov pričujočih.

§. 308.

Od števila porotnikov, kolikor presega dvanajsterico, sme obtožitelj eno, a obtoženec, drugo polovico odvreči. Če je število porotnikov liho (neravno), gre obtožencu pravica enega več odvreči. Kadar je več obtožiteljev ali več obtožencev, to skupno izvršujejo on odmetno pravico obtožitelju gredočo, ti odmetno pravico obtožencu dodeljeno. Če se ne zedinijo v tem, kako bi jo skupno izvrševali, to določuje žreb, po kateri vrsti naj vsakrat rabijo odmetno pravico. Če eden izmed soupravičencev koga odvrže, velja to in se šteje po tem za vse.

§. 309.

Imena porotnikov se denejo v žrebovnicu. Prvosednik dá na znanje, koliko odmetov pristoji vsacemu deležniku, ter ustanovi, — ako bi potrebno bilo, — kako naj se izvršuje odmetna pravica. Na to poteguje imena, vsako za se, iz žrebovnice in jih prebira.

Ko se je potegnilo in prebralo vsako posamezno ime, naj vsak, kdor ima odmetno pravico, — dokler ta pravica nij pošla, — in sicer obtožitelj prvi izreče, če porotnika vzame za dobrega ali ga odvrže. Ako nij izrecila, predno se drugo ime iz posode potegne, velja to, da je porotnik sprejet. Zakaj se kateri sprejema ali odmetuje, ne sme se povedati.

Brž ko je potegneno dvanajst ne odvrženih porotnikov, ali kadar je v žrebovnici še samo toliko imen, kolikor jih je potreba, da se število porotnikov do dvanajst dopolni, sestavljena je porotniška klop, pred katero bodi glavna razprava.

§. 310.

Če se naprej vidi, da bode glavna razprava dalj časa trpela, sme prvosednik narediti, da se eden ali dva namestnika dodasta in da se jih toraj namesto dvanajst porotnikov trinajst ali štirinajst izžreba. Oni prvi v dvanajsterici so glavni, drugi pa namestni porotniki. Število dopuščenih odmetov se v tem slučaju primeroma zmanjša. Namestni porotniki morajo pri celi razpravi neprestano pričujoči biti, in kadar bi ta ali oni glavnih porotnikov zadržan bil, da ne bi mogel ostati pri vsej razpravi dotle, dokler porotniki svojega izreka ne storé, stopijo na njihovo mesto po vrsti, kakor so jim bila imena potegnena.

III. Glavna razprava pred poroto.

§. 311.

Glavna razprava pred poroto se ravna, kjer to poglavje drugače ne vелеva, po zapovedih obseženih v XVIII. poglavji. Vse, kar je ukazano za sodni dvor in prvosednika, velja tudi o porotnem sodnem dvoru in njega prvosedniku.

Prvosednik porotnega sodnega dvora ima zlasti dolžnost, porotnike o tem, kako naj izvršujejo to svojo službo, kolikor je treba, poučiti, stvar, o kateri se bodo posvetovali, razložiti jim, in če je potrebno, opomniti jih njihovih dolžnosti.

1. Začetek glavne razprave in zaprisežba porotnikov.

§. 312.

Brž kakor je porotniška klop sestavljena in ko so se porotniki posedli po vrsti, kakor so jim bila imena iz žrebovnice vzdignena, začne se glavna razprava s tem, da zapisovalec stvar okliče. Prvosednik postavi obtožencu splošna vprašanja, kakor piše §. 240, ter ga opominja, kakor je zapovedano v istem paragrafu.

§. 313.

Po tem zapriseže prvosednik, pod ničnostjo, porotnike. V ta namen nagovori prvosednik porotnike, kateri vsfanejo, tako le:

„Vi prisežete in obljubite pred Bogom, da boste dokaze, ki se prinesó zoper obtoženca in za-nj, z najvestnejšo paznostjo preudarjali, da ne boste nič z misli puščali, kar bi obtožencu bilo v korist ali škodo, da se boste zvesto držali postave, kateri ste dolžni dati veljavo, da se o reči, katera se obravnava, pred svojim izrekom ne boste z nikomer drugim menili razen s svojimi soporotniki, da ne boste poslušali, kar bi vam utegnulo svetovati prijateljstvo ali sovraštvo, strah, ali škodoželjnost, marveč da boste nepristransko in stanovitno, kakor pošteno in svobodno možje, samo po dokazilih, ki se prinesó za obtoženca in zoper njega, in po svojem, na-nje oprtem prepričanju sodili tako, kakor morete odgovor dajati pred Bogom in pred svojo vestjo“.

Na to prvosednik pokliče vsakega porotnika posamič po imenu in porotnik odgovori: „Prisegam, tako mi Bog pomagaj!“ Katere vere je porotnik, to ne dela v tem nikacega razločka. Samo taki, katerim vera prisego prepoveduje, zavezujejo se podavši roko.

2. Dokazovanje.

§. 314.

Ko so porotniki v prisego vzeti, dá prvosednik po zapisovalci priče in zvedence zaklicati.

V tem in kar se tiče njih začasnega odhoda iz sodilnice in ravnanja z nepokornimi pričami in zvedenci, je izpolnjevati, kar pišejo §§. 241—243.

Na to dá prvosednik pod ničnostjo prebrati obtožnico, in ako je kako razsodilo, da naj katera točka od obtožbe odpade, tudi to razsodilo.

§. 315.

Prvosednik na to zasliši obtoženca in vodi prinašanje dokazil, držéč se tega, kar veljavajo §§. 245—254. V §. 249 omenjeno pravico, staviti vprašanja, imajo tudi porotniki z namestnimi porotniki vred. Oni smejo tudi predlagati, da se sprejme še kak dokaz v pojasnitev važnih reči.

Sodnemu dvoru je prihranjeno, te predloge preudariti.

3. O vprašanjih porotnikom stavljenih.

§. 316.

Po dokončanem dokazovanji ustanovi prvosednik, pomenivši se poprej s sodnim dvorom, vprašanja, katera se postavijo porotnikom. Ta vprašanja je, po tem ko jih je podpisal prvosednik, pod ničnostjo prebrati in tako obtožitelju kakor tudi zagovorniku, če se zahteva,

pismeno podati. Stranke imajo pravico, predlagati, da se ta vprašanja kako predrugačijo in da se jim pristavijo katera druga vprašanja, o čemer sodni dvor takoj razsodi. Predrugačena vprašanja je vnovič prebrati.

§. 317.

Nij staviti porotnikom vprašanj, kadar sodni dvor poslušavši stranke spozná, da je obtoženca oprostiti, ker se je primeril kateri v §. 259, št. 1 in 2, omenjenih slučajev, ali ker je dejanju, katerega se dolží obtoženec, po zastarelosti ali pomilostitvi kaznjivost odvzeta ali ker razlogi pravnega prava branijo preganjati ga.

§. 318.

Poglavitno vprašanje meri v to: Je li obtoženec kriv, da je storil dejanje, na katero se obtožba stavi? V vprašanje naj se vzamejo vsi postavni znaki kaznjivega dejanja, ter naj se posebne okolnosti dela, kar se tiče kraja, časa, stvari i. t. d., na toliko pristavijo, kolikor je potrebno k razločnemu označenju dela ali za razsodbo o zahtevani odškodbi.

§. 319.

Če se je trdilo, da je tak stan bil ali da je nastopila taka dejanjska reč, ki bi odnikala ali odjemala vso kaznjivost, naj se postavi tej trditvi primerno vprašanje, ako ne gre za kateri v §. 317 omenjenih slučajev.

§. 320.

Ako so se trdile dejanjske reči, vsled katerih, — ako bi bile resnične — bil bi tisti, ki je dovršenega hudodelstva ali pregreška obtožen, kriv samo poskusa, ali bi bilo ónega, ki je tožen za storitelja, šteti samo za sokrivca ali deležnika, ali po katerih bi bilo dejanje, katerega je obtoženec okrivljen, devati pod drugo kazensko postavo, katera nij ostrejša od postave v obtožnici navedene, to je porotnikom postaviti temu primerna vprašanja.

Tako vprašanje pa, po katerem bi se dejanje obtožencu pripisovano devalo v vrsto huje kaznovanih dejanj, sme se postaviti samo tedaj, ako obtoženec privoli. Ako on to privolitev odreče, ali če se sicer sodnemu dvoru pozdí za korenitejšo pripravo razprave potrebno, sme obtožitelju na njegov predlog, katerega naj pa postavi zadnji čas pred začetkom posvetovanja porotnikov, pregon za dotično delo pridržati (§. 263, odst. 4, §. 264).

§. 321.

Ako se obtoženec pri glavni razpravi obdolží še drugega dela, za katero nij bil obtožen, smejo se staviti tudi na to mereča vprašanja.

A tedaj nij staviti tacih vprašanj, kadar se pokaže potreba boljše priprave za obtožbo ali zagovor, ali kadar bi obtoženec, če se vprašanju pritrdi, zapal kazenski postavi, ostrejši od postave v obtožbi navedene, ter on ne privoljuje v to, da bi se takoj razsodilo.

Toda v obojem slučaju je obtožitelju na njegov predlog pridržati pregon zaradi dotičnih dejanjskih reči (§§. 263 in 264).

§. 322.

O obtežujočih in zlajšujočih okoliščinah stavi se porotnikom samo tedaj kaka vprašanja, ako bi taka okolnost po postavi izpreminjala kazni stavek ali pa vrsto.

§. 323.

Vprašanja, ki se dadó porotnikom, staviti je tako, da se na-nje lahko odgovori: „Da!“ ali „Ne!“

Katere dejanske reči je povzeti v eno vprašanje ali razstaviti na posebna vprašanja, in po kateri vrsti naj ide vprašanje za vprašanjem, to bode v vsakem slučaju posebej preudariti.

Vprašanja, katera se stavijo samo za ta slučaj, ako bi se na kako drugo vprašanje odgovorilo: Dà! (dodatna vprašanja), ali za slučaj, ko bi se odgovorilo: Ne! (eventualna, od nekega slučaja zavisna vprašanja) naj se izrečno označijo za taka. Ako se je na kako vprašanje odgovorilo: Dà! sme se zahtevati, da se stavijo dodatna vprašanja v ta namen, da se postavno znamenje, sprejeto v vprašanje, spravi v primerno mu dejansko razmerje.

4. Govori strank in prvosednika.

§. 324.

Po branji vprašanj, po katerem več nij dopuščeno odstopiti od obtožbe, — poslušajo se obtožitelj in zasebni udeleženec, obtoženi in njegov zagovornik po redu, določenem v §. 255. Njihovi izvodi naj ostajajo samo pri tistih podatkih glavne razprave, ki bodo izreku porotnikov v podlogo. Razgovore o podatkih glavne razprave, ki so podvrženi razsodbi sodnega dvora, pridržati je poznejši dobi (§. 335).

§. 325.

Na to izreče prvosednik, da je razprava sklenena; v jedernati razložbi povzame, kar je glavna razprava bistvenega pokazala, našteje kolikor je moči ob kratkem dokaze govoreče za obtoženca in zoper njega, ne razodevši vendar svojega mnenja o stvari. Razloži porotnikom postavne znake (znamenja) kaznjivega dejanja in pomen postavnih besed ali izrazov, ki se nahajajo v vprašanjih, ter jih opomni njihovih dolžnosti sploh in pa zlasti propisov o njih posvetovanji in glasovanji. Dokler prvosednik govori, ne sme nikdo segati mu v besedo niti se sme njegov govor jemati v pretres, nasproti pa je vsaki stranki prosto zahtevati, da se prvosednikov pravni pouk, dan porotnikom, v zapisniku poočiti.

Prvosednik izroči zapisana vprašanja porotnikom, kateri odidejo takoj v posvetovalnico. Dadó se jim s seboj obtožnica, prebrano razsodilo (§. 314), dokazni predmeti, ogledni zapisniki, in drugi pravní spisi razen zasliševanjških zapisnikov, kateri niso bili v glavni razpravi brani. Ob enem zapové prvosednik, naj se obtoženec odvede iz sednice.

5. Posvetovanje in sklepanje porotnikov.

§. 326.

Porotniki si izvolijo izmed sebe prvomestnika po prosti večini glasov. Predno se posvetovanje začne, naj prvomestnik porotnikom bere ta-le pouk:

„Postava od porotnikov ne zahteva, da bi odgovor dajali, zakaj je táko njih prepričanje; ne piše jim nikakoršnih določnih pravil, kako naj se sodi, je li kaj popolnoma in dosti dokazano, ali nij. Naroča jim samo, naj vsa za obtoženca in zoper njega prinesena dokazila skrbno in vestno preudarijo in naj po tem sami sebe vprašajo, kaj jim je dejal njihov razum, ko so slišali dokaze zoper obtoženca na glavni razpravi prinesene in pa njegov govor.

„Po edinem tem, česar so se iz premišljenih teh dokazov prepričali, naj izrekó, je li obtoženec kriv ali nekriv.

„Pri tem morajo vsegdar imeti pred očmi, da jim je posvetovati se samo in edino o vprašanjih, katera so jim dana, o dejanskih rečeh, na katere je pos'avljena obtožba ali ki so z njo v dotiki. Ne oni, temuč sodniki samó so postavljeni, da izgovoré postavne nasledke,

ki zadenejo obtoženca, ako se izreče, da je kriv. Porotniki naj torej storé svoj izrek brez ozira na to, kaj bodo njegovi postavni nasledki.“

Ta pouk in pa §§. 327—330 te postave naj bodo v porotniški posvetovalnici v več primerkih nabiti.

§. 327.

Porotniki ne smejo zapustiti posvetovalne izbe, dokler niso svojega izreka storili. Dokler se oni posvetavajo, ne sme nikdo brez prvosednikovega pismenega dovoljenja stopiti v njihovo posvetovalnico; tudi jim je med tem prepovedano vsako opravilo z drugimi ljudmi. Sodišče obsodi porotnika, ki bi prestopil to prepoved, na deset do sto goldinarjev globe, druge ljudi pa, ki bi prelomili ta propis, na štiri in dvajset ur zavora.

Ako porotniki dvomijo o tem, kako bi jim bilo postopati, ali kaj katero njim zastavljeno vprašanje pomeni, ali kako jim je po besedah sestaviti odgovor, podá se na prvomestnikovo pismeno zaprosbo k porotnikom prvosednik z zapisnikarjem, potem z obtožiteljem in zagovornikom vred, ako sta v sodnem poslopij pričujoča.

Pouk, katerega jim prvosednik tu podelí, treba, če se zahteva, zapisati na zapisnik.

Ako porotniki izustijo željo, da bi se postavljena jim vprašanja predrugačila ali dopolnila, to je sejo vnovič začeti ter v njej o ti želji razpravljati in sklep storiti.

Pri glasovanji porotnikov ne sme pod ničnostjo nikdo pričujoč biti.

§. 328.

Po dokončanem posvetovanji dá prvomestnik ustno glasovati o posameznih vprašanjih po tisti vrsti, kakor jih je prvosednik zaporedoma postavil, povprašujoč vsacega porotnika posebej za njegovo izrečilo; prvomestnik oddá najzadnji svoj glas. Porotniki glasujejo na vsako vprašanje z odgovorom: „Da“ ali „ne“; dopuščeno jim je pa tudi, da kacemu vprašanju samo deloma pritrdijo ali odtrdijo.

Kadar se vprašanju le deloma pritruje, naj se ob kratkem pristavi utesnitev. Njih odgovor bode tedaj: „Da, ali ne s temi ali ónimi v vprašanji stoječimi okolnostmi.“

§. 329.

Ako se hoče pritrditi vprašanju, je li obtoženec kriv, in pa tudi vprašanjem, danim zastran obtežujočih okolnosti, takrat je potrebna večina najmanj dveh tretjin vseh glasov. V vseh drugih slučajih razločuje prosta večina glasov; kadar je enoliko glasov na obéh stranéh, obveljá mnenje, obtožencu ugodnejše. Ako je na katero poglavitno vprašanje bil obtožencu v škodo pritrdilen odgovor dan, to se smejo preglasovani porotniki zdržati glasovanja o vprašanji, za ta slučaj pridodanem; njih glasovi se tedaj doštevajo glasovom obtožencu najugodnejšim.

Prvomestnik sešteje glasove in zapiše zraven vsakega vprašanja, kakor so porotniki na-nj odgovorili, Da ali Ne, po tem utesnitev, če je katera, in pa razmerje glasov.

V zapisu porotniškega izreka, katerega naj prvomestnik podpiše, ne sme biti nič izstrganega; če se kaj prečrta, na kraji pristavi ali vmes vpiše, mora se to potrditi z izrečno opomnjo, katero prvomestnik podpiše.

6. Porotniški izrek.

§. 330.

Po dokončanem glasovanju vrnejo se porotniki v sednico in se zopet posedejo vsak na svoje mesto. Prvosednik jih nagovori, naj povedó sklep svojega posvetovanja. Na to vstane prvomestnik porotnikom in reče :

„Porotniki so po prisegi in vesti na postavljena jim vprašanja odgovorili tako :“

Na to prebere in to pod ničnostjo vpričo vseh porotnikov vprašanja, katera so jim bila zastavljena, in precej za vsakim vprašanjem pristavljeni izrek porotnikov. Po tem podá vprašajski list s svojim podpisom prvosedniku, kateri ga tudi podpiše in še zapisovalcu podpisati dá.

Kakor so porotniki zapustili posvetovalnico, ne more nihče izmed njih odstopiti od svojega poprejšnjega mnenja; novo posvetovanje jim se sme samo tedaj dopustiti, kadar gre za to, da se odstrani pomota, katera se je zgolj po nedorazumenji v porotniški izrek vrinila.

§. 331.

Ako je porotniški izrek nejasen, nepopoln ali sam sebi nasproten, mora sodni dvor o tem precej razsodbo storiti in porotnikom nazaj dati vprašanja in odgovore s tem opominom, naj odidejo v svojo posvetovalnico in po novem posvetovanji svoj izrek popravijo. V takem slučaju je sodnemu dvoru prosto, poslušavši stranke, ukreniti tiste premembe ali dopolnitve vprašanj, za katere se kaže, da bi jih želeli bilo. Prvosednik razodene porotnikom, da imajo pravico, samo izpreminjati odgovore, v katerih je bila spotika, ter odgovoriti na nova ali predrugačena vprašanja.

§. 332.

Ako se je izreklo, da je obtoženec kriv, in če sodni dvor enoglasno misli, da so se porotniki pri tem izreku v glavni reči motili, ukrene sodni dvor, da se razsodba odloží do prve prihodnje porotne seje, in stvar odkaže pred drugo poroto, a stranke ne morejo dotičnega predloga staviti. Če sodni dvor najde, da so se porotniki pri svojem izreku o obtožbi proti več ljudém postavljeni samo zastran enega obtoženca ali — če ima obtožba več členov — samo zastran enega izmed njih zmotili, naj le-ta odkaz zadene samo tega obtoženca ali ta obtožbeni člen ter ostane brez vpliva do drugih. Pri ponovljeni razpravi ne sme prvosednik biti noben sodnik niti pripustiti se noben porotnik od tistih, kateri so se udeležili prve razprave. Ako je izrek druge porote soglasen z izrekom prve, to ga mora sodni dvor vzeti za podlogo svoji sodbi.

7. Kako dalje postopati in sodba porotnega sodišča.

§. 333.

Prvosednik velí, da obtoženec zopet v sednico stopi, in dá po zapisovalci vpričo njega prebrati izrek porotnikov, ali pa razsodílo po zgornjem §. 332 storjeno.

§. 334.

Ako porotniški izrek slóve: „Nekriv“, tedaj storí porotni sodni dvor precej sodbo, da je obtoženec obtožbe oproščen, in sodbo je obtožencu neutegoma izdati.

§. 336.

Ako se je bilo izreklo, da je obtoženec kriv, dobí najpred obtožitelj besedo, da nasvetuje, katero kazensko določilo je na-nj uporabiti, in na katere obtežujoče in polajšujoče okolnosti je gledati. Za njim se poslušajo zasebni udeleženec, obtoženec in njegov zago-

vornik, in tu je držati se tega, kar piše §. 255. Govori ne smejo meriti na to, da bi izpodbijali, kar je z izrekom porotnikov potrjeno, temuč morajo ostati pri kazni, katero bi bilo uporabiti, in pri odškodbi, če je kdo išče.

§. 336.

Na to se sodni dvor, ako mu se vidi potrebno, umakne v svojo posvetovalnico. V tem slučaju odvedó obtoženca, ako se prvosedniku tako pozdí. Prvosednik vodi glasovanje po propisih §§. 19 in sl.

§. 337.

Kadar je sodni dvor te misli, da tega, kar je obtoženec po porotniškem izreku storil, ne prepoveduje pod kaznijo nobena postava, tedaj izreče sodbo, da je obtoženec obtožbe oproščen.

§. 338.

V drugih slučajih mu sodni dvor, — vestno pretehtavši obtežujoče in zlajšujoče okolnosti, — prisodi primerno kazen, in to tudi tedaj, ako bi slučaj po porotniškem izreku več ne spadal pod pristojnost porotnega sodnega dvora. Moč ima, kazen, katero bi po postavi bilo med desetimi in dvajsetimi leti ali na vse žive dni odmeriti, če se skup namerijo prav važne in premagujoče zlajševalne okolnosti, znižati, ne sicer kar se tiče vrste, vendar pa v dolgosti, ali ne pod tri leta.

V slučajih, za katere je po postavi kazen med petimi in desetimi leti določena, sme sodni dvor zaradi takih zlajšujočih okolnosti kazen ječe lajše vrste prisoditi, in to kazen tudi skrajšati, vendar nikdar ne pod leto dni.

§. 339.

Kadar se več oseb na smrt obsodi, mora se v sodbi tudi ustanoviti vrsta, po kateri je obsojence zaporedoma ob življenje dejati.

§. 340.

Na ravnost po tem, ko je storjena kazenska sodba, naj jo prvosednik v očitni sodni seji oznaní, in sicer vpríčo obtožitelja, obtoženca (§. 234) in zagovornika.

Prvosednik mora ob enem povedati bistvene razloge, po katerih se je odmerjala kazen, prebrati tista mesta iz postave, na katera se opira razsodílo, ter poučiti obtoženca, katerih pravnih lekov ali pomočkov se lahko poprime.

Izdati se mora sodba, kakor je pisano v §§. 260 in 270, in izdatek mora obsegati tudi vprašanja porotnikom postavljena in dotične odgovore.

§. 341.

Kadar je porotni sodni dvor izrekel obsodbo na smrt, tedaj se naravnost po oznanjen sodbi z državnim pravdnikom vred posvetuje o tem, kaže li se obsojence milosti vrednega ali ne in katera kazen bi, ako se pomilosti, bila primerna. O tem narejeni zapisnik je priložiti spisom, katere naj porotni sodni dvor ali sodni dvor prve stopinje tudi tedaj položi pred kasacijski dvor, kadar mu ne dojdejo vsled vpložene pritožbe o ničnosti. Kasacijski dvor jih po tem, ko je sodba postala pravokrepna, izročí ministru za pravosodje, priloživši svoje mnenje, katero ukrene v nejavni seji, poslušavši glavnega prokuratorja.

§. 342.

O pisanji zapisnika pri glavni razpravi pred porotami veljajo propisi v §§. 271 in 272 dani. Zapisnik mora razen tega obsegati imena porotnikov, prigodke o sestavljanji porotniške klopi in zaprisežbo porotnikov. Vprašanjski list je k zapisniku pripeti.

IV. Pravni leki proti porotnim sodbam.

§. 343.

Proti porotnim sodbam se dopuščata pravna leka ničnostne pritožbe in vzklica (§. 280).

§. 344.

Pritožbe o ničnosti se je samo tedaj moči poprijeti, kadar se primeri kateri naslednjih slučajev:

1. ako porotni sodni dvor nij bil prav sestavljen ali če porotniška klop nij bila popolna, ako niso vsi sodniki in porotniki pričujoči ostali pri celi razpravi, kar je je bilo do porotniškega izreka, ali če se je rzsodbe udeležil izločen sodnik (§§. 67 in 68) ali porotnik (§. 306); razen če je pritožnik za to okolnost, ki je sama na sebi ničnostni vzrok, že pred glavno razpravo ali med njo zvedel pa se nij oglasil brž pri začetku glavne razprave ali precej, kakor je za-njo zvedel;

2. če se je glavna razprava opravila, da obtoženec nij imel zagovornika;

3. ako se je, brez ozira na pritožnikov upor, spis o takem delu vvodnega pozvedovanja ali vvodne preiskave, ki je po postavi ničen, bral pri glavni razpravi;

4. če se je pri glavni razpravi prelomila ali zanemarila zapoved, katero izpolnjevati postava izrekoma pod ničnostjo veleva (§§. 120, 151, 152, 170, 221, 228, 244, 247, 250, 260, 271, 303, 306, 307, 313, 314, 316, 327, 330 in 427);

5. če se med glavno razpravo o katerem pritožnikovem predlogu nij rzsodilo, ali če so se z vmesnim, proti njegovemu predlogu ali uporju storjenim rzsodilom pustile v nemar ali napačno obrnile postave ali pravdna načela, katerih držati se veleva bistvo postopka, kakoršen zagotavlja i kazenskosodni pregon i zagovor;

6. če se je prelomila katera v §§. 318 do 323 stoj čih zapovedi;

7. če je bilo porotnikom postavljeno vprašanje zoper propis §. ^{fa} 267 ter se je temu vprašanju pritrdilo;

8. če je prvosednik porotnikom dal kriv pouk o pravu (§§. 325 in 327);

9. če je odgovor porotnikov nejasen, nepopoln ali sam sebi nasproten;

10. če se je katera postava prelomila ali napačno uporabila po sodnega dvora rzsodilu o vprašanji,

a) je li delo obtožencu pripisovano tako kaznjivo dejanje, za katero so sodišča pristojna,

b) so li vmes take okolnosti, ki dejanju jemljó kaznjivost ali ne dopuščajo preganjati ga, zadnjič

c) manjka li obtožbe po postavi potrebne;

11. če se je na delo, na katero se opira rzsodba, po krivem razlaganji postave obrnila kazenska postava, katera se semkaj obračati ne more;

12. če je sodni dvor, odmerjaje obtožencu kazen, prestopil meje postavnega kazenskega stavka, kakoršen bi imel biti po obtežujočih ali zljajšujočih okolnostih v postavi z imenom naštetih, ali če je prestopil meje pristojee mu pravice, izpreminjati ali zljajševati kazen, ali če je prelomil ali napačno obrnil, kar določujeta §. 293, odstavek 3, in §. 339, odstavek 4.

Ničnostnih vzrokov omenj nih pod 3—6 nij se moči poprijemati obtožencu na korist, kadar se dá nedvomno spoznati, da tist pogrešek v obliki nij mogel imeti obtožencu škodljivega vpliva do razsodbe.

Na škodo obtožencu nij se moči nikdar poprijeti ničnostnih vzrokov omenjenih pod številom 2 in 7, a ónih pod 3—6 omenjenih moči se je samo tedaj, kadar se dá sprevideti, da je pogrešek v obliki lahko imel obtožbi škodljiv vpliv na razsodbo in če je vrhi tega obtožitelj temu pogrešku upiraje se zahteval, naj sodni dvor razsodi, ter si je takoj, ko mu se je to razsodilo odreklo ali oznanilo, pridržal pritožbo zaradi ničnosti.

§. 345.

Vzklicevati se je moči z utesnitvami, povedanimi v §. 283, edino zaradi izreka o kazni in zaradi razsodila o zasebnopravnih zahtevkih.

§. 346.

Pravica vzklicevati in pritožiti se zaradi ničnosti, kar se pa lahko tudi eno z drugim zveže, postopek pri zglasitvi in izvodu, pri vpologu protiizvoda, kakor tudi pri razpravi in razsoditvi, ravna se po določilih, obseženih v §§. 282 do 291.

Vzklic se sme še v seji porotnega sodnega dvora zgласiti; pozneje ga je zglaševati pri sodnem dvoru prve stopinje, kateremu pristoji tudi dalji postopek in polaganje spisov pred kasacijski dvor, oziroma sodni dvor druge stopinje.

§. 347.

Ako obtoženec nij sam izrekel, da ga je volja o svojem trošku poslati zagovornika na ročišče pred kasacijskim dvorom, to naj mu kasacijski dvor postavi zagovornika izmed zagovornikov stanujočih v mestu, kjer ima svoj sedež.

§. 348.

Kadar je kateri v §. 344, število 1 do 9, omenjenih slučajev, ovrže kasacijski dvor porotniški izrek in na-nj oprto sodbo ter odkaže stvar v prvo prihodnjo porotno sejo po njem določenega sodnega dvora v novo razpravo in razsodbo, ako ne oprosti obtoženca z vzroka v §. 344, pod št. 7 navedenega.

Ako sproženi ničnostni vzrok ne zadeva vseh delov porotniškega izreka, ter je mogoče razločiti jih, tedaj kasacijski dvor nezadete dele izreka in sodbe pustí nespremenjene ter naročí porotnemu sodnemu dvoru, kateremu se reč odkaže, vzeti jih svoji razsodbi tudi za podlogo.

§. 349.

Kadar gre za vzrok ničnosti, omenjen v §. 260, odkaže kasacijski dvor stvar na sodni dvor, pri katerem je bila dotična porotna seja, ter mu velí, v zboru iz treh sodnikov, ako bode moči iz istih, iz katerih je bil porotni sodni dvor sestavljen, na podlogi prejšnjega porotniškega izreka storiti novo sodbo.

§. 350.

Ako kasacijski dvor vidi, da je sodba porotnega sodnega dvora kako postavu prelo^mila ali napačno uporabila (§. 344, štev. 10—12), naj praviloma takoj o glavni stvari razsodi.

Če pa tiste dejanske reči, katere bi imele biti podstava njegovi razsodbi, niso s porotniškim izrekom potrjene, odkáže stvar v novo razpravo prvi prihodnji porotni seji tistega okoliša, katerega določi, ali pa pristojnemu sodišču, kadar kaznjivo dejanje, — če se postava prav uporablja, — več ne spada pred poroto.

§. 351.

Pravno mnenje, na katero se opira razsodilo kasacijskega dvora, veže niža sodišča pri ukazani ponovitvi glavne razprave.

Proti tej sodbi dopuščajo se isti pravni leki kakor proti prvemu razsodilu.

Poglavje XX.

O obnovi kazenskega postopka in o postavljanji na poprejšnji stan ob zamudi roka.

I. Obnova postopka.

§. 352.

Kadar se je kazenski postopek zoper kako osebo pred glavno razpravo dokončal s tem, da je bil ustavljen, da je bila obtožba zavrnena ali da je obtožitelj odstopil od nje, to se predlogu državnega pravdnika ali zasebnega obtožitelja o obnovi tega postopka sme samo tedaj mesto dati, če kaznjivost storjenega dejanja še nij po zastarelosti minila, in če se prinesó taka nova dokazila, da bode moči obdolženca prepričati.

Je li pripustiti ta predlog, razsoja svetovalstvena zbornica, pozvedevši kar je potrebno; proti razsodilu se je moči pritožiti pri sodnem dvoru druge stopinje. Pritožbo je v treh dnevih po razodetji dotičnega sklepa vpoložiti pri sodnem dvoru prve stopinje.

Zasebnemu obtožitelju, kateri je svojo tožbo nazaj vzel, ne more se nikoli obnova kazenske pravde dovoliti.

§. 353.

Pravokrepno obsojeni sme celo po zvršeni kazni obnovo kazenskega postopka zahtevati :

1. kadar je izkazano, da je njega obsodbi povod dan po popačbi pisma ali po krivem pričevanju ali podkupu ali drugem kaznjivem dejanji tretje osebe ;

2. ako prinese nove dejanske reči ali nova dokazila, katera utegnejo ali sama za se ali v zvezi z dokazi prej pozvedenimi storiti, da se obsojeni na njih podlogi oprosti ali pa obsodi za dejanje pod lajšo kazen spadajoče, ali

3. če se je za isto dejanje obsodilo dvoje ali več oseb z različnimi razsodili, in če se primerjajočemu ta razsodila in pa dejanske reči, na katere so oprta, posili misel, da je ena izmed teh oseb ali da jih je več nekrivih.

§. 354.

Obnovo kazenske pravde obtožencu na korist smejo, in to tudi po smrti njegovi, predlagati vse tiste osebe, katere bi imele pravico, njemu v prid poprijeti se pritožbe o ničnosti ali pa vzklica. Ako državni pravdnik dozvé tako okolnost, katera bi predlogu o obnovi kazenskega postopka obtožencu na korist utegnila biti v podlogo (§. 353), ima dolžnost,

dati to na znanje obtoženeu ali kateri drugi osebi, ki je upravičena to predlagati, ali pa sam ta predlog storiti.

§. 355.

Državni pravdnik ali zasebni obtožitelj sme obnovo kazenskega postopka za tako dejanje, katerega je bil obtoženec s pravokrepno sodbo oproščen, samo tedaj predlagati, če kaznivost dejanja še nij po zastarelosti prestala, in če je ali

1. razsodilu povod dan po popačbi pisma ali po krivem pričevanju, podkupu ali drugem kaznivem dejanju obtoženega ali tretje osebe, ali

2. če obtoženec pozneje pred sodiščem ali zunaj sodišča izpové (prizná), da je on storil dejanje, katerega je obdolžen, ali če se podadó druge nove dejanjske reči ali nova dokazila, katera utegnejo ali sama za se ali v zvezi s prejšnjimi dokazi prepričati obtoženca.

§. 356.

V tem namenu, da bi se dejanje, zaradi katerega je obtoženec obsojen, sodilo po ostrejši kazenski postavi, sme državni pravdnik obnovo pravde samo pod uveti v §. 355 omenjenimi in vrhi tega samo tedaj predlagati,

1. če je na res storjeno hudodelstvo postavljena v kazen smrt ali pa ječa na vse žive dni, a po kazenskem stavku, kateri je bil sodbi za podlogo vzet, mogla se samo časna ječa prisoditi, ali

2. kadar bi bilo komu najmanj desetletno ječo prisoditi a odmerjala mu se je kazen po stavku od petih let največ, ali

3. če se pokaže, da je v dejanju bilo hudodelstvo, a obtoženec bil je obsojen samo zaradi pregreška ali zaradi kaznjivega dejanja, katero je okrajnemu sodišču v odsodbo izročeno.

§. 357.

Obnovo kazenskega postopka je predlagati pri sodnem dvoru prve stopinje, pri katerem je tista stvar tekla. Ako je o dejanju, katero se pokaže da je hudodelstvo, odsodilo okrajno sodišče, tedaj je predlog vpoložiti pri tistem sodnem dvoru prve stopinje, pod katerega okoliš óno okrajno sodišče spada.

Preiskovalni sodnik naj pozvé dejanjske reči, na katere se opira predlog. Na to je v slučajih §. 353 zaslišati državnega pravdnika ali zasebnega obtožitelja a v slučajih §§. 355 in 356 obdolženca in pred sodnim dvorom prve stopinje v zboru štirih sodnikov, izmed katerih eden prvoestvuje, v ne javni seji razsoditi, ima li obnova mesto ali ne.

Proti temu sklepu je samo pritožba na sodni dvor druge stopinje odprta. Vpoložiti jo je v treh dnevih pri sodnem dvoru prve stopinje.

Ako sodni dvor druge stopinje ukrene obnovo postopka, tedaj ima tudi pravico, postaviti drug sodni dvor, da opravi preiskavo.

§. 358.

S sklepom, kateri obnovo kazenskega postopka dopušča, preklicuje se prejšnja sodba v toliko, kolikor se tiče tistega kaznjivega dejanja, za katero se obnova dovoljuje. Postavni nasledki obsodbe v prvem razsodilu izrečene začasno dalje trpé, ter se samo tedaj in v toliko štejejo za ovržene, kolikor nimajo moči ni po glasu novega razsodila.

Zvršilo razsodka o zasebnopravnih zahtevkih obseženega v prejšnji sodbi dopušča se ta čas, dokler teče obnovljeni postopek, samo do zavarovanja.

§. 359.

Po obnovi stvar praviloma (§. 360) prihaja v stan vvodne preiskave. To je opravljati ali dopolniti po meri razsodila obnovo dovoljujočega in novih dokazov. Propisi dani o ustavljanji vvodne preiskave in o devanji pod obtožbo uporabljajo se tudi tukaj. Ako se po njih postopek brez glavne razprave dovrši, tedaj ima obdolženec pravico, zahtevati, da se javno razznani ustavljenje ali pa razsodilo, s katerim se je obtožba dokončno zavrnila. Ta razsodila imajo enako moč, kakoršno ima razsodilo, katero obdolženca oproščuje.

Ako pride do nove glavne razprave, naj se ona naznani tudi zasebnemu udeležencu; izustila tistih prič, zvedenih mož ali soobdolžencev, katerih nij moči več zaslišavati, naj se odberó iz spisov in na zadnje storí nova sodba.

Ako se obtoženi s tem razsodilom obsojuje, naj se pri odmerjanji kazni ozir ima na že prestano kazen (§§. 265 in 339).

Ako se je obnova samo obtožencu v prid dovolila, ne more mu nova sodba prisoditi huje kazni od te, katero mu je prvo razsodilo nalagalo.

Proti novemu razsodilu odprti so tisti pravni leki kakor proti vsaki drugi sodbi.

§. 360.

Sodišče, katero je izreklo, da je dopuščena obnova kazenske pravde obdolžencu na korist, sme, — ako obtožitelj privoli — takoj izreči sodbo, s katero se obdolženec oproščuje ali pa njegovemu predlogu o uporabi lajšega kazenskega stavka ugaja.

Proti takemu razsodilu nij pravnega leka.

Obtožbe oproščeni sme zahtevati, da se to razsodilo razglasi.

§. 361.

Prošnja obsojenega za obnovo kazenske pravde ne ovira zvršila kazni; razen ko bi sodni dvor, kateri razsoja o obnovi, poslušavši obtožitelja, po okolišnih slučajih spoznal primerno ustaviti zvršilo kazni.

Ako se pravokrepno izreče, da obnova ima mesto, tedaj je neutegoma ustaviti zvršilo kazni (§. 358) in o zaporu obdolženca po določilih v XIV. poglavji danih razsoditi.

§. 362.

Kasacijski dvor ima pravico, poslušavši glavnega prokuratorja, po preizrednem potu in sicer tako, da ga ne vežejo uveti v §. 353 postavljeni, narediti obnovo kazenskega postopka v korist človeku zaradi hudodelstva ali pregreška obsojenemu, ako ga

1. pri naprejšnjem posvetovanji o ničnostni pritožbi ali po javni razpravi o njej, ali
2. pri posvetovanji o poročilu po §. 341 danem, ali zadnjič
3. pri pretresu spisov, storjenem na poseben predlog glavnega prokuratorja, obidejo tehtni pomisleki zoper resničnost dejanjskih reči, vzetih sodbi za podlogo, ter se pomi-leki ti ne odstranijo niti po posameznih pozvedbah, katere bi kasacijski dvor ukazal.

Kasacijski dvor sme v takih slučajih tudi precej storiti novo sodbo, s katero se obdolženec oprošče ali lajši kazenski stavek na-nj uporablja (§. 360, odstavek 3); potrebna pa je k temu edinost glasov in privolitev glavnega prokuratorja.

Ako bi kakemu sodišču došli predlogi zasebnih ljudi, mereči na to, da bi se dosegel kateri zgoraj omenjenih sklepov kasacijskega dvora, naj jih zavrne; niti sme v ustni razpravi biti razgovor o tacih predlogih.

Na obnovo kazenskega postopka, ukazano po kasacijskem dveru, uporabljata se §§. 358 in 359.

Razsodba o zaviri kazenskega zvršila in o odkazu daljega postopka na sodišče drugega okoliša pristoji samo kasacijskemu dvoru.

§. 363.

Kazenski postopek se sme nezavisno od uvetov in obličnosti obnove po splošnih propisih začeti ali nadaljevati in sicer sme to sodišče po istih propisih pristojno tedaj storiti:

1. Ako so se vvodne pozvedbe popustile, predno je bila obdolžena katera določna oseba;

2. kadar zasebni obtožitelj podá tožbo, imajoč še pravico do nje, a v prejšnjem postopku je bila samo za to, ker nij bilo po postavi zahtevanega predloga od udeleženega človeka, izrečena ustavitev ali storjena oprostilna sodba;

3. kadar se je o dokončavanji kazenskega postopka za hudodelstvo ali pregrešek obtožitelju pridržal pregon zaradi drugega kaznjivega dejanja, ali če so se še le potlej pokazali kaki osumljaji (ovadila) gledé drugega poprej storjenega kaznjivega dejanja;

4. če je okrajno sodišče kako dejanje, v katerem je hudodelstvo, napačno uporablja postavo, imelo za takšno, katero sme ono odsojati, vendar samo tedaj, če po razsodbi okrajnega sodišča še nij preteklo čez šest mesecev in, ako gre za katero porotam v odsojo odkazanih hudodelstev, ne čez dvanajst mesecev.

II. Postavljenje ali povratek na poprejšnji stan ob zamujenem roku.

§. 364.

Kadar se je zamudil rok za zglasitev pravnega leka proti sodbi, tedaj sme sodišče za razsodbo o tistem pravem leku pozvano obdolžencu dodeliti povratek na poprejšnji stan, ako on:

1. more izkazati, da mu je po neodvračnih okolnostih, — katerih nij bil kriv ni on ni zastopnik njegov, — bilo nemogoče, držati se roka;

2. poprosi za povratek v treh dneh po tem, ko je zadržek prestal, in

3. ob enem zgласi pravni lek.

Prošnjo je podati tistemu sodišču, pri katerem je bilo zgласiti pravni lek. To sodišče priobči prošnjo z zglasitvijo vred obtožitelju, da svojo izreče, in morebiti kak protiizvod podá, ter položi po izteku roka za protiizvod odprtega spise pred sodišče za razsodbo o pravem leku pristojno, katero precej v glavni stvari razsodi, ako najde povratek dovoliti.

Proti odreki povratka na poprejšnji stan nij pravnega leka.

Dokler povratak nij dovoljen, prošnja dotična ne zavira zvršila; razen ko bi se sodišču, pri katerem se podá, po okolišnih slučaja vzvidelo primerno, narediti, da se zvršilo odloži.

Poglavje XXI.

O razsodilih in naredbah kazenskega sodišča z ozirom na zasebno-pravne zahteve (iskovíne).

§. 365.

Na škodo iz kaznjivega dejanja izvirajočo in na druge zastran zasebnopravnih nasledkov važne postranske okolnosti ozirati se je uradoma. Ako je dvomno, če poškodovani za tekoči kazenskopravni postopek vé, dati mu je to na znanje, da mu bode moči poprijeti se svoje pravice ter pristopiti kazenskemu postopku.

Ako zasebni udeleženec pravi pristopi, to je njemu, ali — ko bi ne imel pravice sam sebe zastopati, — njegovemu postavnemu zastopniku prepuščeno, svoje zahteve izvesti in dovoljno dotrditi. Zaslišati je obdolženca o tem ter pozvedeti, kar je potrebno, da se iznajde, koliko je škode. Zasebni udeleženec lahko vsak čas, celo tudi med glavno razpravo, svoje zahteve (iskovíne) zopet popustí.

§. 366.

Ako se obdolženec ne obsodi, to je zasebnega udeleženca, zahtevajočega odškodbo, vsegdar napotiti na civilno pravdo.

Ako se pa obdolženec obsodi, razsojati je praviloma sodnemu dvoru ob enem o zasebnopravnih zahtevkih poškodovanega. Ako kazensko sodišče meni, da podatki kazenskega postopka niso dovoljni, da bi se na njih podlogi moglo zanesljivo soditi o tirjani odškodbi, tedaj napoti zasebnega udeleženca na civilno pravdo. Proti temu napotilu nij pravnega leka.

§. 367.

Ako je katera reč bila najdena med imovino obtoženca, sokrivca ali deležnika kaznjivega dejanja ali pa na takem mestu, kamor so jo te osebe shranile ali v hrambo dale, ter se sodišče prepriča, da je ta reč zasebnega udeleženca last, to ukaže sodni dvor dati jo nazaj, po tem ko se sodba upravokrepi. A če obdolženec izrečno privoli, sme se taka reč tudi precej nazaj dati.

Poškodovanemu vzete stvari sme tudi preiskovalni sodnik pred glavno razpravo takrat nazaj dati, kadar jih nij potreba hraniti v dokaz proti obdolžencu, sokrivcu ali deležniku in če sta obdolženec in obtožitelj s tem zadovoljna.

§. 368.

Ako je vzeto blago že prešlo v roke koga drugega, kateri se nij udeležil kaznjivega dejanja, in to po načinu za predevanje lasti veljavnem ali pa v zastavo, ali kadar je med več poškodovanci prepír, čegava je odtegnena reč, ali če okvarjeni ne more pri tej priči svoje pravice zadostno izkazati, tedaj je zahtevo, da se reč nazaj dá, napotiti na civilno pravdo.

§. 369.

Kadar se blago poškodovanemu odvzeto več ne more nazaj dati, in tako tudi v vseh tistih slučajih, kjer ne gre za vračilo zmaknene reči, temuč za povračilo škode, katero je kdo imel, ali dobička, ki mu je odšel, ali za izbris komu prizadete razžalitve (§. 1323 občnega

državlanskega [civilnega] zakonika), naj se v kazenski sodbi prisodi odškodba ali zado-
stilo, ako se dá zanesljivo določiti tako vsota odškodbe kakor oseba, katerej pristoji,

Ako se iz opravljenih pozvedeb podadô vzroki, po katerih se dá misliti, da poškodova-
nec svojo škodo previsoko ceni, sme jo sodišče preudarivši vse okoliščnosti, morebiti tudi
po cenilu zvedenih mož, znižati.

§. 370.

Zlasti je kazensko sodišče dolžno v slučajih, v katerih se kdo hudodelstva velike izdaje,
punta ali vstaje kriv izreče, tudi o povračilu škode, katero država ali kak zasebnik od obso-
jencev tirja, razsodbo storiti.

V škodo s temi hudodelstvi narejeno se pa morajo šteti ne samo vse ali naravnost ali
posredstveno z njimi storjene poškodbe, ampak tudi vsi troški, obrneni na udušenje hud-
delskega podjetja ali na povratek reda in varnosti.

§. 371.

Ako iz tega, da je obtoženec kriv, izhaja popolnoma ali deloma neveljavnost pravnega
opravila (posla), katero je kdo z njim sklenil, ali pravnega razmerja med njim in kom drugim,
to je v kazenski sodbi razsoditi tudi o tem in o pravnih nasledkih odtod izvirajočih.

Samo če gre za neveljavnost zakona (ženitve), pridržana je dotična razsodba pristoj-
nemu civilnemu sodišču (§. 5).

§. 372.

Zasebnemu udeležencu je na voljo, nastopiti pot civilne pravde, ako se neče zadovoljiti
z odškodbo, katero mu je kazensko sodišče prisodilo.

§. 373.

Kadar je kazenskosočno razsodilo o zasebnopravnih tirjatvah postalo pravokrepno, ima
vsak udeleženec pravico, zahtevati od sodišča, katero je na prvi stopinji razsodilo, da na
sodbo pristavi opomnjo o njeni pravokrepnosti, in tako razsodilo ima po tem to moč, da se
sme za njegovo izvršilo (eksekucijo) na ravnost pri civilnem sodišči prositi.

§. 374.

Za to, da bi se pravokrepen izrek kazenskega sodišča o zasebnopravnih zahtevkih
zaradi vnovič najdenih dokazil premenil, kakor tudi da bi se izvršilo tega izreka ustavilo
zaradi okoliščnosti, ki je pozneje nastopila, sme obsojenec in kdor je njegov pravnaslednik,
— razen slučaja, ko bi se z drugih vzrokov kazenska pravda obnovila, — samo pred civil-
nim sodnikom prositi.

§. 375.

Ako se pri obdolženci najde kako po vsi podobi tuje blago, za katero on ne more ali
neče povedati, čegavo je, in če se v primernem roku nihče nij oglasil za-nj, da je njegovo,
tedaj naj preiskovalni sodnik blago tako popiše, da ga sicer lastnik lahko spozná, da se pa
vendar zamolčé nekatera bistvena razločilna znamenja ter prihranijo lastniku, da jih pové
in tako svojo pravico dokaže.

§. 376.

Tak popis je po tistih krajih, kodar je obdolženec bival, ali kjer se je njemu pripisano
kaznjivo dejanje storilo, po izroku (ediktu) javno na znanje dati. V tem izroku je veleti
lastniku, naj se v enem letu od dne, katerega je bil edikt tretjič natisnen, oglasi in svojo
lastninsko pravico izkaže.

Reči ne čez pet in dvajset goldinarjev vredne, kadar se tako najdejo, lahko se od časa do časa v skupnih izrokih na znanje dajo, ako nij z drugih vzrokov potrebno, katero posebej neutegoma oklicati.

§. 377.

Kadar je tuje blago takovšno, da se brez nevarnosti izpridenja ne dá leto dni hraniti, ali ako bi hramba troške prizadevala, naj državni pravdnik napravi, da bode na javni dražbi prodano. Kupščino je položiti pri kazenskem sodišči. Ob enem je obširen popis vsacega prodanega kosa s pristavkom kupca in kupščine spisom pridejati.

§. 378.

Ako v dobi z izrokom določeni nihče ne izkaže pravice do popisanih reči, to naj se one, ali pa zanje skupljeni denarji, ako so se zaradi silnosti prodale, izročé obdolžencu, če zahteva, ako nij po sklepu sodišča v razsodbo na prvi stopinji zvanega izrečeno, da nij verovno, da bi obdolženec bil njih postaven posednik. Proti tem sklepom nij pravnega leka.

§. 379.

Tiste stvari, ki se ne izročé obdolžencu, naj se prodadó, kakor se velevali v §. 377, in kupščino je oddati v državno blagajnico. Ali upravičencu je prosto, potegniti se s civilno pravdo za svojo pravico do kupščine proti državni blagajnici v tridesetih letih od dne, katerega je bil izrok vtretjič natisen.

Poglavje XXII.

O troških kazenskega postopka.

§. 380.

Vse razprave v kazenskih rečeh, naj jih opravlja katero koli oblastvo, in vse dotične vloge strank proste so pristojbine (davščine) in poštnine. Priprežne vožnje o tacihi prilikah so za tjakaj in nazaj proste vsake cestnine in mostovine.

Ako se obdolženci na vozu odpravljajo, morajo občine dajati potrebno priprego, za kar jim gre povračilo po propisih za priprego veljavnih.

§. 381.

K tistim troškom kazenske pravde, zastran katerih se utegne zgoditi, da jih obdolženec povrne, štejejo se:

1. troški za vročila, pozive in za poti listonosov;
2. troški za privod pred sodnika, stražno spremstvo in prevaževanje obdolženca ali drugih oseb;
3. pristojbine pričam, zvedenim možem in tolmačem;
4. pristojbine zagovornikom in drugim zastopnikom strank;
5. troški za preskrbo obdolženca v preiskovalnem zaporu;
6. potni troški in diete sodnih oseb in državnih pravdnikov, ter potni troški porotnikov, poslednjič
7. troški za izvršitev kazenske sodbe.

Te troške, razen pristojbin omenjenih pod št. 4, plačuje država naprej, s pridržkom povračila po določbah §§. 389—391.

§. 382.

S posebnimi ukazi se uravnujejo pristojbine uradnim služabnikom in njih pomočnikom za vročitve, pozive, za poti, če kam liste neso, za privod, spremljanje ali prevaževanje obdolženca ali drugih oseb, po tem dnine žandarjem, ki se privzemó za privod ali sprevod.

§. 383.

Takim pričam, ki živé ob dnini ali tednini, in katerim bi nekaj zaslužka odšlo, ako se tudi samo za malo ur svojemu delu odtegnajo, naj zaslišujoče sodišče, ako zahtevajo, odloči, pravšno preudarivši vse okoliščnosti, ne samo odškodbo za potrebne potne troške do sodišča in nazaj domov, ampak tudi povračilo izgubljenega zaslužka in kakih večjih troškov, ki so jih priče morebiti za prebivanje v mestu svojega zasliševanja imele. Drugim pričam se sme na njih zahtevo samo tedaj, kadar se več nego dve milj (štiri ure) od svojega navadnega prebivališča proč zaslišujejo, dovoliti primerno povračilo potrebnih troškov za pot in za bivanje v mestu, kjer so bile zasliševane. Pripoznane pristojbine je precej po zasliševanju izplačati, ali če se to ne more takoj zgoditi ter priča tega nij kriva, poslati jej vsaj kakor hitro bode mogoče in vsakakor brez troška.

V pozivnici je priče upozoriti, da morajo povračilo, katero jim pristoji, najpozneje v štiri in dvajsetih urah po zasliševanju zahtevati, ker bi sicer bilo izgubljeno.

Zasebni obtožitelj ne more zahtevati pristojbine pričam gredoče; drugi poškodovanci smejo samo tedaj, če se pozovejo, da bodo za priče zasliševane.

Posebni propisi določujejo pristojbine v dejanski službi stoječim vojaškim (brambovskim) osebam, ako pridejo za priče pred kazensko sodišče, katero je zunaj njihovega stajališča.

§. 384.

Zvedenci (veščaki), kateri so pri sodišči za stanovitno postavljeni in za to vlečejo nagrado, morejo vprašati samo po povračilu tistih naprejšnjih troškov, ki so morebiti za oddajo mnenja potrebni bili in katere jim je prav izkazati. Drugi zvedenci dobivajo razen tega še pristojbino, katero jim sodišče preudarivši vse okoliščnosti odmeri. Kjer o tem dani propisi nič posebnega ne določajo, odmerja se ta pristojbina med enim in petimi goldinarji, a tedaj, kadar je za mnenje potreba znanstvenih, tehničnih ali umeteljnostnih vednosti ali ročnosti, med dvema in dvajsetimi goldinarji. Za še večjo nagrado čez to je potrebno odobrenje sodnega dvora druge stopinje.

§. 385.

Tolmaču gre za izustni prevod pisma v tujem jeziku pisanega po petdeset krajcarjev, za pismen prevod (prestavek) pa po dva goldinarja od vsake pole.

Izimkoma, kadar je prevod posebno težaven, sme mu sodišče te pristojbine za polovico povišati.

Tolmaču, kateri se pokliče k sodnemu zasliševanju, pristoji za vsacega pol dneva po dva goldinarja pristojbine a če mora zapisnik sam pisati, po tri goldinarje.

Kadar se uradniki pri tistem sodišči služeči ali pa za stanovitno in s plačo postavljeni zapriseženi tolmači pokličejo k tacim opravkom, dolžni so ta dela zastonj opravljati.

§. 386.

Ako pa morajo ravno omenjena službena dela opravljati zunaj kraja, kjer navadno prebivajo, tedaj imajo zvedenci in tolmači pravico tudi do povračila potnine in troškov za preživljenje, in sicer v javni službi stoječi po dotičnih splošnih ukazih, a drugi po določilih §. 383, ali vendar tudi pri manjši daljavi, nego je ondi povedana.

Vse te pristojbine je pa zvedencem in tolmačem, če je moči, precej po njih opravku izplačati, ali brez troška poslati.

V pismenem povabilu jih je opomniti, da se morajo za svoje plačilo v štirinajstih dnevih po oddanem mnenji zadnji čas potegniti, ker bi sicer bilo izgubljeno.

§. 387.

Troški za preskrbo obdolženca v preiskovalnem zaporu obsegajo troške za hrano, ležišče, kurjavo, svečavo, za kake reči, ki bi mu jih bilo omisliti, kakor tudi za snaženje prtenine in druge obleke in troške za bolezen ali porod, ako bi kaj taci bilo.

Boleznski in porodni troški se posameznim zaprtim posebej v račun postavljajo, kakor se v resnici naberó; zastran vseh drugih troškov preskrbe naj vsak sodni dvor druge stopinje za svoj okoliš vsako leto in kadar se cene prav znamenito premené, tudi po večkrat ustanóví, koliko gre za vsacega zaprtega na dan v ime preskrbe povrniti, ako se nij kak jetnik iz svojega imenja preskrboval.

Ako so v raznih krajih, kjer bivajo kazenska sodišča, prav veliki razločki v ceni živeža, sme se povračilo teh troškov za preskrbo raznim sodiščem v okoliši enega sodnega dvora druge stopinje različno ustanoviti.

§. 388.

Troški za izvršilo kazenske sodbe, katere mora povrniti obsojenec, obsegajo pri kaznih na prostosti ne samo to, kar se je izdalo za preskrbo (§. 387), temuč tudi tisti delež troškov za stražo in upravo kaznilišča, kateri spada na vsakega kaznjenca v zaporu. Posebni ukazi uravnujejo, kako je odmerjati te troške.

Troški za izvršilo kake druge kazni ustanavljajo se za vsak slučaj posebej.

§. 389.

Ako se s kazensko sodbo izreče, da je obtoženec kriv kacega kaznjivega dejanja, mora se v sodbi ob enem izraziti, da je on dolžan tudi troške kazenskega postopka povrniti.

Vendar naj sodni dvor tedaj, kadar je pravda šla za več kaznjivih dejanj, troške zastran tistih dejanj, katerih obtoženec nij kriv izrečen, kolikor se dá, iz povračila odloči.

Ali dolžnost, povrniti troške, zadeva vendar pravokrepno obsojenega samo za njegovo osebo, in če bi bil umrl po tem, ko je sodba postala pravokrepna, njegovo ostalino; nikoli pa ne zadeva drugih ljudi, kateri so po postavi ali vsled prevzete dolžnosti imeli skrb za njega vzdrževanje. Od več sodeležnikov je vsacega posebej obsoditi v tiste troške, ki so se nabrali za njegovo preskrbo v preiskovalni ječi, za njegov zagovor, za izvršilo kazni, ali po posebnih dogodkih, ki so se pripetili samo pri njem, ali po njegovi posebni krivnji. V plačilo vseh drugih troškov kazenske pravde je vse sokrivce in deležnike nerazdelno obsojati, ako sodni dvor ne najde posebnih vzrokov, s katerih to zavezo stesni (omeji).

§. 390.

Ako se kazenska pravda konča kako drugače in ne z obsodbo, nosi praviloma država dotične troške. Ako se je pa kazenska pravda začela na zahtevo zasebnega obtožitelja ali po §. 48 zgolj na predlog zasebnega udeleženca, to je tema po sklepu sodišča naložiti povračilo vseh troškov, kar se jih je vsled njihovega pogona nabralo.

Za tiste posebne troške, ki se napravijo vsled tega, da se je kdo poprijel rednega pravnega leka ali da je prosil za obnovo postopka, odgovoren je tisti, kateri se je pravnega leka poprijel ali kateri je omenjeno prošnjo vpoložil, ako je prvi ostal celo brez uspeha ali je ta prošnja bila odbita.

Državno pravdnštvo se ne more nikoli v povračilo troškov obsoditi.

Ako se je zadnjič kazenska pravda sprožila z vedoma storjeno krivo ovadbo, povračuje ovadnik troške.

§. 391.

Ali troškovi kazenskega postopka naj se od obsojenca samo toliko iztirjujejo, da mu to po sprevidu sodišča ne bode kratilo zaslužka niti branilo izpolniti svojih dolžnosti, ki jih ima gledé na povračilo škode izvirajoče in kaznjivega dejanja ali na preživljanje svojih ljudi.

Take osebe, katerim se ta čas, ko so v zaporu, nakazujejo preživljevalni prispevki, dolžni so iz njih povrniti troške za svojo preskrbo.

O tem, če se troški dadó potirjati ali ne, naj se kolikor bode moči precej pri sklepanji razsodila izreče.

§. 392.

V tistih slučajih, kjer se pritožba o troških ne more že tako podati s pravnim lekom vred, kateri je dopuščen proti sodbi, prosto je vsacemu, kdor misli, da mu je z razsodilom ali z naredbo kacega sodišča gledé troškov storjena krivica, o tem posebej pritožiti se pri sodnem dvoru druge stopinje.

Take pritožbe je pri sodišči, katero je na prvi stopinji razsodilo, najpozneje v štirinajstih dnevih podati in to sodišče naj jih s svojim mnenjem pošlje pred sodni dvor druge stopinje, kateri o stvari dokončno razsodi.

§. 393.

Kdor se je v kazenski pravdi poslužil zastopnika, mora praviloma plačati tudi troške tega zastopa, in to tudi tedaj, če mu je tak zastopnik bil uradoma postavljen.

Ako je bil obtožencu pridan zastopnik ubozih, morajo se temu, ako zahteva, potrebni in resnični gotovi troški in to iz državne blagajnice povrniti.

V tistih slučajih, v katerih je obdolženec, zasebni obtožitelj, udeleženec (§. 48) ali tist, kateri je vedóč koga po krivem ovadil, sploh dolžan pravnih troškov povrniti, morajo te osebe povrniti tudi vse troške za zagovor in zastop.

§. 394.

Kadar pristoji zastopniku katere stranke nagrada, prepušča se svobodnemu dogovoru med zastopnikom in plačilo dolžnim, določiti jo, bodi si, da je obdolženec, zasebni obtožitelj ali udeleženec sam zastopnika izbral si, ali pa tudi, če je sodišče obtožencu zagovornika postavilo.

§. 395.

Ako se stranka in nje zastopnik ne moreta dogovoriti o pristojbinah za zastop, na voljo je obema, prositi tisto sodišče, katero je bilo pristojno za razsodbo na prvi stopinji, da ono

te pristojbine določi; bodi si da je zastop zadeval vvodni postopek, glavno razpravo ali sestavo spisov. Vsled take prošnje naj sodišče zasliši nasprotno stranko.

Odmerjaje taka plačila sodni dvori niso vezani na nikako določno vsoto, ampak dolžni so pri tem pretehtavati bistveno zastopnikovo zaslugo, torej zlasti gledati na čas in trud, ki ga je bilo za dobavo dokazil in za zastopanje samo potreba, in na gotove troške.

Zoper določbo pristojbin, kakor jo izreče sodišče na prvi stopinji, smeta se obe strani v štirinajstih dneh od dne vročenega sklepa pritožiti pred sodnim dvorom druge stopinje, kateri o tem dokončno sodi.

Takisto je tudi ravnati, če se ne doseže dogovor o tem, koliko je troška, kateri se po §. 393, odstavek 3, povračuje.

Poglavje XXIII.

O zvrševanju sodeb.

§. 396.

Vsacega obtoženca, katerega sodba oproščuje, je precej po oznanilu sodbe izpustiti iz zapora, če je bil zaprt; razen ako bi za to potrebno bilo ga še dalje pod stražo imeti, ker se je kdo poprijel pravnega pomočka z odložno močjo, ali ker drugi postavni vzroki tako velevalo.

§. 397.

Vsako kazensko obsodbo je brez odloga zvršiti, brž kakor je gotovo, da zvršila ne brani noben postaven zadržek niti zlasti pravočasno in po upravičenem za to človeku poprjet pravni lek, kateremu postava odložno moč pripisuje (§. 284, odstavek 3, §. 294, odst. 1, §. 346). Ako so se v korist zaprtemu obtožencu pravnega leka poprijele take osebe, katere nimajo pravice do tega proti njegovi volji, dati je to na znanje obtožencu in poučiti ga, da se s tem izvršitev kazni odlaga. Isto naj se zgodi, kadar je dvomno, je li zaprti obtoženec privolil v to, da se mu zagovornik poprime pravnega leka. Zvršilo kazenske sodbe ukazuje, kolikor in kjer se v tej postavi drugače ne določa (§§. 402, 405, odstavek 2, 407—409), načelnik tistega sodišča, katero je v tisti stvari razsodilo na prvi stopinji.

§. 398.

Ako je na smrt ali v kako kazen na prostosti obsojen človek ta čas, ko je kazensko sodbo zvršiti, bolán na umu (blazen) ali če je obsojenka noseča, to naj se zvršilo odloži dotle, dokler ta stan ne prestane. Samo tedaj je kazen zvršiti tudi zoper nosečo, kadar bi do njenega poroda trpeči zapor za-njo bil težji od prisojene kazni.

§. 399.

Kazenska sodba proti osebi, katera je v javnem uradu ali ima javno dostojenstvo, naj se precej, ko postane pravokrepna, na znanje dá nje neposredstvenemu višjemu.

§. 400.

Tist čas, kar ga je v kazen na prostosti obsojen človek prebil v zaporu po oznanilu sodbe na prvi stopinji izrečene, naj mu se toliko všteje v čas kazni, kolikor se je nastop kazni zakesnil po okolnostih od obsojenčeve volje nezavisnih, zlasti tudi s tem, da se je pravnega leka poprijel kdo tistih, ki so imeli tudi proti njegovi volji to pravico. Omenjeni

čas se razen tega slučaja tudi tedaj všteta, kadar je kak obtožencu na korist poprijet pravni lek tudi samo nekoliko uspeha imel.

§. 401.

Začetek zvršila kazni na prostosti, katera nij daljša od šestih mesecev, sme se za nekaj časa tedaj odložiti, kadar bi, če se neutegoma zvrši, bilo nevarno za obsojenčev zaslužek ali za vzdrževanje njegove nedolžne rodovine, ter se nij bati, da bi ušel. Ta odlog sme sodni dvor prve stopinje v zboru štirih sodnikov, izmed katerih eden prvosedstvuje, poslušavši državnega pravdnika, k večjemu na šest tednov dovoliti. Daljši odlog sme sodni dvor druge stopinje na predlog sodišča prve stopinje s posebno tehtnih vzrokov dovoliti. Prošnjo za takšen odlog kazni je vpoložiti pri sodišči prve stopinje, katero naj jo zavrne, ako mu se ne pozdí predlagati dovolitev. Proti dotičnim razsodilom nij pravnega leka.

Zvršilo vojaški (brambovski) osebi prisojene kazni, katera ne prestopa šestih mesecev, mora se na zahtevo pristojnega vojaškega (brambovskega) oblastva tedaj odložiti, kadar je obsojeni poklican v službo.

Zvršilo kazni na prostosti se ne sme pretrgavati.

§. 402.

Ako vsled obsodbe obsojenec po postavi izgubi plemenstvo (žlahtni stan), ali pravico, biti ud občinskega ali drugih javne reči oskrbujočih zastopov, ali urad, službo, naslov, dostojenstvo in red, ali če časo izgubi volilno pravico ali pravico biti izvoljen v omenjena zastopstva ali če izgubi druge pravice in oblasti ali prejemke iz javnih blagajnic, tedaj mora kazensko sodišče prepis pravokrepne sodbe priobčiti tudi tistemu oblastvu, kateremu zastran tega potrebne naredbe pristojé.

Kadar se vsled kazenske sodbe mora katera v §. 158 omenjenih oseb zapreti, to je nje neposredstveno višjemu nemudoma vročiti prepis pravokrepnega razsodila (§. 83).

Državni pravdnik skrbi za to, da se propisi, dani zastran naznanil o izrečenih obsodbah, izpolnjujejo.

§. 403.

Smrtne sodbe se zvršujejo prvo jutro po tistem dnevi, katerega je bilo obsojenemu razodeto, da se bode na njem kazen zvršila, ker nij pomiloščen. To mu se razodeva v sodnem poslopij vpricho enega prvosednika, dveh sodnikov in državnega pravdnika. Kazensko sodišče naj gleda na to, da zvršitev ne pride na nedeljo niti na praznik, niti na takšen dan, kateri je po obsojenčevi veri praznji dan, in da spolnitvi sploh ob določenem dnevi ne bode kacega zadržka.

Po tem oznanilu naj kazensko sodišče obsojencu pridá duhovnika njegove vere, če si ga sam ne izvoli, in naj mu, — ako bi potrebno bilo, — dopové, da zvršila smrtne sodbe ne more zavirati ni to, da se ne bi hotel pripraviti k smrti, ni prošnja za milost, naj bi jo vpoložil kdor si koli bodi.

Razen teh, ki jim urad dotično oblast daje, dopuščeno je, k njemu iti, samo njegovim judem in pa tistim osebam, za katere obsojenec sam reče, da bi jih rad videl ali ž njimi lgovoril.

§. 404.

Smrtna kazen se zvršuje med ozidjem jetnišnice ali v drugem ograjnem prostoru vpricho sodne komisije, katera mora biti sestavljena najmanj iz treh udov sodišča in enega zapisni-

karja, po tem iz državnega pravdnika, sodnega zdravnika in duhovnika, ki obsojenca spremlja. Zagovorniku, županu in občinskemu zastopstvu tistega kraja, v katerega področji se smrtna kazen vrši, naznaniti je, kje in o kateri uri se zvrši, da utegnejo biti pričujoči.

Uradnikom tistega sodišča, državnega pravdnictva in varnostnih oblastev, potem najbližjim sorodnikom obsojenega je dopuščeno, biti pri pogubi pričujočim. Kolikor dopušča prostor, lahko se to dovoli tudi drugim spoštovanim možakom.

Kadar je smrtno kazen izpolniti na več obsojencih, naj se napravi tako, da ne more nobeden njih videti, ko družega ob življenje devajo.

Kazensko sodbo je s kratko razložbo storjenega dela natisniti in po izvršeni kazni med ljudstvo razdeliti.

Truplo ob življenje dejanega je po noči na mestu zato določenem brez hrupa pokopati, sme se pa, če ne brani noben pomislek, izročiti njegovi rodovini, da ga ona pokoplje, ako za to prosi. Tudi v tem slučaju sme pogreb samo na tihem biti in brez vse slave. Dokler mrlič nij odnesen, ne sme se razen zgoraj omenjenih oseb nikomur pristop k gubilišču dovoliti.

§. 405.

Kaznjenci, kateri so za hudodelstvo obsojeni v ječo na več nego leto dni, imajo kazen prestati na tistih mestéh, ki se s posebnimi propisi v to določajo. Druge kazni na prostosti izvrševati je praviloma pri kazenskem sodišči, katero je sodbo na prvi stopinji storilo.

Državni pravdnik napravi, da se obsojenec oddá v kaznilnico ter ji priobči natančno razkaznico o obsojenčevih razmerih.

§. 406.

Pri kaznih na prostosti, ki bi jih bilo izvršiti pri sodečem sodišči, sme sodni dvor druge stopinje, če so ječe prenapolnjene, ali da se neprimerno veliki potni ali vozni troški prihranijo, ali z drugih tehtnih vzrokov dovoliti, da se izvršijo pri katerem drugem sodnem dvoru njegovega okoliša. Kadar bi šlo za to, da se kazen izvrši zunaj okoliša sodnega dvora druge stopinje, dobiti je razlok pravosodnega ministra.

§. 407.

Kadar je v kazenski sodbi izrečeno, da se mora obsojenec po prestani kazni iz dežele izgnati ali iz katere v državnem zboru zastopanih dežel ali iz vseh odpraviti, naj državni pravdnik to naznani deželnemu poglavarju tiste dežele, v katerem je óno kazensko sodišče.

Ako je kdo samo iz enega kraja ali okraja odpravljen, dati je to na znanje najnižjemu političnemu in varnostnemu oblastvu.

§. 408.

Ako po kazenski sodbi zapade kako blago, prodajavina ali oprava, ako je orodje ali druge stvari uničiti ali razdejati, ako se po njej obrt ali druge pravice in dopustila izgubé, tedaj se državni pravdnik podogovori s tistimi oblastvi, v katerih področje segajo za to potrebne naredbe.

§. 409.

Troškovi kazenskega postopka (§. 381) in globe (kazni v denarjih) se iztirjujejo po propisih za to veljajočih.

§. 410.

Ako se po tem, ko je kazenska sodba postala pravokrepna, najdejo zlajšujoči vzroki, katerih o času sklepanja sodbe še nij bilo ali za katere se takrat vsaj nij vedelo, in po katerih bi se bil ne sicer drug kazenski stavek uporabil, pa vendar očitno lajša kazen prisodila,

to naj sodni dvor prve stopinje (§. 401), prepričavši se o obstanku teh zljajšujočih vzrokov primerno zljajšanje kazni predloži sodnemu dvoru druge stopinje, kateri o predlogu razsodi, poslušavši višjega državnega pravdnika.

Proti odbitju na zljajšanje kazni namerjene prošnje ali tacega predloga nij pravnega leka.

Ako sodni dvor druge stopinje pristane na predlog, da bi se po kasacijskem dvoru odmerjena kazen zljajšala, naj ta predlog položi pred kasacijski dvor, kateri o njem dokončno razsodi, poslušavši glavnega prokuratorja.

§. 411.

Odpuščenje ali olajšanje kazni, katero nij v postavi ustanovljeno, pristoji edino cesarju.

Prošnje za milost nimajo odložne moči. Ako se v posameznih slučajih ne dadó posebna višja povelja, bode s tacimi prošnjami delati po naslednjih določilih, namreč:

Ako obsojenec po nastopu kazni prošnjo za milost podá načelniku kaznilnice ali uradniku poslanemu, kaznilnico ogledovat, naj se prošnja z načelnikovim izrečilom o dozdanjem vedenji prosečega kaznjence in o tem, kakšnega zdravja je, odpravi na sodišče, katero je na prvi stopinji sodbo storilo (§. 401).

To sodišče, kateremu je pošiljati tudi vse druge prošnje za milost, naj prošnjo preudari in jo zavrne, ako ne najde, da tehtni vzroki za zljajšanje ali odpuščenje kazni govoré. V nasprotnem slučaju jo položi s svojim nasvetom vred pred sodni dvor druge stopinje, kateri o tem, poslušavši višjega državnega pravdnika, ukrene ter prošnjo ali zavrne ali s svojim nasvetom vred pred pravosodnega ministra položi. Kadar je kasacijski dvor o sodbi na podlogi §. 288, št. 3 ali §. 350, odst. 1, razsodil, tedaj je prošnjo o milosti priporočajoči predlog sodnega dvora druge stopinje nameriti na kasacijski dvor, kateri, poslušavši glavnega prokuratorja razsodi, je li prošnjo zavrniti ali s priprošnjo pred pravosodnega ministra položiti.

Proti temu, da je katero imenovanih sodišč prošnjo za milost zavrnilo, nij nikake pritožbe.

Poglavje XXIV.

O postopku zoper neznane, nepričujoče in pobegnence.

I. Postopek zoper neznane, nepričujoče ali begune med vvodno preiskavo.

§. 412.

Kadar storitelj hudodelstva ali pregreška nij znan ali če ga nij moči postaviti pred sodišče, mora se vendar na predlog državnega pravdnika s propisano skrbnostjo in točnostjo pozvedeti, kakšno je delo. V tacih slučajih je postopek še le tedaj, kadar nij več nikakoršnega držaja za dalje izsledovanje, ustaviti na dotle, dokler se ne zasledí ali najde storitelj.

§. 413.

Ako je nepričujoč človek, za katerega pa nij verjetno, da bi bil pobegnil, obdolžen hudodelstva ali pregreška, in če nij uvetov po §. 175 za to, da bi se izdalo zaporno povelje, napraviti je samo, da se izsledí, kje prebiva, in še le takrat, ko mu se je prebivališče našlo ter on na prejeti poziv ne bi prišel pred sodišče, izdati je proti njemu privodno povelje, ali po okolišnih poprijeti se zoper njega naredeb, omenjenih v sledečem paragrafu.

§. 414.

Ako je po okolnostih misliti, da je obdolženec pobegnil, ali če je nepričujoč človek hudodelstvo ali pregreška obdolžen pod tacimi okolnostmi, katere bi po §. 175 pravico dale, zapreti ga, tedaj se je oblastvom, katerim je izročeno, hudodelstva in pregreške zasledovati in preganjati, v to, da obdolženca vjamejo, po okolnosti poprijeti hišnega raziskovanja, zaprosilnih pisem na druga oblastva, v katerih področji bi ga bilo morda mogoče najti, sodne potire ali iskalnih listov.

§. 415.

Kadar je upanje, da se sumljiv begunec s potiro dojde, imajo preiskovalni sodnik in v silnih slučajih okrajna sodišča in varnostna oblastva dolžnost, dati ga loviti po ljudéh v to postavljenih, kateri naj dobodo odprta poverilna pisma. Oni pri tem niso utesnjeni na svoj okraj, marveč smejo to zasledovanje raztegniti do mej dežel, zastopanih v državnem zboru. Vsa sodišča in varnostna oblastva so dolžna potirnikom na pomoč biti.

§. 416.

Iskalni listi se smejo proti pobegnencem in takim nepričujočim, katerih prebivališče je neznano, samo tedaj izdati, kadar so silno sumljivi kacega hudodelstva. Praviloma pristoji izdatba iskalnih listov svetovalstveni zbornici a v silnih slučajih preiskovalnemu sodniku samemu.

Iskalni list je tudi izdati, kadar je zaradi hudodelstva zaprt človek iz preiskovalnega ali kazenskega zapora ušel.

Zoper take, ki so samo pregreška obdolženi, ne more se izdati iskalni list; ako je pa veliko na tem, da se taka oseba prime, lahko se popis njene osebe priobči oblastvom s to zaprosbo, da ako bi se tak človek našel, naznanijo to kazenskemu sodišču, katero je popis osebe izdalo.

§. 417.

V vsakem iskalnem listu je imenovati hudodelstvo, zaradi katerega sum bje na obdolženca, tako na tanko, kolikor je mogoče, popisati mu osebo in pristaviti zaprosbo, idočo na vsa sodišča in varnostna oblastva, naj ga začasno primejo in izročé. Iskalni listi naj se po danih propisih razširjajo in zlasti kar najbrže priobčujejo vsem okrajnim sodiščem, varnostnim oblastvom in nadzornim organom po okolici. Po potrebi je iskalne liste še dalje razširiti in kjer okolnosti tako kažejo, tudi po časnikih razglasiti.

Kakor z iskalnimi listi, tako je delati tudi s popisom in razglasom ukradenih ali siloma ugrabljenih reči, predmetov od storjene prevare (goljufije), od ponareje ali prenareje javnih kreditnih papirjev ali kovanih denarjev. Kadar se takšen popis tiče reči, ki imajo večjo vrednost ali ki so take, da je nadejati se, da se utegne z njegovim razglasom storitelj sam najti, ali še drugo zlo ubraniti ali poškodovanemu odškodba zadobiti, sme se precej oznaniti. A pri popisu popačenih javnih kreditnih papirjev ali novcev se mora to poprej naznaniti sodnemu dvoru druge stopinje in počakati, kaj on ukaže. Vsakdo ima dolžnost, to, kar o popisanih rečéh zvé, precej naznaniti gosposki.

§. 418.

Brž kakor minejo vzroki, s katerih je bil izdan iskalni list ali pa popis, naj se neutegoma preklic napravi.

§. 419.

Nepričujočemu ali pobegnivšemu obdolžencu, kateri izreče svojo voljo priti pred sodišče, ako mu se dá varni sprevod, sme minister pravosodja, prejemši mnenje višjega državnega pravdnika pri sodnem dvoru druge stopinje, v katerega okoliši je preiskovalno sodišče, podeliti ta sprevod s to močjo, da obdolženec ostane zapora prost, dokler se ne stori sodba na prvi stopinji, lahko pa tudi od njega zahteva varščino.

§. 420.

Varni sprevod veljá samo za tisto hudodelstvo ali tist pregrešek, zastran katerega je podeljen. Izgubi pa svojo moč, če obdolženec, prejemši poziv, brez zadostnega izgovora k sodišču ne pride, če se na beg pripravlja, če se nadaljevanju preiskave umakne s pobegom ali skrivanjem svojega prebivališča ali če ne izpolni katerega tistih uvetov, pod katerimi mu je bil varni sprevod podeljen.

II. Postopek zoper nepričujoče in pobegnence po sklepu vvodne preiskave.**§. 421.**

Ako na konci vvodne preiskave obtožitelj napne obtožbo zaradi hudodelstva ali pregreška proti obdolžencu, katerega prebivališče je neznano ali nij v nobeni na državnem zboru zastopanih dežel, to je postaviti v to zagovornika ter vročiti mu obtožnico. Ta zagovornik ima pravico, v osmih dnevih po tej vročitvi vgovor zglasiti in izvesti. V drugem veljajo določila XVI. poglavja tudi v tem slučaju.

Pravokrepno obtožbo je razglasiti in to, kadar gre za hudodelstvo, v obliki iskalnega lista.

Kadar se je nadejati, da bi se dala po veljavnih državnih pogodbah doseči izročitev obdolženca bivajočega v kaki vnani deželi, naj se sodišče, poslušavši državnega pravdnika po propisanem potu obrne na tisto vnano kazenskosočno oblastvo, v katerega okraji se nahaja obtoženec. Ako bi izročitev prečile kake težavnosti, naj se zaradi njih odprave po sodnem dvoru druge stopinje poročilo na pravosodnega ministra pošlje.

Isto naj se zgodi, kadar obdolženec biva v kateri deželi ogerske krone ter bi se ondotna oblastva branila izročiti ga.

Ako se obtoženec pozneje sam dostavi ali če ga vjamejo, priobčiti mu je obtožnico in razsodilo na vgovor storjeno. Ako je obtožba že postala pravokrepna ter obtoženec v svoj zagovor pové kake okoliščnosti, zahtevaje, naj se pozvedó, tedaj je postopati, kakor velevala §. 224.

III. Zaočni postopek proti nepričujočim in pobegnencem.**§. 422.**

Po tem ko je obdolženec dejan pod obtožbo, naj kazenska pravda, če mu se poziv k glavni razpravi ne more vročiti, ker je z doma, dotle počiva, dokler ga ne zatekó.

Samo če obtožitelj izrečno zahteva zaočni (kontumacijalni) postopek, naj sodni dvor, pristojen za kazensko razsodbo, ta postopek z javnim pozivom napoti.

§. 423.

Javni poziv mora obsegati:

1. obtoženega ime in priimek, leta ali dobo, rojstveni kraj, stan ali obrt in stanova-lišče, kolikor je vse to znano;

2. oznamenilo hudodelstva z okoliščnami, po katerih mu se ravna kazenski stavek;

3. naročilo obtožencu, naj v primernem roku, katerega je najmanj na mesec dni postaviti, pride k sodišči in odgovor dá o dejanji, katerega je obdolžen, ker bi se sicer proti njemu kakor nepokornemu po postavi postopalo in mu bi se uživanje državljanskih pravic prepovedalo.

§. 424.

To javno pozivnico je v kraji, kjer se je hudodelstvo storilo, v poslopji sodnega dvora prve stopinje in tako tudi v stanovališči ali poslednjem bivališči obtoženca nabiti in po uradnem listu tiste dežele trikrat v primernih presledkih razglasiti. Po okolišnih se lahko naređi, da bode tudi v drugih tozemskih in vnanjih časnikih natisneno. Vrhi tega je to pozivnico obtoženega pooblaščenca, ako bi kateri znan bil, varhu ali zakonskemu družetu ali kateremu njegovih bližnjih sorodnikov posebej priobčiti. Razglašanje tega poziva oskrbuje obtožitelj.

§. 425.

Ako obtoženec ne pride v roku, katerega poziv postavlja (§. 423), tedaj izreče svetovalstvena zbornica na obtožiteljev predlog, da je obtožencu, dokler bode z doma, uživanje državljanskih pravic prepovedano. Začetju ali nadaljevanju civilne pravde proti obtožencu po zdaj nij na poti ta okolnost, da se o obtožbi zoper njega sproženi še nij storila kazenskosodna razsodba.

§. 426.

Ako obtoženec sam pride ali če ga pozneje zatekó, tedaj je na obtožiteljev predlog dalje po propisu XVIII. poglavja postopati.

§. 427.

Ako obtoženec k glavni razpravi nij prišel, sme glavna razprava brez njega biti in storiti se sodba, vendar pod ničnostjo samo tedaj, kader gre za hudodelstvo, na katero je k večjemu petletna kazen na prostosti postavljena, ali za kak pregrešek, in če je obtoženec že bil v vvodni preiskavi zaslišan ter se je še njemu osebno poziv k glavni razpravi vročil. V tem slučaju se obtožencu sodba po sodniku v to določenem razodene ali v prepisu vroči. Ako to nij mogoče, ker je z doma, to je sodbo razglasiti tako, kakor vелеva §. 424.

Ako se pa glavna razprava, — ko obtoženca nij k njej, — ne more pričeti ali nadaljevati, ker zgornji uveti niso izpolnjeni ali ker sodni dvor meni, da brez obtoženca nij pričakovati popolnoma zadovoljujočega pojasnila, kaka je stvar, to naj se dela dalje po §. 221. Ako se privod obtoženca ne dá izvršiti, prosto je obtožitelju, predložiti v §§. 423—426 popisani postopek; v §. 423 pod 3 omenjeni rok sme se v tem slučaju skrajšati na štirinajst dni.

Obtoženec lahko proti sodbi storjeni, ko njega nij bilo vpričo, pri sodnem dvoru prve stopinje v roku določenem za zglaševanje ničnostne pritožbe vgovor vzdigne. Temu vgovoru je dati mesto, kadar se izkaže, da je obtožencu neodvrčen zadržek branil k glavni razpravi priti. V tem slučaju je postaviti vnóvič glavno razpravo. Ako obtoženca tudi k tej ne bode, šteje se izpodbijana sodba da je njemu nasproti pravokrepna. O vgovoru razsoja sodni dvor druge stopinje v nejavni seji, poslušavši višjega državnega pravdnika. Ako on vgovor zavrne, tedaj obtoženec nima več pravnega leka proti sodbi. Ako se je obsojenec ob enem z vgovorom poprijel pritožbe zaradi ničnosti ali pa vzklica, ali če je z druge strani podana ničnostna pritožba ali vzklic, tedaj mora tisto sodišče, pred katero se po §§. 285

in 294 spisi polagajo, najpred o vgovoru v nejavni seji, poslušavši državno pravdnístvo, razsoditi, ter samo če se vgovor zavrne, vzklic ali pritožbo o ničnosti v preudarek vzeti.

§. 428.

Po neprihodu enega obtoženca in po zaočnem postopku vsled tega ne sme se zakesnjevati postopek proti pričujočim soobtožencem. Ako se v takih slučajih reči, ki utegnejo služiti v dokaz zoper obtoženca, lastnikom nazaj dadó, sme se le-tem naložiti dolžnost, da ta dokazíla, ako bi se zahtevalo, zopet prinesó. Tudi je natančen popis nazaj danih reči spisom pridejati.

Poglavje XXV.

O naglosodnem ali prekem postopku.

I. Naredba naglosodnega postopka.

§. 429.

Naglosodni (prekosodni) postopek sme praviloma biti samo v takih slučajih punta, kadar ostala postavna sredstva več ne zadostujejo, da bi se punt udušil. Izrecílo, da je naglosodstvo neogibno potrebno, prístoji deželnemu poglavarju dogovorno s prezidentom sodnega dvora druge stopinje in z višjim državnim pravdnikom.

Ali kadar je nevarnost v odlogu, ima tudi načelnik političnega okrajnega oblastva pravico, to izrecílo izdati po dogovoru s prezidentom sodnega dvora prve stopinje in z državnim pravdnikom.

§. 430.

Razen tega slučaja sme se naglosodni postopek ukazati tudi tedaj, kadar se v posameznih ali več okrajih umor, razboj, zažig ali hudodelstvo javne posilnosti, omenjeno v §. 85 kazenske postave, s posebno nevarnostjo razširjajo. Razsodba o potrebi naglega sodstva prístoji v takih slučajih ministru nostranjih reči po dogovoru s pravosodnim ministrom.

§. 431.

Izrecílo, da bodi naglosodni postopek, mora se po tistih občinah, za katere je ukazan, z hobnom ali trobento oznaniti in vrhi tega s priobčilom občinskim oblastvom, z oklicom na javnih mestih ali tržiščih nabitim, po časnikih in kjer okolnosti tako naneso, tudi po oznanilu s prižnice brez odloga vsem na znanje dati, ter sporočiti tudi glavnemu ali vojaškemu in brambovskemu poveljstvu tiste kronovine, da njim podložna vojaška (brambovska) krдела zvedó.

§. 432.

Razglas naglosodnega postopka je v slučaju punta združiti s poveljem, da naj se vsakdo zdržuje vsega puntarskega stekanja v trope, vsega podpihovanja k temu in vsake dotične vdeležbe ter pokorí ukazom, po gosposki izdanim, da se zadušé ta hudodelstva, ker bi se sicer vsak, kdor se po njih oklicu zakriví tega hudodelstva, po naglem sodstvu sodil in s smrtjo kaznil.

§. 433.

Enako, kakor je v zgornjem paragrafu povedano, ravnati je tudi pri oklicu naglega sodstva zaradi katerega v §. 430 naštetih hudodelstev. Po okolnostih je moči oklicati naglo

sodstvo tudi samo proti tistim, kateri bi eno ali drugo teh hudodelstev po določno popisanim, posebnem načinu storili. O vsakem iz teh slučajev je pretiti s smrtjo vsacemu, kdor bi tako hudodelstvo sploh ali po popisanem posebnem načinu storil.

§. 434.

Po oklicu naglosodnega postopanja postaja sodni dvor prve stopinje, v katerega okoliši se je oznanilo, edino pristojen za vsa tista v njegovem okraji storjena hudodelstva, na katera sega naglosodni postopek po določilih §§. 432 in 433, in tako tudi za sokrivnjo in vsako kaznjivo deležnost v teh hudodelstvih, in to brez ozira na kako preiskovanje, katero utegne proti obdolžencu pred rednim sodiščem teči.

Ako je obdolženec storil več kaznivih dejanj po različnih okrajih, ter bi vsled tega pristojna bila različna naglosodna sodišča, tedaj je edino pristojno tisto naglosodno sodišče, pred katero je že bil postavljen ali kateremu ga je moči najprej izročiti.

§. 435.

Sodni dvor prve stopinje kot naglosodno sodišče sodi v zborih iz štirih sodnikov, katerih eden ima prvosedstvo, s privzetim zapisnikarjem vred. Ono sme, kakor se vzvodi prezidentu, svoj sedež postaviti na katerem koli mestu tistega okraja, za katerega je naglo sodstvo oznanjeno, a to je neutegoma na znanje dati upravnim oblastvom.

§. 436.

Kakor je naglosodni postopek zaukazan, naj upravno oblastvo kar najhitreje mogoče poskrbi za to, da se od najbližjega vojaškega poveljstva pošljejo vojaki, kolikor jih bode v varnost naglega sodstva potreba, da bode na mestu za naglo sodstvo določenem pripravljena potrebna uradovna oprava, in da bodo pričujoči duhoven, sodni zdravnik, po tem rabelj in njegovi pomočniki, ter da ne bode nikacega zadržka izvršilu smrtne kazni, ako bi se komu prisodila.

II. Postopanje pred naglosodnim sodiščem.

§. 437.

Državnega pravdnika pri sodnem dvoru prve stopinje ali za naglosodno sodišče nalašč odbranega úda državnega pravdnštva opravilo je, sprožiti naglosodni postopek proti obdolžencem. Pri tem je šteti za pravilo, da se pred naglosodno sodišče postavljajo samo take osebe, ki so bile ali na samem delu prijete, ali pri katerih je za trdno pričakovati, da se jim bode krivica brez odloga dokazati dala.

Hudo bolni in noseče se ne smejo postavljati pred naglo sodišče.

§. 438.

Naglosodno sodišče je pristojno odsojati tudi take osebe, ki so podvržene vojaški sodni oblasti, in vojaška oblastva so dolžna izročiti jih temu sodišču, ako zahteva. Ako se take vojaške osebe privedó vjete civilnemu oblastvu, priobčiti je to najbližjemu vojaškemu poveljstvu ter povedati mu obdolženega ime, rojstveni kraj, domovinsko občino in vojaški značaj.

§. 439.

Ves postopek zoper posamezne obdolžence mora od kraja do konca pred zbranim sodiščem in kolikor je mogoče, nepretrgoma teči. Obdolženca je takoj po vjetji pred naglosodno sodišče postaviti, ako državni pravdnik nij te misli, da je stvar napotiti na redni postopek, a v tem slučaju nij več dopuščeno izročiti ga naglosodnemu sodišču. Najdaljši trpež postopka proti posameznemu obdolžencu postavlja se na tri dni, in ta rok se računi od časa, ko je obdolženec bil pred naglosodno sodišče postavljen (§. 441).

§. 440.

Postopek pred naglosodnim sodiščem je usten in javen. Obdolženec si lahko sam zagovornika izvoli; ako se te pravice ne poprime, mora mu sodišče uradoma postaviti zagovornika.

§. 441.

Državni pravdnik začne razpravo s tem, da razloži obdolženca težeče dejanske reči. Pri zaslišanju in prinašanju dokazil je sploh izpolnjevati propise §§. 245—254.

Postopek bodi praviloma utesnjen na dokaz dejanja, zaradi katerega je pognan naglosodni postopek. Torej nij gledati na druga kaznjiva dejanja vjetega. Ako se ta dejanja preganjajo v rednem kazenskem postopku, tedaj naj se sodišče, odmerjaje kazen, ozira na tisto kazen, katero bi mu naglosodno sodišče bilo na prostosti prisodilo (§. 442, odstavek 2).

Postopek se po pozvedovanju o odškodbi ne sme zadržavati. Takisto naj se ne pušča sicer v nemar izsledovanje sokrivcev, vendar za tega delj nij odlagati sklenitve in izvršitve razsodila proti vjetemu.

Po sklenenem dokazovanju naj državni pravdnik razvije podatke tega dokazovanja ter svoj predlog stori. Obdolženec in njegov zagovornik odgovorita na to, in ako se državnemu pravdniku pozdi še kaj odvrniti, pristoji obdolžencu in njegovemu zagovorniku vsegar pravica poslednje besede.

§. 442.

Na to stori sodišče v nejavnem posvetovanju, držéč se propisov danih v §. 17, 19 do 22, 258 in 267, sodbo, katera se na ravnost po tem obdolžencu v javni seji oznani. Ako se enoglasno izreče, da je obdolženec kriv, naj mu naglosodno sodišče precej smrtno kazen prisodi.

Samo tedaj, kadar se je s smrtno kaznijo izvršeno na enem ali več najbolj kazni vrednih že dal odstrašilni zgled, katerega je potreba, da se povrne pokoj, sme naglosodno sodišče s tehtnih za zljajšavo govorečih vzrokov take, ki so se manj vdeležili, obsoditi v težko ječo od petih do dvajset let. Isto kazen je prisoditi takim, kateri še niso bili prestopili dvajsetega leta svoje dobe, ko so hudodelstvo storili.

§. 443.

Kadar se pokažejo uveti v §. 259 omenjeni, naj naglosodno sodišče izreče, da se obdolženec oprošča, in naj takoj naredi, da ga izpusté. Kadar naglosodno sodišče meni, da nij pristojno, kadar se smrtna sodba samo za to ne stori, ker nij soglasja vseh sodnikov (§. 442, odstavek 1), ali kadar sicer nij mogoče, v postavnem roku treh dní dognati dokaz, da je obdolženec kriv, pa se vendar kažejo proti njemu silne sumnje, da je storil prirečeno mu ali katero drugo kaznjivo dejanje, tedaj razsodi naglosodno sodišče, da je obdolženca preodkazati rednemu sodniku, ter mora v tem slučaju ob enem ukreniti, je li obdolženca še dalje v zaporu imeti ali izpustiti.

§. 444.

O razpravi pred naglosodnim sodiščem je pisati zapisnik, kakor vevata §§. 271 in 272. Zapisnik naj podpišejo vsi sodniki in zapisovalec.

§. 445.

Proti sodbam naglosodnega sodišča nij nikacega pravnega leka, in prošnja za milost, naj bi jo proti njim vpoložil kdor koli, nima nikdar odložne moči.

Smrtno kazen je praviloma dve uri po oznanilu sodbe izvršiti; samo če obsojenec izrečno prosi, sme mu se dopustiti še tretja ura, da se k smrti pripravi.

III. Preklic naglosodnega postopka.

§. 446.

Oblast, naglosodni postopek preklicati, imajo osebe v §§ 429 in 430 imenovane. Brž ko je minol vzrok, s katerega se je naglo sodstvo napravilo, mora se preklicati in preklic vselej po javnih listih razglasiti.

Brž ko se naglosodnemu sodišču priobči, da je naglo sodstvo preklicano, prestane njegovo delovanje. Vse preiskave, ki še tekó, in tako tudi tiste, v katerih so bile smrtne sodbe storjene a ne še zvršene, morajo se oddati rednim sodiščem, katera bodo z njimi kakor z vvodnimi preiskavami delala. Z njimi je dalje postopati po splošnih propisih tega kazenskopravnega reda. Vse po naglosodnem sodišči izdane sodbe z razpravnimi spisi vred je v štirinajstih dnevih po preklicu naglega sodstva položiti pred višjega državnega pravduika, kateri naj stavi predloge, kakoršni mu se vzvidijo primerni.

Ako pozneje nastanejo vzroki pravnne obnove, bode se o tem pred rednimi sodišči po propisu XX. poglavja razpravljalo.

Poglavje XXVI.

O postopanju zastran prestopkov.

§. 447.

Postopek zaradi tistih kaznjivih dejanj, katera so okrajnim sodiščem odkazana v preiskovanje in kaznovanje, ravna se v prvi vrsti po propisih, obseženih v pričujočem poglavji.

A v vseh tistih točkah, o katerih tukaj nij dan poseben propis, uporabljati je tista določila, katera veljajo za postopek pri hudodelstvih in pregreških.

I. Obtožba.

§. 448.

Opravke državnega pravdnštva zvršujejo organi, kateri se ukazoma za to določijo. V tem stojé oni pod državnim pravdnikom pri tistem sodnem dvoru prve stopinje, v katerega okoliši bivajo, izpolnjujejo njegova naročila ter polagajo predenj vsak mesec izkaz o kaznjivih dejanjih, katera so preganjali, in o uspehu svojih dotičnih naredeb (§. 31).

§. 449.

Temu, ki je poškodovan po kaznjivem, uradoma preganjanem dejanji, dano je na voljo, pridružiti se kazenskemu postopku. Ako se uradnik, kateri je postavljen, da opravke državnega pravdnštva zvršuje, brani preganjati kako kaznjivo dejanje, to sme zasebni udeleženec sam storiti predlog o postavnem pokaznjenji (§§. 451 in 457).

II. Redni postopek pred okrajnimi sodišči.

§. 450.

Ako okrajno sodišče meni, da nij pristojno, ker ide za hudodelstvo ali pregrešek, naj to dá na znanje državnemu pravdniku pri sodnem dvoru prve stopinje ali pa zasebnemu obtožitelju (§§. 46, 449). Ako pa sodni dvor prve stopinje ali katero višje sodišče stvar zopet okrajnemu sodišču odkaže, ne more je več to sodišče zaradi nepristojnosti od sebe odriniti.

§. 451.

Tu nij niti prave vvodne preiskave niti posebne razprave o tem, je li koga pod obtožbo dejati. Dovolj je, da se sploh bodi pismeno bodi ustno predlaga postavna pokaznitev.

Ako se sodniku ob enem privede obdolženec ter le-ta izpové, da je storil dejanje, katerega je obdolžen, ali če obtožitelj in obdolženec oba hkrati prideta pred sodnika ter so pri roci vsa dokazila za obtožbo in v zagovor, sme sodnik z obdolženčevo privolitvijo precej začeti razpravo (§. 456) in izreči sodbo.

Razen tega slučaja pa je postaviti dan za glavno razpravo, po tem ko se opravijo kake vvodne pozvedbe, ako bi se zdele potrebne.

§. 452.

Pri vseh vvodnih pozvedbah naj se okrajni sodnik v obče drži propisov za preiskovalnega sodnika danih, vendar s temi le utesnitvami:

1. Začasno obdolženca prijeti, da se privede pred sodišče, je razen slučajev v §. 175, št. 2 in 3, omenjenih, dopuščeno samo tedaj, če se je obdolžencu izrečno ukazalo, da naj sam osebno pride pa nij pokoren bil temu ukazu. Potnikom je dovoliti, da svojo pot nadaljujejo, če se nij bati, da bi se s tem preiskovanje ali pa zvršilo sodbe izpodneslo.

2. Ako se obdolžencu pozivnica ne more vročiti, to naj daljnje postopanje miruje dotle, dokler ga ne zatekó. Iskalnih listov izdajati nij dopuščeno; nasproti pa se v važnejših slučajih sme popis obdolženčeve osebe oblastvom priobčiti (§. 416).

3. Preiskovalni zapor se sme samo v slučajih §. 175, št. 2 in 3 ukreniti. Taki zaprti ne smejo se ječiti skup z osebami, katere so zaradi hudodelstva v preiskavi ali kazni. Jed si lahko dajó zunaj jetnišnice pripravljati, če to hišnega reda ne moti.

4. Papirje tretjih oseb raziskovati in pisem zasezati ali odpirati nij dopuščeno.

5. Sodnih prič nij pri nikacem preiskovalnem delu potreba.

6. K ogledu in sprejemu mnenja je dovolj privzeti po enega zvedenca.

7. Zapisnik pisati potrebno je samo pri tacihi pozvedbah, katere se porabijo v dokaz pri glavni razpravi ter se v njej ne bodo ponavljale; v drugih slučajih je dosti, da zapisnikar ali tudi zaslišujoči sodnik sam ob kratkem zapiše bistveno vsebino tega, kar so zasliševane osebe izustile.

8. Zagovornik se uradoma ne pridaje.

§. 453.

Priče se praviloma ne jemljó v prisego, ampak sodnik se lahko namesto prisege zadovoli s tem, da mu priča v roko seže.

Ako pa obdolženec tají ter veljá prepričati ga z izustilom prič, morajo se, ako jim noben postaven zadržek prisege ne zabranjuje, tedaj po propisu v prisego vzeti, če obdolženec sosebno zahteva, ali če gre za prestopok postave, katerega je kazniti z zaporom na mesec dni najmanj, ali najmanj s sto goldinarji globe, ali z izgubo obrta ali drugih pravic in dopustil.

Uradniki in zapriseženi služabniki javne oblasti, ki pričajo o dejanjskih rečéh ali okolnostih, katere so zapazili, opravljaše svoj urad, naj se tedaj, — kadar njih izustila segajo v predmete, katerih se je dotikalo njihovo uradno delovanje, — samo pod opominom na njih službeno prisego za priče zaslišavajo.

§. 454.

Kadar razprava ne more po §. 451 biti precej ko je obtožba podana, pozove se obdolženec, če nij v zaporu, k glavni razpravi s pismenim poveljem, katero mora obsegati bistvene reči njemu pripisovanega kaznjivega dejanja in to naročilo, da naj o postavljeni uri pride in dokazila služeča mu v zagovor s seboj prinese ali pa sodniku naznani za časa tako, da bode še moči pripraviti jih k glavni razpravi. Ob enem je pristaviti opominj, da se bode, tudi ako bi njega ne bilo, razprava vršila in sodba storila.

§. 455.

Poziv je praviloma tako urediti, da obdolžencu ostane od vročitve poziva do glavne razprave najmanj štiri in dvajset ur prostega časa, odštevši tisti čas, katerega potrebuje, da do sodišča dojde. Ali v silnih slučajih, pri neznatnih prestopkih postave, in kadar obdolženec biva ondi, kjer ima sodišče svoj sedež, sme se ta rok tudi skrajšati. Samo na podlogi izkazanih znamenitih zadržkov sme se privoliti v predlog obdolženega, da se razprava preloži na drug dan.

Pod utesnitvami v §§. 39 in 40 omenjenimi, katere preudarja sodnik, prosto je obdolžencu, vzeti si zagovornika.

Kadar obdolženec nij zaprt, lahko se dá — ako neče sam priti, — pri razpravi zastopati po pooblaščenцу, kateri mora posebno pooblastilo izkazati; vendar ima sodišče oblast, v vseh tistih slučajih, kjer se to za dozvedbo resnice vidi potrebno, narediti, da naj on sam pride. Taki, — kateri ne vpisani v imenik zagovornikov — od tacega zastopanja zaslužek imevajo, naj se ne pripuščajo za pooblaščence.

§. 456.

Glavna razprava pred okrajnim sodiščem (§. 9) je pod ničnostjo javna, vendar z utesnitvami, ki so povedane v §§. 228—231. Kadar stvar poganja zasebni obtožitelj, tedaj nij javnosti, če obe stranki soglasno tako predlagata.

§. 457.

Razprava se prične z razložilom obtožbe.

Na to se o njej zasliši obdolženec ali njegov pooblaščenec, ter se prinesó dokazi. Potlej se poslušata obtožitelj in zasebni udeleženec, kaj kateri predlaga, a za tema obdolženec in zagovornik mu, kaj odgovarjata. Obtožitelj lahko ostane pri samem predlogu, da naj se postava sploh uporabi.

§. 458.

Po dovršeni razpravi se takoj stori sodba, katero sodnik z nje bistvenimi razlogi oznani, in pod ničnostjo v zapisnik pristavi ali zapisniku priloži. Sodnik sme po skleneni razpravi izrek sodbe na prvi sledeči dan odložiti. V drugem bodo v XVIII. poglavji za glavno razpravo dani propisi veljali tudi za razpravo pred okrajnim sodiščem.

§. 459.

Ako obdolženec, da si kakor treba pozvan, vendar ob določeni uri nij prišel, to sme sodnik, — ako mu se zdí potrebno obdolženca zaslišati, — reči mu, da sam pride ali, če se je to že zgodilo, dati ga pred se privesti. Razen tega se postopek precej začne, dokazi sprejmejo ter obtožitelj posluša; na to se sodba stori in oznani. Ako obdolženca k razpravi nij bilo, vročiti mu je uraden prepis sodbe.

III. Postopek s kazenskim nalogom (mandatom).

§. 460.

Ako katero javno oblastvo ali kdo v §. 68 kazenske postave omenjenih proti obdolžencu v prostosti po svoji službeni zapazbi ovadi prestopok postave, na katerega je v postavi izrečen samo zapor na mesec dni največ ali samo globa, to sme sodnik, ako najde tri dni zopora največ ali petnajst goldinarjev globe največ prisoditi, na predlog uradnika, kateremu je uradovanje državnega pravdnika izročeno, zapadlo kazen brez poprejšnjega postopka s kazenskim nalogom ustanoviti.

§. 461.

V kazenskem nalogu mora se povedati:

1. Kakšno je kaznjivo dejanje, po tem kdaj in kje se je storilo;
2. ime osebe ali oblastva, ki ga je ovadilo;
3. ustanovljena kazen in kazensko določilo, na katero se opira;
4. da je obdolžencu prosto, ako bi našel, da po kazenskem nalogu trpi krivico, v osmih dnevih, po vročitvi naloga šteječ, svoj vgovor proti temu pri okrajnem sodišči (§. 81) pismeno ali na zapisnik zglašiti ter ob enem dokazila njemu v zagovor služeča na znanje dati, a da, ako v tem roku vgovora ne bode, kazenski nalog postane pravokrepen ter se proti njemu zvrši.

§. 462.

Ako se v osmodnevnem roku vzdigne vgovor, nastopi redni postopek; v nasprotnem slučaju proti kazenskemu nalogu nij več pravnega leka; vendar se sme, kjer so uveti §. 364, št. 1 in 2, izpolnjeni, dovoliti povratek v poprejšnji stan.

IV. Pravni leki proti sodbam okrajnih sodišč.

§. 463.

Proti sodbam okrajnih sodišč, ki so izdane zoper pričujočega, ima mesto samo pravni lek vzklica, in to na sodni dvor prve stopinje, v katerega okoliši je dotično okrajno sodišče.

§. 464.

Vzklicevati se je moči:

1. Zaradi ničnostnih vzrokov, kjer je kateri;
2. zaradi izreka o krivnji in kazni, a zaradi poslednjega vendar samo pod uveti, ki jih omenja §. 283;
3. zaradi razsodbe o zasebnopravnih zahtevkih.

§. 465.

Obtožencu na korist se sme vzklicevati on sam, njegov zakonski družec, kdorkoli iz sorodnikov mu v navzgorni in nizdolni vrsti, njegov varuh (tutor) in sicer, ako je nedoleten, smejo se vzklicevati njegovi starši in varuh tudi proti njegovi volji.

Dediči obtoženčevi, kateri niso v nikakem tu omenjenih razmerov do obtoženca, smejo vzklic pognati ali nadaljevati samo zaradi izrecila o zasebnopravnih zahtevkih, ako bi ga sodba v sebi imela.

Na škodo obtožencu sme se vzklicevati samo obtožitelj in zasebni udeleženec, a le-ta samo zaradi svojih zasebnopravnih zahtevkov.

§. 466.

Vzklic je v treh dneh po oznanjeni sodbi pri okrajnem sodišči zglasiti.

Ako obtoženca nij bilo pri oznanjevanji sodbe, to je zglasiti vzklic v treh dneh po tem, ko mu se je na znanje dala.

Obtoženčevim svojcem omenjenim v §. 465 teče rok za zglastev vzklica od tistega dne, od katerega začne teči obtoženeu.

Zglastev vzklica ima odložno moč.

Ali izpuščenje oproščenega obtoženca iz zaporu se zaradi vzklica državnega pravdnika samo tedaj odlaga, ako je bil vzklic precej pri oznanjanji sodbe zglašen.

Ako v kazni na prostosti obsojen človek meni, da mu se je krivica zgodila ne z izrekom, da je kriv, niti s tem, kake vrste, nego samo kolike mere je prisojena mu kazni, tedaj lahko že ta čas kazni nastopi. Isto velja tudi takrat, ako se obsojenec nij vzklical ter je obtožitelj vzklic namerjen samo proti kazenski meri.

§. 467.

Pritožitelj ima pravico, v osmih dnevih po zglašenem vzklicu, in če je pred to zglastevijo ali po njej zaprosil za prepis sodbe, po njega vročitvi podati okrajnemu sodišču izvod vzklicenih razlogov ter morebiti tudi naznaniti nove dejanske reči ali nova dokazila, povedavši na tanko vse okoliščine, po katerih se dá njih pomenljivost presoditi.

On mora, bodi si ob zglaševanju vzklica ali v vzklicnem spisu, izrečno omeniti, za katere točke razsodila (§. 464) meni da mu delajo krivico in katerih ničnostnih vzrokov se hoče poprijeti; a če tega ne stori, naj se sodni dvor prve stopinje ne ozira na vzklic, oziroma na vzroke ničnosti.

Vzklic proti izreku, da je obtoženec kriv, njemu na korist proprijet, ima v sebi tudi vzklic zoper odmero kazni.

Ako kdo vzklic ustno zglasti, naj sodnik, kateri dela zapisnik o tem, pritožniku posebej reče, da na tanko pritožbene točke pové, in naj ga pouči, kake pravne nasledke bi imelo, ako bi tega ne storil.

Zapoznjen vzklic ali vzklicni izvod naj okrajno sodišče zavrne.

§. 468.

Zaradi ničnosti se je proti sodbam okrajnih sodišč moči vzklicevati samo s katerega naslednjih vzrokov, namreč:

1. če okrajno sodišče nij bilo pristojno, ali ne prav zastavljeno, ali če je postavno izločen sodnik (§ 67 in 68) sodbo storil;

2. ako se je prelomil ali v nemar pustil propis, katerega izpolniti postava pod ničnostjo zapoveduje (§§. 120, 151, 152, 170, 271, 456 in 458), ali kadar je kateri v §. 281, št. 4 in 5 omenjenih ničnostnih vzrokov;

3. z vzrokov, povedanih v §. 281, števil 8—11.

Pod 1 in 2 omenjenih ničnostnih vzrokov moči se je poprijeti samo pod uveti, povedanimi v §. 281; ali tudi obtožitelj ne gubi pravice, poprijeti se ničnostnega vzroka, za

to, ker nij zahteval razsodbe okrajnega sodnika o kaki pogrešnosti v obliki ter si nij pridržal pritožbe takoj po tem, ko mu se je to razsodilo odreklo ali pa oznanilo.

§. 469.

Sodni dvor prve stopinje mora o vsakem vzklicu najpred v nejavni seji, poslušavši državnega pravdnika, posvetovati se ter vzklic takoj zavreči, ako se je vzklicala taka oseba, katera vzklicevalne pravice sploh nima ali katera je nima v to mer, v katero jo je porabila, ali katera se je te pravice veljavno odpovedala; ako je vzklic bil prepozno zglašen; ako tisti členi, proti katerim je namerjen, ali tisti ničostni vzroki, zaradi katerih je poprijet, niso posamič in določno naznanjeni. Ako vzklic meri edino proti izreku o kazni ali o zasebnopravnih zahtevkih, tedaj razsoja sodni dvor precej tudi v sami stvari.

§. 470.

V tem nejavnem posvetovanji naj sodni dvor prve stopinje tudi preudari, so li važne po §. 467 naznanjene nove dejanske reči in dokazila ali niso. Zasliševanje novih prič in zvedencev je dopuščeno samo tedaj, kedar je videti, da se po njem pokaže neresnica tehtnih dejanskih reči, katere je prvi sodnik imel za dokazane. Sodni dvor sme po okolnostih nove dokaze, in tako tudi dejanske reči, iz katerih se izvaja kak vzrok ničnosti, po sodniku v to določenem pozvedeti dati.

Vnovič se take priče in zvedenci, kateri so že v glavni razpravi pred okrajnim sodiščem bili zaslišani, samo tedaj izprašujejo, kader se sodnemu dvoru pozdí potrebno za to, ker ima bistvene pomisleke proti resničnosti dejanskih reči, kakor so v sodbi prve stopinje vzete za resnico. Razen tega slučaja naj sodni dvor jemlje svoji razsodbi za podlogo zapisnike na prvi stopinji narejene.

Ako se že v nejavnem pripravljalnem posvetovanji pokaže potreba, ponoviti glavno razpravo na prvi stopinji, naj sodni dvor precej tako razsodi.

§. 471.

Kadar nij nobenega tistih slučajev, o katerih se govori v §. 469 in §. 470, odstavek 3, postaviti je ročišče (sodbeni dan) v javno razpravo o vzklicu, in sicer tudi, v kolikor meri vzklic proti izreku o kazni in o zasebnopravnih zahtevkih, in pravočasno pozvati obtožitelja, obtoženca in tiste priče in zvedence, katere pozvati je bilo po §. 470 ukreneno.

Obtožencu morajo z ozirom na daljavo, ki jo ima do mesta vzklicnega oblastva, najmanj trije dnevi ostati prosti, da se more pripravljati na svoj zagovor.

Ako je obtoženec v zaporu, lahko se dá po zagovorniku zastopati, ako se sodnemu dvoru ne vidi potrebno v dozvedbo resnice dati ga pred se privesti.

I obtožencu i zasebnemu tožitelju je opomniti na pozivnici, da bi se, tudi če ona ne prideta, o vzklicu po postavi razrodilo z ozirom na to, kar je v vzklicnem izvodu povedanega.

Zasebnemu udeležencu je postavljeno ročišče na znanje dati s tem pristavkom, da mu je prosto priti.

Ako so te osebe imenovala sodišču zagovornika ali zastopnika, tedaj je poziv temu poslati.

§. 472.

Razprava pred vzklicnim oblastvom je javna po propisih §§. 228—231.

Začenja se s tem, da ud vzklicnega oblastva odbere nazvestje, ki naj ne obseza ni mnenja ni predlogov, temveč samo dejanske reči slučaja, dozdanji tek stvari, kolikor je

potrebno v presojo podane pritožbe, bistveno vsebino vzklicnega spisa in prepirne točke, katere se iz vsega podajó.

Vselej je brati tist del razsodila na prvi stopinji storjenega, kateri se nanaša na vzklicne točke, z razsodilnimi vzroki vred, in če se prvosodniku vzvidi primerno, tudi zapisnik, napisan o glavni razpravi na prvi stopinji.

§. 473.

Na to je zaslišati priče in zvedence, če so kateri pozvani, in pa obtoženca, ako je sam pričujoč, in pri tem se je držati propisov, danih za glavno razpravo pred sodnimi dvori prve stopinje.

Na to se zazove tist, kateri je vzklic vpoložil, naj ga z razlogi dotrdi, in za njim nasprotnik, če ima kaj odvrniti.

Obtožencu ali njegovemu zagovorniku gre vsakakor pravica zadnje besede.

Na to se umakne sodni dvor, posvetovat se in sklepat.

§. 474.

Kadar sodni dvor ne najde, da je vzklic kakor nedopústen ali nedotrjen zavrniti, niti da je sam nepristojen, tedaj razsodi v stvari sami po propisih za delanje sodeb sodnim dvorom prve stopinje veljavnih, ako nij v naslednjih paragrafih drugače ukazano.

§. 475.

Ako se sodba okrajnega sodišča s katerega v §. 468, pod 1 in 2 navedenih ničnostnih vzrokov ovrže, tedaj sodni dvor odkaže stvar v novo razpravo pred drugo okrajno sodišče svojega okoliša.

Ako je okrajno sodišče sodilo o dejanji, v katerem je hudodelstvo ali pregrešek, naj se na predlog državnega pravdnika sodba okrajnega sodišča ovrže ter napravi, da se stvar na postavni postopek napoti.

Ako je okrajno sodišče gledé dejanjske reči, na katero meri obtožba, po nepravem izreklo, da je nepristojno, ali če obtožbe nij popolno na rešilo (§. 281, št. 6 in 7), velí mu sodni dvor, poprijeti se razprave in sodbe, katera bodi v poslednjem slučaju utesnjena na nerešene obtožbene točke.

§. 476.

Ali v slučajih, omenjenih v §. 475, odstavku 1 in 3, prosto je vendar vzklicnemu oblastvu, takoj ali v poznejši seji, — ako treba ponovivši ali dopolnivši razpravo na prvi stopinji dovršeno in popravivši pravdno delo, ako bi se našlo pomanjkljivo, — rozsoditi v sami stvari.

§. 477.

Sodni dvor naj se meni edino za točke v pritožbo vzete, ter sme predružačiti samo tiste dele prvosodniškega razsodila, proti katerim meri vzklic. Ako se pa vendar o priliki vzklicia po komer si bodi vpoloženega prepriča, da je obtožencu na škodo kazenska postava bila napačno obrnena (§. 281, št. 9—11) ali da isti vzroki, na katere se opira njegova enemu obtožencu koristna naredba, hodijo v prid tudi kateremu soobtožencu, kateri se celo nij vzklical, ali ne na dotično stran, to naj sodni dvor postopa tako, kakor da je takšen vzklic bil vpoložen.

Ako je vzklic zgolj obtožencu v prid vpoložen, ne sme mu sodni dvor prisoditi ostrejšše kazni od óne, katera je v prvi sodbi izrečena.

§. 478.

Proti sodbi okrajnega sodišča, katera je po §. 459 izdana o neprihodu obtoženca, sme le-ta v osmih dnevih po vročitvi sodbe vzdigniti vgovor pri sodečem okrajnem sodišči,

ako mu poziv nij bil prav vročen, ali če more izkazati, da mu je neodvračen zadržek priti branil.

O tem vgovoru razsoja okrajni sodnik, zaslišavši popred obtožitelja. Ako ga zavrže, ima obtoženec pravni lek pritožbe do sodnega dvora prve stopinje, katerega mu je poprijeti se v treh dnevih. V tem slučaju sme obtožitelj s pritožbo, ako bi se utegnila zavreči, združiti vzklic, o katerem se postopa po določilih §§. 469—472.

Najde li okrajni sodnik ali vsled pritožbe sodni dvor, da ima vgovor svojo podstavo, naj se ukaže nova razprava pred okrajnim sodiščem, pri kateri se, ako obtoženec pride, reč tako obravnjuje, kakor je pisano v §. 457. Ako obtoženca k tej drugi razpravi zopet nij, tedaj se čista, da nij nikacega vgovora in da je izpodbijana sodba pravokrepna.

§. 479.

Proti sodbam sodnih dvorov prve stopinje o vzklicu, ki jim po §§. 463, 464 in 478 dojde, dopuščena je edina ničnostna pritožba do kasacijskega dvora v obrambo postave (§§. 33 in 292).

§. 480.

Obnova kazenske pravde se ravna po načelih postavljenih v XX. poglavji. O tem, je li dopuščati obnovo, razsoja okrajni sodnik. Ako jo odreče, odprta je samo pritožba do sodnega dvora prve stopinje, katero je v treh dnevih vpолоžiti pri okrajnem sodišči.

Kasacijskemu dvoru v §. 362 dodeljena oblast ne pristoji mu gledé prestopkov.

§. 481.

Proti razsodilom okrajnih sodnikov, ako niso podvržena vzklicu, pristoji dotičnikom pravni lek pritožbe do sodnega dvora prve stopinje v treh dnevih.

V. Zvrševanje kazni.

§. 482.

Kazni na prostosti naj se praviloma, ako sodni dvor prve stopinje v posameznih slučajih ne naredi drugače, zvršujejo pri tistem okrajnem sodišči, katero je razsodilo na prvi stopinji.

Kadar se je še pred nastopom kazni podala prošnja za zlajšanje ali odpuščenje kazni (§§ 410 in 411) ter se ona opira na take ozira vredne okolnosti, katere so se našle še le po storjeni sodbi, lahko se z zvršilom kazni počaka, ako bi se sicer namen prošnje celo ali po nekem delu uničil.

Poglavje XXVII.

O kazenskem postopku v tiskovnih rečéh.

§. 483.

Za postopek v tiskovnih kazenskih rečéh veljajo vsi propisi tega kazenskopravnega reda, kolikor se v naslednjih paragrafih ne določuje nič drugačnega.

§. 484.

Kazensko sodništvo v tiskovnih rečéh pristoji samo in edino sodiščem. Če gre za prestopke, zvana so za razpravo in razsodbo okrajna sodišča a glede hudodelstev in prestopkov storjenih po vsebini kake tiskovine zvane so porote.

§. 485.

Pristojen je tist sodni dvor prve stopinje, v katerega okoliši je storjeno hudodelstvo ali pregrešek, in tisto okrajno sodišče, ki je postavljeno v mestu sodnega dvora, v katerega okoliši se je storil prestop; ako je ondi po več okrajnih sodišč, tisto izmed njih, kateremu se s posebnim ukazom kazensko pravosodje sploh izroči.

§. 486.

Ako se kaznjivo dejanje stori z vsebino kake tiskovine, tedaj je, če se vé za kraj, kjer je tiskana, in če ta kraj leži v razsežaji dežel, za katere velja ta kazenskopravdni red, vselej ta kraj imeti za kraj storjenega dejanja, a če tist kraj nij znan ali če leži zunaj ónega razsežaja, imeti je za to tist kraj v tem razsežaji, v katerem se je tiskovina razširjala.

Ako bi v poslednjem slučaju bilo več sodišč pristojnih za eno in isto preiskavo, to razloči med njimi prehitenje.

§. 487.

Take tiskovine, ki se izdadó ali razširjajo proti propisom tiskovne postave, ali katere je zaradi njih vsebine v javnem interesu preganjati, sme varnostno oblastvo zaseči bodi si na ravnost ali pa, če državni pravdnik stvar sproži.

V vseh drugih slučajih sme samo sodišče na tožbo in v njej storjeni predlog zasebnega obtožitelja zasego (konfiskacijo) ukazati.

Proti zaukazu začasne zasege nij dopuščena posebna pritožba.

Ako varnostno oblastvo samo ob sebi ali po naročilu državnega pravdnika zaseže tiskovino, mora to državnemu pravdniku tistega kraja, kjer ima svoj sedež sodišče zvano za kazensko sodništvo, v štiri in dvajsetih urah naznaniti ter priložiti en primerek tiste tiskovine.

§. 488.

Ako je državni pravdnik sprožil zasego tiskovine, mora se v treh dnevih, od časa, ko mu se naznani, da je zasega izvršena, obrniti na sodni dvor prve stopinje, oziroma na okrajno sodišče (§. 485) za potrditev zasege.

V tistih slučajih, v katerih je varnostno oblastvo samo ob sebi zasego ukazalo, mora državni pravdnik v treh dneh, od dne prejetega naznanila, narediti, da se zasega ali po varnostnem oblastvu prekliče, ali pa da se potrdi, kakor v prejšnjem slučaju.

§ 489.

Sodišče naj v treh dneh izreče potrditev ali preklic zasege. Ako se potrdba ne izreče v osmih dneh po storjeni zasegi niti teče kaka pritožba državnega pravdnika zaradi odbite potrdbe, tedaj je zasega ugasnila in varnostno oblastvo naj na zahtevo dotične stranke takoj naredí, da ji bode konec.

Potrjena zasega ostane veljavna do dokončne rzsodbe v glavni stvari (§. 490).

Vendar to, da se propisi §. 488 niso izpolnili ali da je zasega preklicana, ne brani stvari dalje po kazenskem sodišči preganjati.

§. 490.

V osmih dnevih po potrjeni zasegi naj državni pravdnik, če se še nij zgodilo, bodi si predlog zastran vvodne preiskave po sodnem potu stori ali pa svojo obtožnico vpoloži (§. 91), ker sicer zasega ugasne ter jo je na zahtevo stranke preklicati.

§. 491.

Ako ugasne ali se prekličče zasega, katero je varnostno oblastvo samo ob sebi ali po naročilu državnega pravdnika zvršilo, tedaj pristoji človeku s to zasego poškodovanemu iz državne blagajnice povračilo izkazne škode, vendar v slučaju izrečnega preklica samo takrat, kadar se pri tem najde, da se zasega ne dá opravičiti ni po vsebini tiskovine, ni po zane-marjenji propisov obseženih v tiskovni postavi. To pravico do povračila treba v prvih štirinaj-stih dnevih pri sodišči izkazati, sicer je izgubljena.

Sodišče naj zaslišavši popred državnega pravdnika o tem razsodi pod pridržkom pri-tožbe, katero je vpoložiti v osmih dnevih.

§. 492.

Ako se v vsebini kake tiskovine sicer najde dejanjski obstanek kaznjivega dejanja, pa se razsodi, da je vvodno preiskavo ustaviti, ali obtoženca oprostiti obtožbe, naj sodišče vendar po meri postav ukaže celoma ali delomo uničiti tiskovine, ki so bile za kaznjive spo-znane, ter izreče prepoved, razširjavati jih dalje.

§. 493.

Državni pravdnik sme, tudi ne napevši obtožbe proti nikaki pozamezni osebi, v javnem interesu zahtevati, da sodišče razsodi o tem, jeli v vsebini kake tiskovine kaznjivo dejanje, ter da v tem slučaju izreče prepoved, tiskovino dalje razširjati. O tem razsoja sodni dvor prve stopinje a če gre za prestop, pristojno okrajno sodišče, poslušavši državnega pravd-nika, v nejavni seji, a s takim razsodilom se ne predseguje v kazenski postopek, kateri bi se pozneje utegnil začeti proti določni osebi.

Proti sodnemu razsodilu, katero je tedaj, kadar se izdā prepoved, na sodnem posloppji javno nabit in po uradnem časniku razglasiti, sme vsak udeleženec v osmih dnevih po raz-glasu vzdigniti vgovor, o katerem razsodi sodišče v javni seji poslušavši državnega pravdnika in vgovornika.

§. 494.

Pritožba proti razsodilom po §§. 487, 489, 491 in 493 izdanim gre po tem, kakor izhajajo ali od okrajnih sodišč ali od sodnih dvorov prve stopinje, v prvem slučaju na sodni dvor prve, v drugem slučaju na sodni dvor druge stopinje. Dalje pritoževati se nij dopuščeno.

Kazalo.

Vvedbena postava	Stran 397
Poglavje I.	
Splošna določila	400
Poglavje II.	
O sodiščih	401
I. Okrajna sodišča	401
II. Sodni dvorovi prve stopinje	401
III. Porote	402
IV. Sodni dvorovi druge stopinje	402
V. Vrhovni sodni dvor kot kasacijski (ometni) dvor	402
VI. Kako se sestavljajo in kako glasujejo sodniški zbori	402
VII. Pripomočne osebe pri sodiščih	403
VIII. Razmer kazenskih sodišč do drugih oblastev	403
Poglavje III.	
O državnem pravnikištvu	404
Poglavje IV.	
O obdolženci in njegovem zagovoru	406
Poglavje V.	
O zasebnem (privatnem) obtožitelji in zasebnem udeleženci	408
Poglavje VI.	
O pristojnosti kazenskih sodišč in o zvezi več kazenskih reči	410
I. Posamezna pristojna sodišča	410
II. Posebna pristojna sodišča	412
III. Pravica, preizročevati (delegovati) pravde	412
IV. Prepiri o pristojnosti sodišč	412
V. Uradna dela ne pristojnih sodišč	413
Poglavje VII.	
O izločbi (izključbi) in odmetu sodnih oseb in državnih pravnikov	413
I. Katere sodne osebe so izločene (izključene)	413
II. Odmet sodnih oseb	414
III. Izločba državnih pravnikov	414
Poglavje VIII.	
O naznanjanji sodnih naredeb in o dopuščanji pregledavati spise	415
Poglavje IX.	
O zasledovanji kaznivih dejanj in o vvodnih pozvedbah zastran hudodelstev in pregreškov	416
Poglavje X.	
O vvodnem preiskovanji hudodelstev in pregreškov sploh	418
I. Kako začeti vvodno preiskavo, in kako mesto ima v njej preiskovalni sodnik	418
II. Poslovanje pri vvodni preiskavi	419
III. Ustavljanje ali sklepanje vvodne preiskave	421
IV. Pravni leki (pomočki) proti nardham preiskovanega sodnika in svetovalstvene zbornice	422

Poglavje XI.

	Stran
O ogledu in zvedenih možeh (veščakih)	423
I. O ogledu in privzemanji zvedenih mož sploh	423
II. Postopek pri preiskovanji zaradi usmrtitve in telesne poškodbe posebej	424
III. Postopanje pri dvomih o dušni zmotenosti ali o zmožnosti obdolženca, da mu se prišteva dejanje	426
IV. Preskušnja rokopisov	426
V. Postopanje v preiskavah zaradi popačbe ali ponareje javnih upnih listov in kovanih novcev (denarjev)	426
VI. Postopanje pri preiskavah zaradi zažiga	427
VII. Postopanje pri preiskavah zaradi drugih poškodb	427

Poglavje XII.

O hišni in osebni raziskavi in o zasezi (konfiskaciji)	427
I. Hišna in osebna raziskava	427
II. Zasega	428
III. Raziskovanje in zasega (konfiskacija) papirjev	429
IV. Zasezanje in odpiranje pisem in drugih poslatov	429

Poglavje XIII.

O zasliševanju prič ali svedokov	430
--	-----

Poglavje XIV.

O pozivu, privodu, začasnem priporu in o zaporu obdolženca	433
I. Poziv	433
II. Privod, začasni pripor in redni preiskovalni zapor	433
III. Ravnanje s preiskovalnimi jetniki	435
IV. Dajanje varščine, konec začasnega pripora in preiskovalnega zapora	436

Poglavje XV.

O zasliševanju obdolženca	437
-------------------------------------	-----

Poglavje XVI.

O devanji pod obtožbo	439
---------------------------------	-----

Poglavje XVII.

O pripravi k glavni razpravi (obravnavi)	442
--	-----

Poglavje XVIII.

O glavni razpravi pred sodnimi dvorovi prve stopinje in o pravnih lekah zoper njih sodbe	444
I. Glavna razprava in sodba	444
1. Javnost (glasnost) glavne razprave	444
2. Uradna opravila prvosednika in sodnega dvora ob glavni razpravi	444
3. Začetek glavne razprave	446
4. Zasliševanje obtoženca	447
5. Dokazovanje	447
6. Govori pravnih strank	449
7. Sodba sodnega dvora	449
8. Oznanilo in odpravek (izdatek)	451
9. Zapisovanje	452
10. Prelog glavne razprave	452
11. Vmesni prigodki	453
II. Pravni leki (pomočki) proti sodbi	453
1. Postopanje pri pritožbah o ničnosti	455
2. Postopanje pri vzklicih (apelacijah)	457

Poglavje XIX.

O porotah	458
I. O poroti sploh	458
II. Sestavljanje porotniške klopi	459
III. Glavna razprava pred poroto	460
1. Začetek glavne razprave in zaprisežba porotnikov	461
2. Dokazovanje	461
3. O vprašanih porotnikom stavljenih	461
4. Govori strank in prvosednika	463
5. Posvetovanje in sklepanje porotnikov	463
6. Porotniški izrek	463
7. Kako dalje postopati in sodba sodnega dvora	465
IV. Pravni leki proti porotnim sodbam	467

Poglavje XX.

O obnovi kazenskega postopka in o postavljenji na poprejšnji stan ob zamudi roka	469
I. Obnova postopka	469
II. Postavljenje ali povratek na poprejšnji stan ob zamujenem roku	472

Poglavje XXI.

O razsodilih in naredbah kazenskega sodišča z ozirom na zasebno-pravne zahtevke	473
---	-----

Poglavje XXII.

O troških kazenskega postopka	475
---	-----

Poglavje XXIII.

O izvrševanju sodeb	479
-------------------------------	-----

Poglavje XXIV.

O postopku zoper neznane, nepričujoče in pobegnence	482
I. Postopek zoper neznane, nepričujoče ali begune med vvodno preiskavo	482
II. Postopek zoper nepričujoče in pobegnence po sklepu vvodne preiskave	484
III. Zaočni postopek proti nepričujočim in pobegnencem	484

Poglavje XXV.

O naglosodnem ali prekem postopku	486
I. Naredba naglosodnega postoka	487
II. Postopanje pred naglosodnim sodiščem	489
III. Preklic naglosodnega postopka	489

Poglavje XXVI.

O postopanju zastran prestopkov	489
I. Obtožba	489
II. Redni postopek pred okrajnimi sodišči	489
III. Postopek s kazenskim nalogom (mandatom)	492
IV. Pravni leki proti sodbam okrajnih sodišč	492
V. Zvrševanje kazni	496

Poglavje XXVII.

O kazenskem postopku v tiskovnih rečeh	496
--	-----

120.

Postava od 23. maja 1873,

o časnem ustavljanji porot.

S privolitvijo obeh zbornic državnega zbora ukazujem v dopolnitev člena 11 državne osnovne postave od 21. decembra 1867 (Drž. zak. št. 144) o sodniški oblasti tako:

§. 1.

Delovanje porot se sme za vsa njim odkazana kaznjiva dejanja ali za posamezne vrste teh dejanj časno, in to najdalje na leto dni za določno ozemlje tedaj ustaviti, kadar so se na njem pokazale dejanske reči, vsled katerih se to vidi neogibno potrebno, da se zagotovi nepristrano in neodvisno sodbovanje.

Ustavljajo se porote v vsakem posameznem slučaju po zaslišanji vrhovnega sodnega dvora z ukazom skupnega ministerstva in pod njegovo odgovornostjo.

Vlada ima dolžnost, ta ukaz z razložbo dotičnih vzrokov pred obe zbornici državnega zbora, če je zbran, precej, v nasprotnem slučaju pa neposredstveno po njegovem sestanku položiti ter preklicati ga, brž ko ena izmed obeh zbornic to zahteva.

Ako se je v katerem ozemlju porotam delovanje ustavilo, ne more se ondi ta ustavitev ukazoma ni razdaljšati ni obnoviti, predno se državnega zbora seje vnovič začnó.

§. 2.

Da je porotam delovanje ustavljeno, in pa da je ustavitve konec, razglasiti je oboje po državnem zakoniku.

§. 3.

Naredba v §. 1 omenjena ima to moč, da se glavna razprava zaradi dotičnih kaznivih dejanj in pravni leki proti dotičnim sodbam ravna po tistih propisih, kateri veljajo o hudodelstvih ne spadajočih pred porote. Ako gre za hudodelstvo, na katero je v kazen postavljena smrt ali daljša nego petletna ječa, vrši se glavna razprava pred šesterimi sodniki, katerih eden prvoseduje; pri enako razpolovljenih glasovih obvelja mnenje obtožencu ugodnejše.

§. 4.

Na take kazenske reči, zastran katerih se je ta dan, ko se razglasi v §. 1 omenjeni ukaz, glavna razprava pred poroto že dognala ali vsaj začela, bode se določilo §. 3 samo tedaj uporabljalo, kadar bi glavno razpravo bilo ponavljati. Kazenske pravde, v katerih se je tist dan, katerega je ustavitev porot prestala, glavna razprava na prvi stopinji že dognala ali vsaj začela, dokončati je po načinu v §. 3 povedanem.

§. 5.

Pričujoča postava pride v moč ob enem z novim kazenskopravnim redom.

Na Dunaji, dne 23. maja meseca 1873.

Franc Jožef s. r.

Auersperg s. r.

Lasser s. r.

Banhans s. r.

Stremayr s. r.

Glaser s. r.

Unger s. r.

Chlumecky s. r.

Pretis s. r.

Horst s. r.

Ziemialkowski s. r.

121.

Postava od 23. maja 1873,

kako se sestavljajo imeniki porotnikov.

S privolitvijo obeh zbornic državnega zbora ukazujem tako:

§. 1.

K porotniškemu opravilu je poklicavati samo možé, kateri

1. so izpolnili 30. leto svoje dobe;
 2. znajo brati (čitati) in pisati;
 3. imajo domovinsko pravico v kateri občini kraljevin in dežel, zastopanih v državnem zboru;
 4. vsaj že leto dni stanujejo v tisti občini, kjer bivajo;
 5. ali
- a) neposredstvenega (direktnega) davka brez priklada — zunaj tistih slučajev, kjer postava izimek veleva (§. 14), — najmanj 10 gl. a v krajih čez 30.000 stanovalcev štejočih najmanj 20 gl. na leto plačujejo, ali pa
- b) brez ozira na ta davek po svojem stanu so odvetniki (advokati), beležniki (notarji), profesorji in učitelji visokih in srednjih šol, ali so na domačem vseučilišči dobili doktorstvo.

§. 2.

Nesposoben ali nezmožen, biti porotnik, je:

1. Komur zavoljo kake slabosti na telesu ali na duhu nij mogoče, izpolnjevati porotnikove dolžnosti;
2. kdor nima popolnega uživanja državljanskih pravic, zlasti tudi sodno razklican zapravljivec in tist, nad imenjem katerega je odprt konkursni postopek, dokler se ne dokonča, in če je trgovec, dokler se zopet ne usposobi za pravice v §. 246 konkursnega reda od 25. decembra 1868 imenovane;
3. kdor se nahaja v kazenskosodnem preiskovanji, pod obtožbo ali v kazni.

§. 3.

Za porotnike se ne smejo klicati:

1. Dejanjsko služeči državni uradniki razen profesorjev in učiteljev na visokih in srednjih šolah;
2. osebe stoječe armade, vojnega pomorstva ali deželne brambe, katere so v dejanjski službi ali s čakarino na dopustu (urlavbu), in osebe vojaškega upravitva, imenovane v §. 1, št. 2 postave o področji vojaških sodišč od 20. maja 1869 (Drž. zak. št. 78);
3. duhovni postavno priznanih cerkvá ali verskih družeb;
4. učitelji ljudske šole;
5. vsi taki, kateri imajo delo pri pošti, železnici, telegrafu in paroplovstvu.

§. 4.

Prosti porotniške službe so:

1. Tisti, ki so že prestopili 60. leto svoje dobe, za vsegdar;
2. udje deželnih zborov, državnega zbora in delegacij za čas zborovanja;
3. osebe, ki niso v dejanski službi, pa so podvržene vojni dolžnosti za ta čas, ko so poklicane k vojaški službi;
4. osebe v službi cesarskega dvora, javni profesorji in učitelji, zdravniki in ranocelci in tako tudi lekarji (apotekarji), ako uradni ali občinski načelnik za-nje potrdi, da jih nij moči utrpeti, za sledeče leto;
5. vsak, kdor je prejetemu poklicu v enem porotnem razdobji kot prednji ali namestni porotnik zadostil, do konca prvega prihodnjega leta po pratiki.

§. 5.

Župan naj s pomočjo dveh udov občinskega zastopstva, katera si sam izvoli, napravi vsako leto o začetku septembra meseca kazalo vseh tistih mož, ki jih je po zgornjih določilih moči poklicati za porotnike in kateri niso svoje oprostitev že po §. 4, št. 1 izprosili.

Kazalo obsega po abecednem redu in pod številci zaporedoma tekočimi ime in priimek vpisanih mož, njih stan ali delo, stanovališče in davek, kolikor ga kateri plačuje, s pristavkom, katere deželne jezike kdo zna in katerega največ govori. Pri ljudeh vojni dolžnosti podvrženih (§. 4, št. 3) naj se pristavi opomnja, ali se utegnejo in za koliko časa se utegnejo poklicati na vojaško službo. To kazalo je izvirni ali prvotni imenik porotnikov.

§. 6.

Prvotni imenik mora najmanj osem dni v županovi pisarnici razporežen biti, da ga lahko vsakdo pregleda, in to se mora po navadi vsakega kraja očitno razglasiti s podukom, da se smejo vgovori podajati.

Vsakemu dotičniku je na voljo, v tem roku zoper to, da je kdo takšen, ki je po postavi lahko porotnik, iz prvotnega imenika izpuščen, ali da je vpisan kdo takšen, kateri po postavi ne more in ne sme biti, — pri županu pismeno ali pa na zapisnik vgovor podati, ali pa takisto povedati tudi sam za se vzroke, s katerih je porotniške službe oproščen.

§. 7.

Občinska komisija (§. 5) določuje o vseh podanih vgovorih in o pravičnosti povedanih oprostilnih vzrokov ali razlogov. Te določbe, in pritožbe proti njim podane je omeniti v dotičnih prvotnih imenikih; takšna pritožba se mora podati v treh dneh po uradnem naznanilu določbe. Kadar se je po določbah občinske komisije razglašeni imenik kako prenaradil, tedaj je treba premene z naznanilom na uradnem sedeži pribitimi razklicati in dotičnikom vediti dati. Vgovornikom je dati na znanje o tem, kaj se je naredilo vsled njihovega vgovora. Takisto se tudi postopa o tem, kadar se kdo potegne za oprostitev ter pové oprostilne razloge.

§. 8.

V čisto dejan prvotni imenik naj župan brez odloga in zadnji čas do konca septembra pošlje okrajnemu glavarju ter priloži vse spise, kateri se tičejo podanih vgovorov in prošenj

za oprostitev. Okrajni glavar pregleda precej imenik in če zapazi, da se je pri delanji imenika kaj nepostavnega zgodilo ali da ima na sebi važne nenatančnosti, dá ga županu nazaj v popravo. Če se imenik popravi na to stran, da se izbriše kdo izmed prej vpisanih ali vanj zapiše kdo izmed prej izpuščenih množ, to treba s popravljenim imenikom ravnati prav tako kakor s prvič narejenim. (§§. 6, 7.)

Popravljeni imenik je zadnji čas do konca oktobra vnovič poslati okrajnemu glavarju.

Ako bi župan precej časa mudil ter prvotnega imenika ne napravil, ne popravil ali ne poslal, ima okrajni glavar pravico, zastalo uradno delo po svojih ljudéh ob občinskem trošku izvršiti dati.

§. 9.

Okrajni glavar naj prvotne imenike svojega uradnega okoliša z vsemi dotičnimi pismi položi pred prezidenta sodnega dvora prve stopinje. Pri tem naj izmed množ, kateri so sprejeti v prvotne imenike, imenuje tiste, za katere se zdí, da so po svoji razumnosti, poštenosti, pravico-ljubnosti in značajnosti, in v deželah, kjer se govori po več jezikov, tudi zaradi znanja jezikov pred drugimi pripravi za porotnike.

§. 10.

V taci krajih, ki imajo svoja lastna občinska ustanovila (statute), naj župan prvotne imenike pošlje na ravnost prezidentu sodnega dvora prve stopinje, ter naj izpolni pri tem nalogo v §. 9 okrajnemu poglavarju pisano.

§. 11.

Prezident sodnega dvora prve stopinje pokliče komisijo, katera za vsak sodnodvorni okoliš zadnji čas meseca novembra sestavi letni imenik.

Komisija sestoji zraven prezidenta ali njegovega namestnika kakor prvosednika iz treh sodnikov, kateri se jemljó izmed svetovalcev sodnega dvora ali iz okrajnih sodnikov tistega okoliša, po tem iz treh zaupnih množ.

Prezident določuje ude.

Za zaupne može smejo se jemati samo taki možje, kateri niso v državni službi in imajo v okoliši tistega zbornega sodišča sposobnost biti porotniki.

Ako zaupni možje nečejo priti ali se sicer umaknejo ter svoje dolžnosti ne izpolnijo, naj prezident sodnega dvora namesto njih brez odloga pokliče druge zaupne može.

Komisija določuje po večini glasov. Proti njenim sklepom nij dopuščena pritožba.

§. 12.

Kdaj bode seja, to sporočí prezident o pravem času načelniku političnega deželnega oblastva, kateri va-njo pošlje svojega poslanca.

Le-ta ima samo posvetovalen glas.

§. 13.

Komisija naj pred vsem drugim razlok stori o pritožbah (§. 7), katere so v imenikih omenjene. Ako kdo proti postavi nij bil v imenik sprejet, dá ga ona vpisati. Na to se lotí sestave letnega imenika, ki obstojí iz poglavitnega in iz dopolnilnega imenika.

§. 14.

Letni imeniki se tako sestavljajo, da komisija iz prvotnih imenikov spiše v en imenik (poglavitni imenik) tiste možé, za katere meni, da so po §. 9 najsposobniši in najvrednejši biti porotniki. Iz tega imenika se jemljó porotniki za prihodnje leto po pratiki.

Takisto ta komisija iz mož, kateri stanujejo ondi, kjer ima porotni sodni dvor svoj sedeži ali v najbližji okolici, sestavi drug imenik (dopolnilni imenik), iz katerega se jemljó namestni, porotniki.

Velikost ali obsežek obeh imenikov naj se z ozirom na število rednih in preizrednih sejnih dob, ki jih utegne previdama biti, premeri tako, da se v vsak imenik sprejme za polovico oseb več, nego jih bode po številu pričakovanih porotnih sej potreba.

Ako prvotni imeniki iz vsega okoliša enega sodnega dvora skup ne obsegajo najmanj 800 mož, kateri so po §. 1 poklicani za porotniško službo, to naj prezident sodnega dvora prve stopinje, še predno pokliče komisijo za sestavo letnega imenika, pozove okrajne glavarje, da od županov zahtevajo in mu pošljejo dopolnilne prvotne imenike, v katere je sprejeti tiste v drugem za porotniško opravilo poklicane možé, kateri na leto vsaj 5 gl. neposrednjega davka brez priklada plačujejo. Enakšen dopolnilni prvotni imenik je zahtevati tudi od županov tistih krajev, kateri imajo svoja občinska ustanovila (statute), ako bi kateri v tistem okoliši bil. Ti dopolnilni prvotni imeniki naj se narejajo in popravljajo tako kakor poglavitni prvotni imeniki, ter služijo kakor ti za podlogo sestavi letnega imenika.

§. 15.

Letni imenik je natisniti in prezidentu sodnega dvora druge stopinje, višjemu državnemu pravdniku, načelniku političnega deželnega oblastva, dalje državnim pravdnikom, okrajnim poglavarjem, okrajnim sodnikom in vsem županom v okoliši sodnega dvora priobčiti.

§. 16.

Načelniki dotičnih oblastev in župani imajo dolžnost, kadar med letom zvedó za taka razmerja, vsled katerih kak porotnik iz letnega imenika več nij sposoben (§. 2) za porotniško službo ali se va-njo klicati ne sme (§. 3), in kadar je kak vojni dolžnosti podvržen človek (§. 4, št. 3) poklican v vojaško službo, to precej naznaniti prezidentu sodnega dvora prve stopinje. Pri njem naj se za svojo izločitev potegnejo tudi v §. 4, št. 2 in 4 omenjene osebe, kadar je postavni oprostilni razlog nastopil stoprv (še le) po tem, ko je bil rok za vgovore minol.

Prezident sodnega dvora prve stopinje razsojuje o potrebi in pravici, koga iz letnega imenika izločiti.

§. 17.

Štirinajst dní pred začetkom vsakega porotnega razdobja naj se pri sodnem dvoru prve stopinje vpríčo dveh sodnikov in državnega pravdnika v javni seji napravi po žrebu (lozu) službeni imenik. Odvetniško zbornico je povabiti, da k temu dejanju odpošlje enega uda.

§. 18.

Kadar se dela službeni imenik, odločijo se iz letnega imenika najpred tisti vojni dolžnosti podvrženi možje, kateri so v vojaško službo poklicani za čas porotnega razdobja.

Na to se denejo imena ostalih v obeh delih letnega imenika vpisanih mož in to imene iz enega dela v eno in imena iz drugega dela posebej v drugo posodo, iz katerih potegua prezident sodnega dvora najpred 36 glavnih ali prednjih porotnikov, in za temi 9 namestnih porotnikov.

O tem delu je narediti zapisnik.

§. 19.

Kadar letni imenik obsega še samo malo imen tako, da ima poglavitni imenik manj nego 54, a dopolnilni imenik manj nego 14 imen, tedaj naj komisija po §. 11 sestavljena letni imenik iz prvotnih imenikov nadopolni do omenjenih števil, predno se začne delati službeni imenik.

§. 20.

Prezident sodnega dvora prve stopinje naj pismeno povabi 36 glavnih ali prednjih in 9 namestnih ali nastopnih porotnikov, naj jim pové, kje, kateri dan in ob kateri uri se začnejo porotne seje in naj ob enem v misel vzame, kake nasledke bi po postavi imelo, ako bi kdo ne prišel; a skrbeti je za to, da se povabilo vsakemu v njegove lastne roke in to osem dni pred začetkom sejnega razdobja oddá.

§. 21.

Ako je pred začetkom glavne razprave prišlo manj nego 30 glavnih porotnikov, nadomestiti je, kolikor jih manjka do tega števila, iz 9 namestnih porotnikov. Za tega delj dene prvosednik porotnega sodnega dvora vpričo udov tega sodišča, vpričo obtožitelja in tistih, kateri obtoženike zagovarjajo, imena 9 namestnih porotnikov v posodo žrebovnico, potegne iz nje potrebno število imen in jih prebere na glas. O tem naj se naredi zapisnik.

§. 22.

Kadar ima več kazenskih slučajev isti dan priti v glavno razpravo pred poroto, sme se porotniška klop za vse te slučaje sestaviti, predno se začne razprava prvega slučaja.

Za prvi kazenski slučaj sestavljena porotniška klop deluje dalje za naslednje tist dan razpravljane slučaje, ako v to privolijo oni, kateri imajo pravico, porotnike odmetavati.

Kadar se za kateri sledečih kazenskih slučajev sestavi nova porotniška klop, ker tako zahteva kdo tistih, ki imajo odmetno pravico, ostane ona v svoji delavnosti tudi za druge sledeče slučaje, ako imajoči odmetno pravico v to privolijo.

Kadar je katera prejšnjih razprav dalj časa trpela ter se s tega ali z drugih naključnih vzrokov postavljeni začetek katere razprave tako zakesní, da se ona začne četrti ali še pozneji dan po tistem, katerega je porotniška klop bila sestavljena, tedaj se mora nova porotniška klop sestaviti.

§. 23.

Vsaakega porotnika, kateri, prejemši poziv, vendar ne pride a neuklonljivega zadržka ne izkaže, ali kateri, predno je konec prvotni seji, brez dovolitve prvosednika porotnega sodnega dvora odide, naj porotni sodni dvor obsodi v globo do 50 gl. a v drugo do 100 gl.

Zoper takšno odsodbo sme obsojenec samo v osmih dnevih po njeni vročitvi vgovarjati pri porotnem sodnem dvoru, ali ko bi to sodišče več ne bilo zbrano, pri sodnem dvoru prve stopinje ter prositi za odvzetje ali za znižbo naložene mu kazni, dovoljno izkazavši, da se mu

povabilo nij prav vročilo ali da mu je priti branila nenavadna in neodvračna ovira, ali da izrečena kazen nij v primeri k njegovi zamudi.

Proti razsodbi, ki se izreče na to, nij nobenega pravnega leka.

Določila v redu kazenske pravde o tem, kako uporabljati globe po njem ustanovljene, veljajo tudi za globe v pričujočem paragrafu omenjene.

§. 24.

Konec vsakega porotnega razdobja naj prvosednik porotnega sodnega dvora povpraša porotnike, ali se kdo njih hoče poprijeti in to do konca prihodnjega leta po pratiki ali za krajšo dobo v §. 4, št. 5, podeljene mu pravice, po kateri je prost porotništva. Kar kdo na to izreče, naj se priobči prezidentu sodnega dvora prve stopinje, da bode zapisano v letni imenik.

§. 25.

Vsak porotnik in zaupni mož, kateri je izpolnil svojo dolžnost, dobode, če mu je stalnovališče čez miljo oddaljeno od kraja, kjer je porota, na svoje zahtevanje zmerno odškodbo za potne troške. Kolika bode ta odškodba, ustanovi se s posebnim ukazom.

§. 26.

Pričujoča postava pride v moč tist dan, katerega bode razglašena.

Postava od 9. marcija 1869 (Drž. zak. št. 33) o napravljanji porotniških imenikov za tiskovna sodišča se vsled tega preklicuje.

Kolikor bode napravljati službene imenike, predno bode moči porabiti letne imenike, narejene po propisu pričujoče postave, naj se na podlogi dozdanjih letnih imenikov narejajo po žrebu (lozu) tako, kakor velevata §§. 17 in 18.

Ukazoma se določi, ali bode v prvem letu veljavnosti te postave napraviti prvotne in letne imenike še pred dobami ustanovljenimi v §§. 5 in 11.

§. 27.

Zvršitev te postave je naročena ministroma notranjih reči in pravosodja.

Na Dunaji, dne 23. meseca maja 1873.

Franč Jožef s. r.

Auersperg s. r.

Lasser s. r.

Glaser s. r.